

LUND UNIVERSITY

Sexmänsäljersex.se/x : nöje blir funktion

Eriksson, Niklas; Knutagård, Hans

2005

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Eriksson, N., & Knutagård, H. (2005). *Sexmänsäljersex.se/x : nöje blir funktion*. (Rapportserie Riksförbundet för sexuellt likaberättigande, Rådgivningen Skåne). RFSL rådgivningen Skåne.
http://www.rfslradgivningen.se/rfslradgivningen/dir_03/h_sexmsljer.pdf

Total number of authors:

2

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

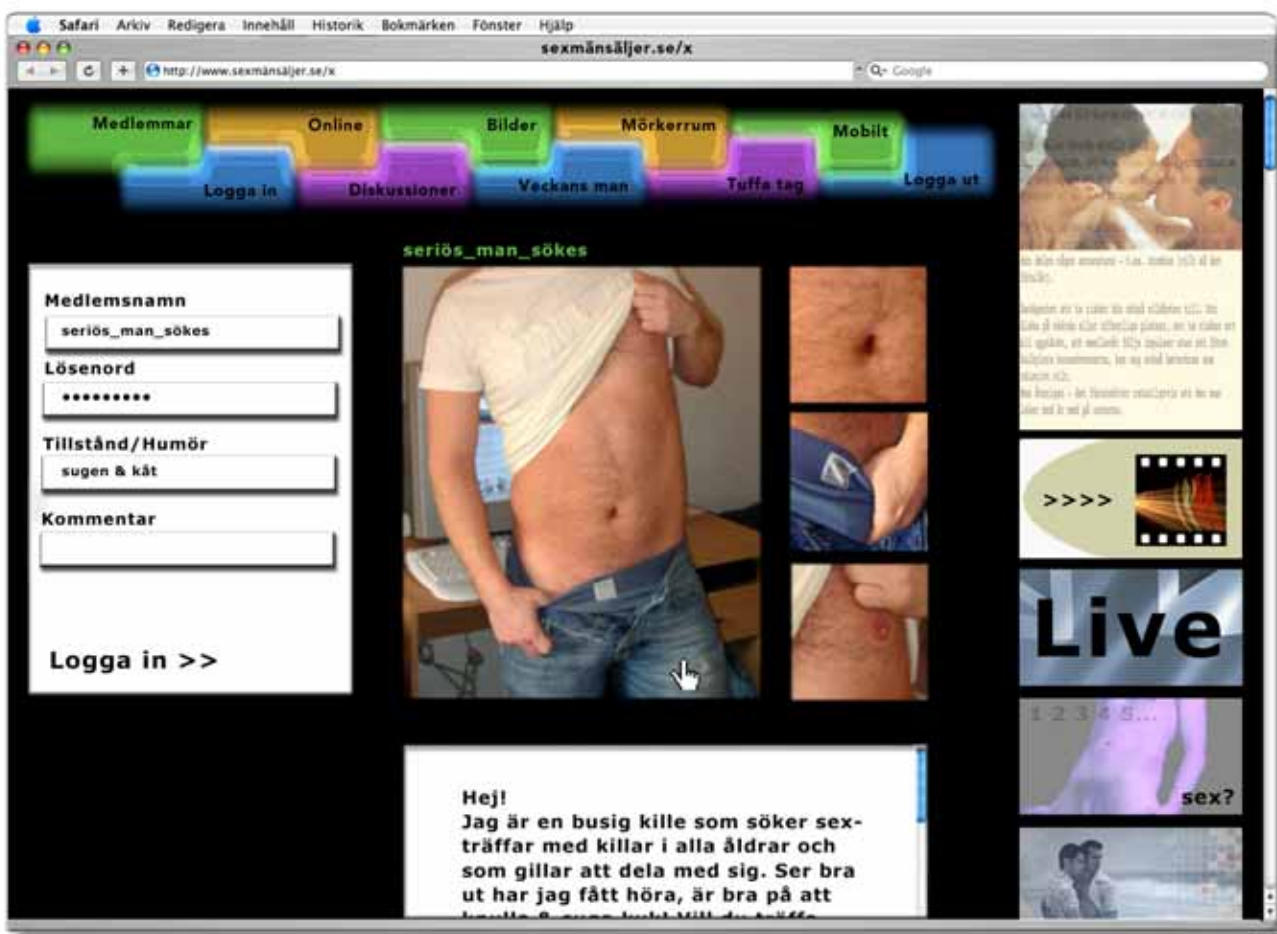
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

sexmänsäljer.se/x

- nöje blir funktion

ISBN-10 91-973883-3-5

ISBN-13 978-91-973883-3-7

© Författarna och RFSL Rådgivningen Skåne

Tryckt hos Arkitektkopia AB, Malmö 2005

Första upplagan december 2005

Tryckt med bidrag från Statens Folkhälsoinstitut och Region Skåne

RFSL Rådgivningen Skåne

Drottninggatan 36, 211 41 Malmö

radgivningen.malmo@rfsl.se

www.rfslrådgivningen.se

Omslag och illustrationer – Lotta Nordstedt, grafisk-form.nu

Omslagsfoto – Hans Knutagård © 2005

Personen på bilden har inget samband med undersökningen.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	3
Förord	5
Sammanfattning	7
1. Inledning	9
1.1 Vikten av förståelse	10
1.2 Egen förförståelse	12
1.3 Utgångspunkt.....	13
1.4 Avgränsningar i undersökningen.....	13
1.5 Några begrepp	14
1.5.1 Sexualitet	14
1.5.2 Sexuell läggning.....	14
1.5.3 Prostitution/sexsäljarverksamhet	14
1.5.4 Marknad.....	15
1.5.5 Bruksvärde och bytesvärde.....	16
1.6 Rapportens disposition.....	16
2. Teoretiska perspektiv.....	17
2.1 Kulturhistoriska verksamhetsteorin	17
2.1.1 Utveckling genom verksamheter	17
2.1.2 Socialisering	19
2.1.3 Personlighetsutveckling.....	19
2.1.4 Motiv	20
2.1.5 Fantasi	21
2.1.6 Verksamhetsmodell.....	22
2.2 Etablerade och outsiders	23
2.3 Välsignad sexualitet.....	25
2.4 Moral.....	27
3. Metod.....	29
4. Manlig prostitution i Sverige	31
5. Respondenterna	33
6. Vägen in.....	35
6.1 Fantasi	35
6.2 Första gången – spontant.....	36
6.3 Första gången – planerat	37
6.4 Vad motiverar dem att börja?.....	39
6.4.1 Medel för att uppfylla mål.....	39
6.4.2 Som spänning.....	41
6.4.3 Som bekräftelse.....	42
6.4.4 Motiv att fortsätta.....	43
7. Själva sexsäljarverksamheten.....	45
7.1 Handlingsberedskap.....	45
7.1.1 Uppväxt och bakgrund	45
7.1.2 Handlingskompetenser för sex.....	45
7.1.3 Sexuella handlingar som vara.....	46
7.2 Handlingskompetenser till att sälja sex.....	47
7.2.1 Internetprofilen/chatta	47
7.2.2 Inför mötet för att sälja sex – personliga upplägg.....	49
7.2.3 Vad man erbjuder.....	51
7.2.4 Säkerhet	53
7.2.5 Kunskap om sexuellt överförda sjukdomar och säkrare sex	55

7.2.6 Avslutning av verksamheten.....	55
8. Fördelar i verksamheten.....	59
9. Problem i verksamheten.....	63
9.1 Stigma	63
9.2 Trakasserier	63
9.3 Relationer	64
9.4 Känsloliv	65
9.5 Våld.....	67
9.6 Tidsåtgång	68
10. Profitörer	71
11. Diskussion	73
12. Framtida åtgärder.....	77
13. Referenser	79

Förord

Då vi i vår vanliga verksamhet, vid RFSL Rådgivningen Skåne, mött män som säljer sex till andra män och framförallt som säljer sex på internet känns framtagandet av denna rapport i högsta grad viktigt. Dels för att synliggöra män som säljer sex till män via internet, dels för att öka vår egen kunskap om målgruppen och dess behov. Skrivandet av rapporten har därutöver blivit en intensiv färd för oss båda. Vi har sökt oss in på en utforskad arena där vi har utmanat egna och andras stereotyper av en manlig sexsäljarverksamhet.

Rapporten utgör dessutom ett viktigt exempel på hur insikter och kunskap kan formuleras genom ett unikt insiderperspektiv från en organisation, RFSL Rådgivningen Skåne, som arbetar nära och inifrån sin egen målgrupp homo- och bisexuella, samt transpersoner. Här finns en närhet till och kunskap om ett fält där majoritetssamhället inte på samma sätt har egna ingångar. Rapporten visar att vi som "outsiders" kan genom samarbete och samverkan med "etablerade" organisationer i samhället, som Statens Folkhälsoinstitut och Region Skåne, skapa värdefulla samarbeten där vi gemensamt kan arbeta för ett bättre samhälle.

En rapport skrivs sällan utan hjälp av andra. Vår rapport hade först och främst inte blivit vad den är om inte de sex män vi intervjuat så generöst delgett oss sina erfarenheter. Av omtanke kan vi tyvärr inte nämna er vid namn utan vill här tacka er anonymt. Vår förhoppning är att vi lyft fram era berättelser på ett rättvisande sätt. Ett stort tack.

Rapporten hade inte heller blivit vad den är om inte våra kollegor på RFSL Rådgivningen Skåne: Elisabet Nidsjö, Tore Rannerstam och Thomas Wilkens-Johansson, samt på RFSU Gruppen Malmö: Gunnel Brander, Elinor Hansson, Jack Lukkerz och Gabriella Scaramuzzino på olika sätt dragit sitt strå till stacken. Ytterligare ett tack till Sven-Axel Månsson, professor i socialt arbete vid Malmö högskola, för vetenskapliga råd och stöd. Speciellt tack till Roger Lövgren som skrivit ut intervjuerna och Eva Knutsson som hjälpt oss med korrekturläsningen. Lotta Nordstedt har hjälpt oss med illustrationer på ett förträffligt sätt.

Sist men inte minst ett stort tack till Folkhälsoinstitutet och Region Skåne som gjorde RFSL Rådgivningen Skånes undersökning och denna rapport möjlig.

För att underlätta läsningen av rapporten har vi varsamt redigerat intervjuerna och översatt alla utländska citat till svenska.

Slutligen är författarna ansvariga för alla kommentarer, analyser och förslag.

Malmö i december 2005

Niklas Eriksson och Hans Knutagård

Sammanfattning

Syftet med föreliggande rapport är att öka kunskapen om de män som säljer sex till män via internet, deras situation och deras behov, vilket sedan kan bli en grund för att formulera framtida insatser riktade till målgruppen. För att uppnå detta är kartläggning samt kunskapsgenerering viktiga delar. Därför har vi förutom kartläggningen arbetat med att utveckla de teoretiska resonemangen i syfte att skapa begreppsliga verktyg som gör det möjligt att bättre förstå fenomenet i en samtida kulturhistorisk kontext. Vi menar härigenom att det blir möjligt att på ett mer adekvat sätt utforma insatser för målgruppen.

RFSL Rådgivningen Skåne har med ekonomiskt bidrag från Folkhälsoinstitutet och Region Skåne kunnat undersöka situationen för män som säljer sex till män på internet. Detta för att se vilka motiv och strategier de har i sin sexsäljarverksamhet, men även vilka problem de stöter på och vilka handlingskompetenser de har för att hantera problemen. Därtill för att se vilka deras hiv-preventiva strategier är. Kunskapen om män som säljer sex till män och speciellt med internet som arena är knapphändig, både nationellt och internationellt. Föreliggande rapport kan på så sätt ses som ett första försök att beskriva och förstå fenomenet för att kunna påverka och förändra det.

Rapporten ger vid handen att ett kulturhistoriskt verksamhetsteoretiskt perspektiv ger ett användbart angreppssätt för förståelsen av fenomenet. Detta då manlig sexsäljarverksamhet, liksom all ”prostitution” är förankrad i en kulturhistorisk kontext, en kontext som idag gör det möjligt att sälja sex via internet till hela världen, något som inte var möjligt för bara ett tiotal år sedan.

Undersökningen bygger på intervjuer med fem män som säljer sex till män via internet och en som är i färd med att börja. Männerna var mellan 18 och 28 år, alla svenskfödda med svenska föräldrar utom en. Alla respondenter hade annan huvudförsörjning på minst studiemedelnivå. Två av männen har blivit utsatta för våld, den ene för våldtäkt och den andre för misshandel. En av respondenterna vill inte prata om sin uppväxt, medan de andra beskriver den som en god, kärleksfull och trygg uppväxt.

Författarna beskriver hur respondenterna länge har fantiserat om att sälja sex innan de börjar och gjort marknadsmässiga efterforskningar. De har även en handlingsberedskap med sig in i sexsäljarverksamheten. De har tillägnat sig den genom att de tycker om mycket sex. De har sex med olika och mer eller mindre anonyma partners och ser inget problem med ålderskillnad. De söker kontakter på olika platser och arenor. De är dessutom vana att umgås, knyta kontakter och ragga på internet. Slutligen har de ett nyfiket sökande efter spänning och nya upplevelser för personlig utveckling.

Av rapporten framgår att männen i undersökningen upplever pengar framförallt som fördelar, något som underlättar eller möjliggör det liv de vill leva utifrån samhällets värderingar av ett bra socialt och lyckat liv. De problem som de möter är stigmatisering av dem, trakasserier och våld. Mötet med köparen i det verkliga livet innebär också risker. Sexsäljarverksamheten kan även påverka deras känsloliv och deras relationer. Slutligen tar det tid att sälja sex via internet. Alla är faktorer som räknas in i kalkylen om de ska fortsätta eller inte.

Internet som arena för att sälja sex gör att respondenterna varken har profitörer eller främjare i sin verksamhet. De har god kunskap om hiv/STI och praktiserar säkrare sex.

Författarna menar att det är viktigt att målgruppen män som säljer sex till män, speciellt med internet som arena blir synliggjord. Detta genom att kunskap och utbildning ges till dem som kommer i kontakt med dessa män, likaväl som till politiker och administratörer. Att stöd- och hjälpåtgärder specialinriktas mot gruppen. Att nya metoder för intervention tas fram för förebyggande arbete på internet. Att mer kvantitativ och kvalitativ forskning utförs, samt att man hämtar in goda exempel på praktiskt arbete från utlandet. Det krävs att resurser allokeras till detta.

1. Inledning

Det som skulle kunna spela in är någon slags exhibitionistisk ego-sida av mig. Att jag tycker om tanken att någon tycker att jag är så läcker att de är beredda att betala pengar för att vara med mig. Om man skulle nämna det, är faktumet att det är för att jag behöver pengar. Men om jag skulle leta efter andra anledningar skulle det kunna vara att jag får någon slags ... inte kick ... men att jag får ut någonting av att någon tycker jag är så fantastisk att de är villiga att betala pengar för att få träffa mig (Kristian 21 år).

RFSL Rådgivningen Skåne har under många år haft kontakt med män som säljer sex. Dels genom att de har efterfrågat tjänster inom vår psykosociala verksamhet, dels genom att vi mött dem inom ramen för vårt uppsökande arbete i miljöer där män som har sex med män (MSM) möts. Från slutet av 1990-talet har vi märkt en ökning av män som säljer sex till män och speciellt på en arena – internet, vilket föranleder rapporten.

Innan vi började undersökningen var vi nyfikna på detta verksamhetsfenomen, att sälja sex på internet, och vad som verkligen händer de män som träder in i en verksamhet att sälja sex med internet som huvudarena. Prostitution, eller att sälja och köpa sex som vi hellre kallar det, är inte ansedd som en socialt acceptabel verksamhet i Sverige. Detta ses definitivt inte som en verksamhet som ger hög status vare sig i majoritetssamhället eller i den homosexuella kulturen.

Män som är verksamma med att sälja sex är för den stora allmänheten en osynlig grupp liksom för många yrkesverksamma i socialt arbete. På internet kan de som säljer sex vara mer anonyma på den virtuella arenan än i verkligheten. Samtidigt kan de vara mer synliga för fler, samtidigt och ”alltid” på den virtuella arenan än på de traditionella arenorna i offentliga miljöer där de måste fysiskt befinna sig på en geografisk plats och tidpunkt. Även då männen blir synliga är kunskapen om deras verksamhet liten och anekdotisk.

Rent forskningsmässigt är de nästan helt osynliga. Internationellt finns en del studier om män som säljer sex till män. I Sverige rör det sig fortfarande om ett fåtal undersökningar oftast som en del av forskningen som rör kvinnor som säljer sex till män. Till exempel skriver de sakkunniga i 1977 års prostitutionsutredning ett kapitel på 17 sidor om manlig prostitution i *Prostitution, Beskrivningar, Analys, Förslag till åtgärder*, en text som omfattar 614 sidor (Borg, Elwien, Frühling, Grönwall, Liljeström, Månsson, Nelin, Olsson & Sjöberg 1981). Betänkande av 1993 års Prostitutionsutredning *Könshandeln* innehåller även ett kapitel, denna gång 11 av 241 sidor (SOU 1995:15).

När det gäller män som säljer sex till män på internet har vi fram till skrivandets stund, december 2005, inte funnit något annat material på svenska förutom denna rapport.

RFSL Rådgivningen Skåne upplevde alltså ett behov av en begränsad undersökning för att öka sin egen kunskap om män som säljer sex till män via internet, samt utifrån den kunskapen möjliggöra en bättre utformning av stöd- och hjälpinsatser. Kunskap som även Statens Folkhälsoinstitut och Region Skåne har efterfrågat för att förbättra sina egna riktade insatser. Därför har vi förutom kartläggningen arbetat med att utveckla de teoretiska resonemangen i syfte att skapa begreppsliga verktyg som gör det möjligt att bättre förstå fenomenet i en samtida kulturhistorisk kontext. Utifrån detta ansökte RFSL Rådgivningen Skåne 2001 om medel från Folkhälsoinstitutet, som beviljade 185 000 kronor till en fallstudie. Under slutförandet och rapportskrivningen 2005 erhöll vi även medel från Region Skåne.

Rapporten baserar sig på intervjuer med män som säljer sex till män med internet som den enda eller den huvudsakliga arenan, fem män som sålde och en som var i färd med att börja sälja sex. Intervjuerna samlades in under år 2002 och i början av 2003. På grund av omständigheter som beskrivs i avsnittet Metod skrevs rapporten färdig först under hösten 2005.

1.1 Vikten av förståelse

Innan vi går vidare låt oss redogöra för några nordiska undersökningar där man frågat ungdomar om de har tagit betalt för sex. Vi kan konstatera från alla undersökningarna att fler män/pojkar än kvinnor/flickor har gjort erfarenheten att erhålla pengar för sex. De olika undersökningarna skiljer sig åt i urval och metod, skillnaderna är mer eller mindre stora, men det blir ändå sammantaget påfallande att erfarenheten att sälja sex uppges av fler män än kvinnor.

I undersökningen *Sex i Sverige. Om sexuallivet i Sverige 1996*, som baserar sig på ett befolkningsrepresentativt underlag, det vill säga inte bara ungdomar, kommer forskarna fram till följande förhållanden (N=2810) (Lewin red. 1998).

	Tagit betalt	Nej, men fantiserat om det	Betalat för sex	Nej, men fantiserat om det
Män	0,5 %	1,2 %	12,7 %	1,9 %
Kvinnor	0,3 %	0,4 %	0,0 %	0,2 %

I en enkätundersökning om *Unga mäns sexualvanor*, som avser ett kliniskt urval av män mellan 16 och 25 år insamlat på RFSU:s mottagning för unga män i Stockholm, får man fram följande resultat (N=300) (Rogala & Tydén 2001).

Tagit betalt	Betalat
3,1 %	9,8 %

En norsk undersökning *Ung i Oslo* utfördes på skolelever 14 – 17 år. De fick nedanstående svarsfrekvens på frågan om de tagit betalt för sex de senaste 12 månaderna (N=10 828) (Pedersen & Hegna 2003).

	Har du tagit betalt för sex de senaste 12 månaderna?
Pojkar	2,1 %
Flickor	0,6 %

Undersökningen *Hvad vi ikke ved om børn og unge* kom fram till nedanstående resultat på frågan om de hade sålt sex. Den bygger på en enkät till 11% av Danmarks elever i årskurs 9 (N=6203) (Helweg-Larsen & Bøving Larsen 2002).

	Har du sålt sex?
Pojkar	1,1 %
Flickor	0,8 %

Slutligen vill vi visa på den senaste svenska undersökningen vi funnit, redovisad i *Sexuell exploatering av barn i Sverige* (SOU 2004:71). Enkätundersökningen avser ungdomar mellan 17 och 19 år som går i gymnasiets tredje årskurs. Förutom en uppdelning i kön gjordes även en uppdelning utifrån om de sålt sex tidigare eller ej (N=4339) (SOU 2004:71:336).

Kan tänka mig att göra det i framtiden, svar "ja"	Flickor ej sålt sex (N=2300) %	Flickor sålt sex (N=23) %	Pojkar ej sålt sex (N=1979) %	Pojkar sålt sex (N=37) %
Att onanera åt någon mot ersättning	1,7	27,3	8,3	50,0
Att ha munsex (oralsex) mot ersättning	1,2	9,1	9,2	48,3
Att ha samlag mot ersättning	2,0	2,7	15,5	69,0
Att ha analsex mot ersättning	0,4	-	6,0	41,4

Resultaten från undersökningarna väcker flera frågor. Hur kan det vara att det faktum att fler män/pojkar än kvinnor/flickor har gjort erfarenheten av att ha sålt sex och att fler män/pojkar än kvinnor/flickor kan tänka sig det i framtiden inte har lyfts upp i forskningen på ett tydligare sätt? Är män som säljer sex mer osynliga eller osynliggjorda än kvinnor som säljer sex? Om de är osynliggjorda, även inom forskningen, vad beror det då på?

En annan fråga är om männen är mer tillfälliga i verksamheten att sälja sex? Går de in och ut ur sexsäljarverksamheten utan att erhålla tillfälliga eller manifesta skador som nödvändiggör råd-, stöd- och behandlingsinsatser? Ytterligare kan frågan ställas om tillförlitligheten av enkätsvaren.

Kvinnor är i klar majoritet om vi ser till de klienter som kommer till de olika prostitutionsgruppernas och forskarnas kännedom (t.ex. Månsson 1981, SOU 1995:15 och Socialstyrelsens rapport 2004). En förklaring kan vara att de flesta projekt som arbetar med prostitution i Sverige har påtagligt fokus på gatuprostitution. Denna domineras av kvinnor, ofta med ett pågående narkotikamissbruk. De som istället väljer att sälja sex på andra arenor såsom hotellbarer och internet är inte i lika hög grad i kontakt med de sociala myndigheterna eller synliga för dem.

Det finns också en viktig faktor i att de manliga homo- och bisexuella arenorna antingen det är på internet eller i "verkligheten" fungerar på ett annat sätt än arenor för heterosexuella kontakter. Kunskap om dessa arenor är inte allmängods inom socialtjänsten, hälso- och sjukvård, polis eller hiv-preventiva projekt. Män som söker sexuella kontakter med andra män kan med lätthet finna dessa utan att betala för kontakten. Inte bara i storstadsområdena – även om det är tydligast här – utan även på medelstora och små orter. Här har internet på kort tid blivit en viktig arena för män som har sex med män.

Trots att ovanstående resultat visar att fler män/pojkar har gjort erfarenheten av att sälja sex finns det mycket lite kvalitativ forskning kring området. Med utgångspunkt i detta, vill vi

försöka öka kunskapen om män som säljer sex. Detta genom att avtäckta ett speciellt segment av området, nämligen män som säljer sex till män via internet. Låt oss nu beskriva lite om vår egen förförståelse på området.

1.2 Egen förförståelse

Niklas Eriksson är magister i socialt arbete och har arbetat som socionom under mer än 15 år med frågor om hiv-prevention och sexuell hälsa med HBT-personer som målgrupp inom ramen för RFSL Rådgivningen Skåne. Där arbetade Eriksson med samtalsbehandling, men också med utbildning och utvecklingsprojekt av olika slag, däribland med projektet *Kärlek, sex och hiv* rörande sexualitet och hiv-positiva homosexuella män. Vidare koordinerade och utvecklade Eriksson RFSL:s rådgivning via internet *iKurator*. Inom ramen för Erikssons arbete vid RFSL Rådgivningen Skåne samarbetade han också i delar av det som blev Benny Henrikssons avhandling *Risk Factor Love* (Henriksson 1995). Hans verksamhet i socialt arbete inom ramen för en NGO (Non-Governmental Organization) såsom RFSL har gett honom en unik närhet till och ett insiderperspektiv på en kultur som är "dold" eller i varje fall svårtillgänglig för den genomsnittlige socialarbetaren.

Under tre år var Eriksson svensk representant i ett europeiskt nätverk för forskare och socialarbetare som hade män i prostitution som målgrupp, European Network Male Prostitution (ENMP). Inom ramen för det nätverket samarbetade han för att utveckla kunskap och metoder för arbete med män i prostitution. Eriksson var initiativtagare till den hearing om manlig prostitution *Hidden Stories* som hölls i Stockholm 2003, i samarbete med RFSU och RFSL, samt konferensrapporten (Eriksson, Hallin & Wikström red. 2004). Senast var Eriksson också medansvarig för den konferens om "Sexualitet i socialt arbete" som hölls på Malmö högskola i oktober 2005. Eriksson har medverkat i flera nationella och internationella sammanhang som talare och hållit i kompetensbyggande workshops på temat män som har sex med män och hiv-prevention.

Numera är Eriksson doktorand på halvtid vid Malmö högskola inom socialt arbete, med ett projekt, i samarbete med professor Sven-Axel Månsson, rörande sexuella minoriteter och hälsostrategier i Uganda. Detta projekt är knutet till Månssons program "Kön, sexualitet och socialt arbete" samt är en del av det sydsvenska hiv/aids forskningsnätverket "Hiv/Aids Research Network South of Sweden" (HARNES) där forskare från institutioner vid Malmö högskola och Lunds universitet ingår. På sin andra halvtid arbetar han numera vid Region Skåne och deras nya initiativ Kompetenscentrum för sexuell och reproduktiv hälsa, för att övergripande utveckla Skånes arbete på området.

Hans Knutagård, författare, magister i socialt arbete och auktoriserad socionom, har i snart 30 år ägnat sig åt förebyggande arbete och tidiga insatser från lokalt på kommunal nivå till globalt på EU- och FN-nivå. Sedan slutet av 1980-talet har män som säljer sex till män från och till varit en del av hans förebyggande och åtgärdsinriktade arbete. Från 1990-talet har Knutagård även arbetat med förebyggande insatser på internet. 1994 anordnade Knutagård en stor europeisk konferens av och med ungdomsprojekt, *European Youth Work Conference*, där projekt som arbetade med män som säljer sex till män deltog (Knutagård 1995). På uppdrag av UNAIDS satte Knutagård upp deras databas om hiv-preventiva projekt riktade mot ungdomar runt om i världen. I samband med detta kom han i kontakt med ett flertal projekt i världen som arbetar med män som säljer sex till män.

Knutagård har sedan 1991 en egen databas YNIC (Youth Work National and International Contact) med över 400 ungdomsprojekt i drygt ett 100-tal länder. I förbindelse med detta har han besökt och deltagit i projekt som arbetar med män som säljer sex till män. Knutagård har ett stort internationellt kontaktnät när det gäller socialt arbete med framför allt unga vuxna. Som författare har han skrivit en rad nationella och internationella rapporter, samt boken *Introduktion till verksamhetsteori* (Knutagård 2003a), en teori som blivit rapportens referensram. För närvarande arbetar Knutagård på RFSL Rådgivningen Skåne med bland annat våld mot homo- och bisexuella samt transpersoner (HBT-personer) och hedersrelaterat våld på grund av sexuell läggning.

Både Eriksson och Knutagård har ett professionellt insiderperspektiv som har etablerats genom mångårig erfarenhet av socialt arbete inom HBT-samhället i Sverige och internationellt. De har bägge mött män som sålt sex på olika arenor i det arbete som de nämner ovan. Låt oss nu se på våra frågeställningar som ligger till grund för rapporten.

1.3 Utgångspunkt

Syftet med rapporten är att öka kunskapen om de män som säljer sex till män via internet, deras situation och deras behov. Denna kan därefter ligga till grund för att formulera framtida insatser riktade till målgruppen. Viktiga delar för att uppnå detta är kartläggning och kunskapsgenerering. Vi har försökt kartlägga genom att intervjua män som säljer sex till män via internet. Dessutom har vi försökt utveckla teoretiska resonemang i syfte att skapa begreppsliga verktyg som gör det möjligt att bättre förstå fenomenet i en samtida kulturhistorisk kontext. På så sätt menar vi att det blir möjligt att på ett mer adekvat sätt utforma insatser för målgruppen. För att göra detta ställde vi ett antal frågor.

1. Vilka teoretiska resonemang i syfte att skapa begreppsliga verktyg gör det möjligt att bättre förstå fenomenet män som säljer sex till män på internet?
2. Hur börjar män sälja sex till män på internet och vad motiverar dem?
3. Hur går denna verksamhet till?
4. Vilka säkerhetsstrategier har männen anlagt inom denna verksamhet?
5. Vilka fördelar upplever männen av verksamheten?
6. Vilka nackdelar upplever männen av verksamheten?

Låt oss göra några avgränsningar innan vi går vidare.

1.4 Avgränsningar i undersökningen

Vår utgångspunkt har varit att undersöka män som säljer sex till män via internet. Därför har vi inte tagit med män som säljer sex till kvinnor. Syftet har varit att se hur män säljer sex till män på internet, därför har vi uteslutit andra arenor där fenomenet kan förekomma. Vidare har vi inte intervjuat vare sig köpare eller profitörer av denna verksamhet, utan enbart utgått från säljarnas perspektiv.

1.5 Några begrepp

Innan vi går vidare vill vi uppehålla oss vid några begrepp som är av betydelse i rapporten och hur vi vill använda dem.

1.5.1 Sexualitet

I rapporten utgår vi från Världshälsoorganisationens (WHO) beskrivning av sexualitet:

Sexualiteten är en integrerad del av varje människas personlighet, och det gäller såväl man och kvinna som barn. Den är ett grundbehov och en aspekt av att vara mänsklig, som inte kan skiljas från andra livsaspekter. Sexualitet är inte synonymt med samlag, den handlar inte om huruvida vi kan ha orgasmer eller inte, och är heller inte summan av våra erotiska liv. Dessa kan men behöver inte vara en del av vår sexualitet. Sexualitet är mycket mer: den finns i energin som driver oss att söka kärlek, kontakt, värme och närhet; den uttrycks i vårt sätt att känna och väcka känslor samt att röra vid varandra. Sexualiteten påverkar tankar, känslor, handlingar och gensvar och därigenom vår psykiska och fysiska hälsa (Nationalencyklopedin 2005).

Denna definition menar vi ger en förståelse av den bredd och det djup som mänsklig sexualitet omfattar.

1.5.2 Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses hetero-, homo- eller bisexualitet. Där heterosexuell läggning innebär förmåga att känna lust och attraktion till någon av motsatt kön. Homosexuell betecknar förmåga att känna lust och attraktion till någon av samma kön. Bisexuell innefattar förmåga att känna lust och attraktion till både kvinnor och män.

Enligt verksamhetsteoretiker är det i samhällets olika verksamheter som den sexuella läggningen konstrueras. Enerstvedt skriver:

Människans sexuella behov uppstår i och genom verksamhet och eftersom den är så varierande i olika primärgrupper (t.ex. familjer), sekundärgrupper (t.ex. klasser) och samhälle, kommer också de sexuella behov som personligheten utvecklar också att vara det. Några vill utveckla starka sexuella behov, andra svaga, några vill rikta sexualiteten mot det motsatta könet, några mot det samma o.s.v. (Enerstvedt 1979:76).

Vidare lär vi oss att verksamheter är hierarkiskt ordnade på ett visst sätt, som att vissa sexuella verksamheter, till exempel homosexuell verksamhet är underordnad den heterosexuella. Vidare tillägnar vi oss kunskap om och erfarenheter av hur denna hierarki ska upprätthållas, relationer som alltid har en maktaspekt. Det är med utgångspunkt i denna definition som vi vill se på sexuell läggning i rapporten.

1.5.3 Prostitution/sexsäljarverksamhet

Det är svårt att beskriva vad som är ett socialt problem. Utifrån vilket perspektiv som tas kan sociala problem definieras som samhällsproblem, välfärdsproblem, privata bekymmer eller anpassningsproblem (Meeuwisse & Swärd 2002). På samma sätt är det inte heller helt

oproblematiskt att definiera prostitution. I *Prostitution, Beskrivningar, Analys, Förslag till åtgärder* (Borg et. al. 1981) definierar de prostitution som:

Prostitution – som till innehåll och former präglas av de existerande samhällsförhållandena – föreligger när minst två handlande parter under marknadsmässiga betingelser köper respektive säljer fysiskt tillträde till kropp eller andra sexuella handlingar.

Den ena parten, köparen, köper sig således fysiskt tillträde till den andra partens kropp eller förfogande över vissa av den andra partens fysiska beröringar för egna syften under viss tid. Den andra parten, den prostituerade, säljer fysiskt tillträde till sin kropp eller förfoganderätten över vissa fysiskt berörande handlingar för köparens syften under viss tid.

Den transaktion som prostitutionen innefattar betalas vanligen i pengar, men även andra betalningsmedel kan förekomma (Borg et. al 1981:49–50).

Definitionen sätter in prostitutionen i ett samhällsperspektiv och kopplar den till marknaden, samtidigt som den blir väl detaljerad när det gäller transaktionerna. Socialstyrelsen definierar prostitution i sin rapport *Kännedom om prostitution 2003* på följande sätt (Socialstyrelsens rapport 2004).

Prostitution är när minst två parter köper eller säljer tjänster mot ersättning (vanligen ekonomisk); vilken utgör en förutsättning för den sexuella tjänsten.

Den definitionen är mycket kortare men lämnar mer spelrum för tolkningar. Vi har använt den kulturhistoriska verksamhetsteorins begrepp verksamhet (se under teoriavsnittet) och lagt perspektivet utifrån dem som säljer sex. På så sätt har vi valt att beskriva fenomenet som en *sexsäljarverksamhet*. När vi i övrigt blir tvungna att hänvisa till begreppet prostitution syftar vi på de ovanstående definitionerna. Speciellt då den första som blir mer heltäckande samt ligger i linje med vår egen teoretiska referensram.

När man använder begreppet prostitution (ur latinets *prosti'tuo*), vilket betyder utbudande av sexuella tjänster mot betalning, är det nästan synonymt med kvinnor som bjuder ut sex till män för pengar. Ett begrepp som är historiskt belastat, osynliggör männen och döljer dessutom köparen. Därför har man sedan 1980-talet använt begreppet könshandel i Skandinavien för att ”sammanfatta alla aktörers verksamhet med direkt anknytning till prostitution; som aktörer räknas såväl de prostituerade och deras kunder som profitörer, t.ex. kopplare, hallickar och bordellägare” (Nationalencyklopedin 2005). Med begreppet försöker man förstå verksamheten som ett samhällsfenomen, ett perspektiv som vi delar. När SOU menar att ”könshandel inbegriper båda parter handlande, samtidigt som det gör klart vad det egentligen är frågan om, nämligen en handel som går ut på att tillfredsställa köparens sexualdrift” (SOU 1995:15:209) stämmer det inte med vad respondenterna uttrycker i rapporten. Begreppet hämmar förståelsen av män som säljer sex till män.

1.5.4 Marknad

Begrepp som använts synonymt med prostitution och beskrivningar av den är köp av sexuella tjänster, könshandel, människohandel för sexuella ändamål och sexindustri för att nämna några. Vi väljer att använda marknad som övergripande begrepp, utan att vara ekonomiskt renläriga, alltså benämna fenomenet som begreppet sexmarknad. Med marknad menar vi ett verksamhetssystem där det finns ett stort antal aktörer. Där finns säljare och köpare och varor och tjänster, men också tillverkare, leverantörer, återförsäljare, konkurrenter och olika

distributionskanaler. Den påverkar människor, bland annat genom media så att behov aktiveras eller nya uppstår hos individer eller grupper.

Marknaden har också olika typer av nätverk, värderingar eller moral. Den har såväl inre regler och lagar som yttre, vilka reglerar spelreglerna för verksamheterna. Den har en geografisk dimension och kan därför vara lokal, regional, nationell eller internationell. Ett viktigt mål med marknaden är att åstadkomma ett så fritt utbyte av varor och tjänster som möjligt. Med marknad som begrepp för ett verksamhetssystem, har vi valt att undersöka ett av dess delsystem – sexsäljarverksamheten.

1.5.5 Bruksvärde och bytesvärde

När man köper och säljer brukar det röra sig om tjänster och varor. Vi vill ta hjälp av klassiska sociologiska definitioner av begreppen bruks- och bytesvärde i rapporten för att kunna förstå vårt fenomen.

Ett resultat av mänskligt arbete är produkter som kan tillfredsställa människans behov. De produkterna sägs ha ett *bruksvärde*. Förutom att vara till nytta för den enskilda människan kan produkten ha ett *bytesvärde*. De produkterna framställs inte för direkt konsumtion utan för att bytas eller säljas på marknaden. Produkterna kallas även *varor* då de inte frambringas för direkt konsumtion. Varor måste ha ett bruksvärde annars skulle ingen köpa dem, på så sätt har varje vara samtidigt ett bruks- och ett bytesvärde.

För att en vara ska få bytesvärde krävs ett samhälle som grundas på byte, vars grad av arbetsdelning bestämmer bytesvärdets omfattning. En varas bytesvärde bestäms av den mängd arbete som krävs för att producera den och som godkänns av båda parter. Alltså arbetstimmar i att förfärdiga en vara kan räknas som likvärdiga som en annan vara i utbytet. Med andra ord kan man säga att ens arbetskraft kan räknas som bytesvärde. Även pengar är en handelsvara till exempel på den finansiella marknaden. En varas pris bestäms däremot genom konkurrensen mellan säljare och köpare, genom förhållandet mellan tillgång och efterfrågan, samt mellan utbud och behov. Vi stannar vid detta.

1.6 Rapportens disposition

Först lägger vi mycket kortfattat en teoretisk grund som vi sedan använder som ”bollplank”. Vidare beskriver vi hur vi gått till väga med att samla in material. När vi kommit så långt övergår vi först till att ge en kort historisk skildring av män som säljer sex till män för att sedan ge en vinjett av varje respondent för att försöka finna svar på våra frågor. Sedan ger vi oss i kast med att beskriva och analysera och då först se närmare på vägen in i sexsäljarverksamheten, motiven för första gången och för att fortsätta. Sedan fortsätter vi med hur respondenterna går till väga och vilka handlingskompetenser de erhåller. Därefter ser vi på de fördelar samt problem som respondenterna uppger att de möter och upplever samt vilka säkerhetsstrategier de anlagt. Vi fortsätter rapporten med ett resonemang om profitörerna i verksamheten. Materialet ligger till grund när vi till sist för en diskussion och föreslår åtgärder/insatser kring fältet män som säljer sex till män på internet.

2. Teoretiska perspektiv

2.1 Kulturhistoriska verksamhetsteorin

När det gäller teoretiskt perspektiv har vi tagit vår utgångspunkt i den kulturhistoriska verksamhetsteorin, i fortsättningen benämnd verksamhetsteorin. Vi vill helt kort lyfta fram några resonemang som vi finner betydelsefulla för rapporten.¹

När vi använder begreppet verksamhet bör det förstås som en avgränsad och målinriktad aktivitet, i vilken man kan skilja på vilka som tillhör verksamheten och vilka som inte tillhör den. Verksamheter är alltid knutna till ett samhälle eller en kultur och en specifik historisk tidsperiod. Enligt det verksamhetsteoretiska perspektivet kopplar människans deltagande i verksamheter ihop henne med omvärlden och utan verksamhet finns ingen relation mellan människor eller deras fysiska miljö, med andra ord ingen kommunikation utan verksamhet och ingen verksamhet utan kommunikation, jämför med Shibutanis begrepp ”sociala världar” (Shibutani 1955). Det är därför vi endast genom verksamheter kan förstå den enskilda människans psykologiska liv och omgivningen som hon lever i (Knutagård 2003a).

Verksamheten kopplar alltså ihop den enskilda människan med andra genom en process av ömsesidig påverkan. På så sätt byggs relationer upp av handlingar, genom att människor involverar varandra. Därigenom skapas, förändras, upprätthålls och avslutas relationer kontinuerligt beroende på människors behov (Knutagård 2003a). Professorn i psykologi Pär Nygren uttrycker det som att:

... relationer mellan människor kommer alltså inte flygande. De skapas, upprätthålls, förändras och ”slocknar” bara som ett resultat av de handlingar som bygger upp de verksamheter genom vilka människorna involverar varandra som viktiga behovsobjekt (Knutagård 2003a:11).

Genom människans praktiska deltagande i verksamheter formas hennes självbilder, gamla kan utmanas eller bekräftas och nya kan växa fram. Allt beroende på vilka verksamheter vi deltar i, hur vi kvalificerar oss i dem, till vilken omfattning vi når upp till våra mål och på så sätt tillgodoser våra behov. Vi utvecklar oss således genom vårt deltagande i verksamheter (Knutagård 2003a).

2.1.1 Utveckling genom verksamheter

Av ovanstående resonemang förstår vi att samtliga de verksamheter som en individ har deltagit i, dess unika verksamhetshistoria, frambringar individens personlighet. De olika verksamheterna i en människas liv kan liknas vid en lavalampa från 1960-talet (Knutagård 2003a). Där lavan genom värme stiger upp i olika storlekar och former, för att sedan svalna, dala och bli ett med grundmaterialet, för att åter flyta upp i lampan, se illustration 1 sidan 18.

Verksamheterna kan vara integrerade i varandra i olika hög grad och tillgängliga för människan vid samma tillfälle. Vidare kan en verksamhet hos en individ hållas isolerad, hemlig och för andra människor verka som att den går stick i stäv med individens andra verksamheter (Knutagård 2003a). Männén i rapporten som säljer sex till andra män på

¹ För en djupare presentation av teorin och dess begrepp hänvisas till *Introduktion till verksamhetsteori* (Knutagård 2003a).

internet är bra exempel på detta. Ett annat exempel är köparna vilka kan vara gifta män med fru och barn som då och då kan ha sex med andra män. Den isolerade verksamheten kan också ligga i strid med andra verksamheter i en människas liv och på så sätt ge upphov till slitningar och smärta hos den enskilda människan. Något som även framkommer i undersökningen.

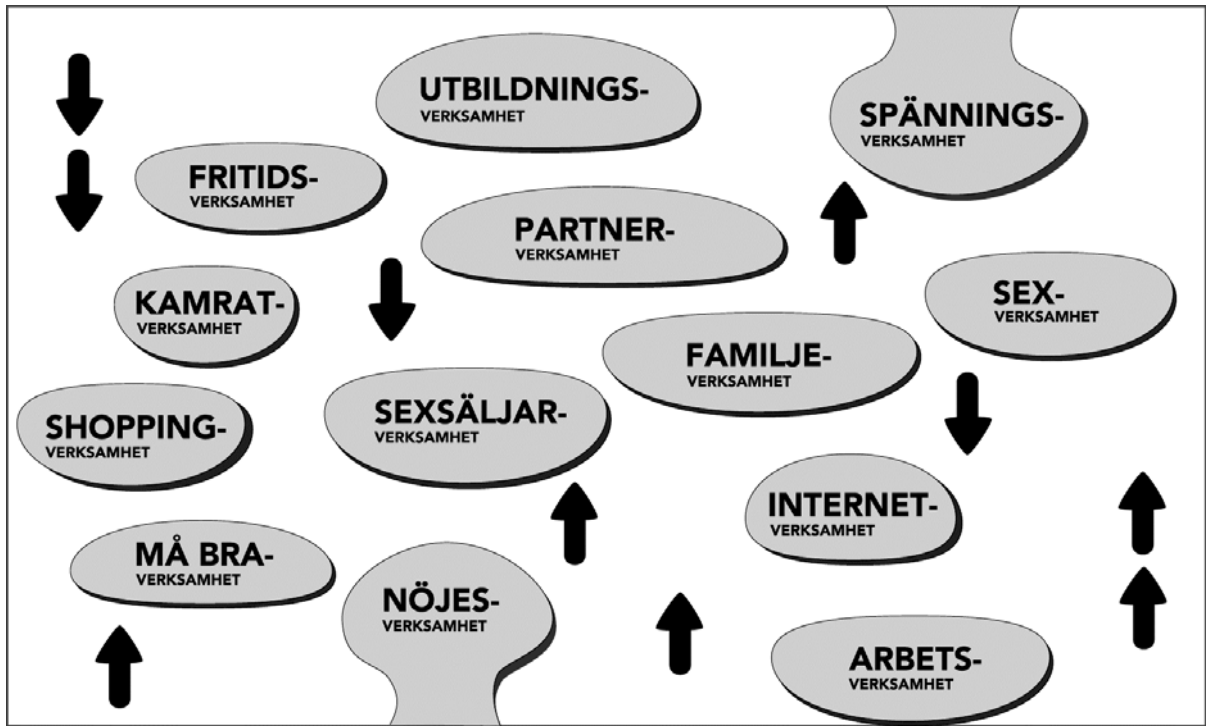

Illustration 1. Exempel på flödet av verksamhetsfält i en ung mans liv som säljer sex. Modifierat från Knutagård 2003a:101.

Förutom detta kan samma verksamhet under en människas liv ha olika innebörd (Knutagård 2003a). Exempelvis kan en gemensam semesterresa i början av ett förhållande genomföras för att föra parterna samman, medan parterna efter 10 år väljer att ta var sin semesterresa för att "ta paus" från varandra och på så sätt komma varandra närmare i relationen. En gemensam semesterresa för samman parterna i det första fallet, men skulle kanske kunna separera dem i det senare.

Verksamheterna kan vara *nödvändiga* eller *frivilliga*, de kan också vara *planerade* eller *spontana*. Därtill är någon av verksamheterna *den ledande* eller *den dominerande verksamheten*. Vilket inte behöver vara den som är tidskrävande eller nödvändig för individen. Istället kan det vara den verksamhet som betyder mest för personen under en tid och i ett sammanhang av livet (Knutagård 2003a). I våra fall verkar sexsäljarverksamheten inte vara den dominerande verksamheten för våra respondenter, utan istället underordnad en annan sådan ledande verksamhet, såsom genomförande av högskolestudier utomlands, inköp av bostadsrätt med mera. Sexsäljarverksamheten ser även ut att vara frivillig, respondenterna har själva valt att gå in i verksamheten, samt något de planerat att göra. Oavsett avsikten och betydelsen av verksamheten sker en socialisering genom deltagandet i den.

2.1.2 Socialisering

Enligt verksamhetsteorin kännetecknas förhållandet mellan individen och samhället av inre ömsesidighet, där *individen är i samhället* och *samhället är i individen*. Den ryske psykologen Lev Semenovich Vygotskij² ansåg att vi aldrig interagerar direkt med andra utan genom kulturellt skapade redskap eller verktyg (artefakter). Det är genom mediering av dessa verktyg, till exempel språk, bild, internet, som människan agerar och uppfattar sin omvärld. Dessa är kulturellt skapade i gemenskaper eller verksamheter. Socialiseringsprocessen sker i samhällets olika delverksamheter genom en internaliseringsprocess av de kulturella verktygen där det främsta hjälpmedlet är språket. Vygotskij formulerar det som att ”*internaliseringsprocessen av socialt tals historia är också socialiseringen av barns praktiska intellekts historia*” (Vygotsky 1978:27, författarens kursivering). Därigenom, menar Vygotskij, uppenbaras vår kulturella utveckling på två sätt: ”först på en social nivå och senare på en individuell nivå; först *mellan* människor (interpersonell), och sedan *inom* barnet (intrapersonell)” (Vygotsky 1978:57, författarens kursivering).

Nygren beskriver socialiseringsprocessen som att individen *träder in* i samhället genom olika verksamheter för att genom dessa delverksamheter träda in i samhället. Samtidigt *bosätter sig* samhället i individen genom dessa verksamheter. För att kunna träda in i en verksamhet måste vi lära oss en viss kompetens, hur vi ska fungera eller ”överleva” i verksamheten/gruppen. Nygren menar att ”i olika sociala system har olika typer av kompetens *överlevnadsvärde*. Och utifrån dessa kompetenser kan man utveckla och realisera olika *överlevnadsstrategier*” (Nygren 1999:134–135, författarens kursivering). För att nå dessa överlevnadsvärden måste den enskilda personen *underkasta sig* de regler, värden och normer som gäller för verksamheten. Resultatet blir, hävdar författaren, en person som mer eller mindre känslomässigt, kognitivt och socialt *kvalificerat sig* för att självständigt kunna hantera ett meningsfullt liv i den aktuella verksamhetens ”kultur”. Med andra ord säger Nygren att socialisering till en viss grad förutsätter underkastelse under bestämda verksamheters regler och normer för att man ska kunna kvalificera sig till vissa kompetenser med överlevnadsvärde. Något som med tydlighet framkommer i rapporten. Men socialiseringsprocessen går samtidigt hand i hand med människans egen personlighetsutveckling, skapandet av människans identitet.

2.1.3 Personlighetsutveckling

Verksamhetsteoretiker brukar betona de kollektiva processerna när de ska förklara personligheten. Det är i växelverkan mellan den enskilda personen, gruppen och samhället som människans utveckling, både förståndsmässigt, känslomässigt och socialt, ska förstås. Oftast när vi tänker på människans utveckling tänker vi enbart på den utifrån de kunskapsmässiga processerna. Människans utveckling, enligt Enerstvedt, är inte enbart kognitiv utan ”människans känslor uppstår, formas och uttrycks i verksamheten” (citat från Enerstvedt i Hammerlin & Larsen 1999:224).

Ovanstående är ett synsätt som Nygren delar, författaren anser att barn utvecklar den intellektuella förmågan i förhållande till föremål, medan de utvecklar den känslomässiga

² Vi har använt den svenska stavningen av Vygotskij i texten, men vid citat av författaren har vi behållit originalspråkets stavning. Vid referenser till Vygotskij kan det ibland vara förvillande med stavningen beroende på att det kyrilliska alfabetet, som används i ryskan, översätts olika på olika språk.

förmågan i förhållande till sociala vuxna. Nygren skriver: ”De två systemen skapar en holistisk integrerad process, där barnets personlighet blir utvecklad” (Nygren 1999:117).

Verksamhetsteoretiker menar att människor involveras i varandras liv genom produktion och konsumtion där den materiella sidan alltid har en social dimension. Begreppet arbete är ett ledord här. Även om personligheten är individuell, så är den alltid en del av den samhälleliga omgivningen, eller som den danske filosofen K. E. Løgstrup sammanfattar det, att ”den enes liv är invecklat i den andres” (Løgstrup 1997:20). Så vi måste ha med oss biologi, kognition, emotion och social gemenskap när vi talar om personlighetsutveckling.

Verksamhetsteoretiker framhåller att personlighetsutvecklingen och formandet av personligheten sker på olika verksamhetsarenor, såsom familj, kamratgrupp, skola, arbete, fritid, kultur och nöjen (Knutagård 2003a). Etienne Wenger, en av männen bakom begreppet ”situationellt lärande”, hävdar att deltagande i sociala verksamheter är en grundläggande process för lärandet och genom vilket vi formas till de personligheter vi är (Wenger 2002). Människan utvecklar alltså handlingskompetenser som har överlevnadsvärde innanför de aktuella sociala system som hon är verksam i. Vi får en benägenhet att handla på ett särskilt sätt i en bestämd situation. En benägenhet som baseras på att vi vid tidigare tillfällen tillfredsställt våra behov och upplevt en känslomässig laddning i en speciell social kontext.

I vårt fall sker personlighetsutvecklingen även i sexsäljarverksamheten. Personligheten är något som man tillägnar sig och utvecklingsprocessen är inte upprepningsbar. De olika arenorna har skiftande betydelse för den enskilda människan, till exempel vikten av internet. Dessutom varierar verksamhetsarenorna i betydelse under olika livssituationer och utvecklingsfaser i människans liv (Knutagård 2003a). Det är helheten av alla verksamheter som är avgörande för personligheten. En helhet som enligt ryske psykologen Leontiev:

... beror på naturen av de speciella relationerna som frambringar den: de för människan specifika samhälleliga relationerna hon ingår i med sin föremålsmässiga verksamhet (Leontiev 1986:279).

Personlighetsutvecklingen är inget som bara tillhör barn- och ungdomstiden utan fortsätter hela livet. Den sker alltid inom ramen för socialiseringsprocessen och i ett inre dialektiskt förhållande till varandra. Detta gäller givetvis även för våra respondenter. Men vad får oss då att gå in i vissa verksamheter, till exempel för att utveckla vår personlighet?

2.1.4 Motiv

En viktig fråga i undersökningen är vilka motiv som driver männen att träda in i sexsäljarverksamheten. Ur ett verksamhetsteoretiskt perspektiv kan vi säga att *behov* är en förutsättning för verksamheten och sätter igång den, medan *motiv* ger mening åt verksamheten. För att förklara motivens utveckling använder Nygren (1999) begreppet *verksamhetsåterspeglning*. Med begreppet menar författaren de känslomässiga och mentala erfarenheter som medvetet och/eller omedvetet lagras när en person aktivt deltar i verksamheter. Dessa erfarenheter tjänar senare som en guide för liknande handlingar i andra verksamheter, alltså vi ”lära av erfarenheten”.

Vi kan illustrera detta genom exempel som ligger nära vår framställning. En yngre man erbjuds pengar för den sex han ändå vill ha. Han tackar ja till erbjudandet och upplever en dubbel ”betalning”. Dels fick han den sex han ville ha, dels fick han de pengar han behövde.

När den yngre mannen igen hamnar i en liknande situation kan han välja att efterfråga pengar som betalning för sex. Erhåller mannen på nytt pengar för den sex han ändå vill ha ser han kanske möjligheten att erhålla pengar för sex och genom det finns möjligheten att han i fortsättningen kan komma att kräva pengar för denna typ av sex, en viss typ av sex eller för all sex. Istället för att pengar åtföljer sex, så ledsagar nu pengar sex och det sker i en verksamhet. Vi finner att den unge mannen har utvecklat ett motiv genom en kombination av känslomässig och intellektuell kunskap baserad på en rad händelser som skett tidigare. Ett motiv som påverkar honom nu. Det är när flera verksamhetsåterspeglings inom en genre bildar ett mönster som vi får ett motiv, som i vårt fall att sälja sex.

Det är inte nog med att motivet finns, utan det måste också aktiveras. Något som Nygren anser sker dels genom en *personlighetsstyrd* aktivering, nämligen att det motiv som blir aktiverat befinner sig överst i personens motivhierarki och samtidigt är relevant i den aktuella situationen. Dels genom *situationsstyrning*, nämligen att motivet styrs av den verksamhetsåterspeglings som utlöses av en yttre social stimulans i en konkret situation (Nygren 1999).

Vi kan se både personlighetsstyrd och situationsstyrd aktivering hos våra respondenter första gången. För att fortsätta exemplet så behövde inte den yngre mannen tycka om att sälja sex bara för att han prövar, men genom att delta i sexsäljarverksamheten utvecklas bland annat nya verksamhetsåterspeglings, som när tiden är inne, gör att motivet "nöje blir funktion" får honom att sälja sex. Vilket även visar på att motiven är i en ständig process. Vidare är motiven hierarkiskt organiserade, där några av motiven håller ordning på de andra. Nygren formulerar det på följande sätt:

Motiven i vårt psyke är ordnade i ett slags hierarki. Den hierarkiska organiseringen innebär, att vissa motiv blir aktiverade oftare än andra i våra dagliga verksamheter. De har alltså ett slags "företräde" i förhållande till motiven längre ner i hierarkin. Dessa motiv fungerar inte enbart som en drivkraft i våra dagliga handlingar. De fungerar snarare som allmänna ramar, innanför vilka några verksamheter har större sannolikhet att bli stimulerade än andra. När ett bestämt motiv är aktiverat, anger detta motiv riktningen för vår verksamhet (Nygren 1999:109).

Alfred Schütz står för ytterligare en dimension avseende motiv (Schütz 2002). Han anser att människan karakteriseras av två grundläggande motiv, nämligen *för-att-motiv* och *därför-att-motiv*. För-att-motiv riktar sig mot framtiden för att uppnå eller undgå något och där människan enbart kan uppnå dem genom att styra sig själv, med andra ord ha hög autonomi. Därför-att-motiv riktar sig mot förflutna erfarenheter och människan låter sig styras av dessa, en låg grad av autonomi.

När vi ser på sexsäljarverksamheten finns det många motiv som är aktiverade samtidigt. Vi har alltså att göra med en komplex och mångfacetterad uppsättning av motiv.³ Vi vill lyfta in ytterligare ett begrepp från Vygotskij, nämligen fantasi.

2.1.5 Fantasi

Fantasin fyller en viktig funktion för människans handlande och utveckling genom att den blir det medel som vidgar människans erfarenheter. När Vygotskij beskriver fantasi är det inte bara barnets fantasi han menar utan istället den mogna, komplexa fantasi vars material är

³ För utförligare beskrivning av motiv se Nygren (1999) eller Knutagård (2003a).

byggt på ”rikedomen och mångfalden i människans tidigare erfarenheter” (Vygotskij 1998:19). Den skapande fantasin är enligt Vygotskij alltid uppbyggd av material som hämtats ur verkligheten och ingår därför som en del av individens tidigare erfarenheter. Med detta material som bas kan människan genom den kreativa fantasin föreställa sig saker hon inte sett eller hört. Människan är, skriver Vygotskij:

... inte begränsad av sina egna erfarenheters trånga sfärer och snäva gränser, utan kan gå långt utöver dem och med fantasins hjälp tillägna sig en annan historisk eller social erfarenhet (Vygotskij 1998:22).

Skapandet sker, menar han vidare, som ett resultat av en födelseakt av fantasin, som består av en process eller ”graviditet” i fem steg. Först genom *dissociationer*, när människan styckar upp komplicerade helheter i en mängd varseblivna intryck. Det andra steget omfattar den förändringsprocess varvid de enskilda elementen *förstoras* eller *förminskas*. Tredje steget är *associationer* som förenar de tidigare raserade och förändrade elementen till nya samband. Det fjärde momentet är att *kombinera* dessa enskilda bilder, föra in dem i nya system och skapa nya sammansatta bilder. Till sist säger Vygotskij så beskrivande om resultatet:

Efter att slutligen ha tagit gestalt återvänder de till verkligheten, men denna gång som en ny och aktiv kraft, som förändrar denna verklighet. Så sluts den kreativa aktivitetens cirkel (Vygotskij 1998:26).

Realiserar inte människan sina tankar till verkligheten stannar det hela vid dagdrömmeri, enligt Vygotskij, och närandet av sådant kan vara ett utslag av viljelöshet. Å andra sidan har en helt anpassad människa inget behov av skapande fantasi. Istället gör Vygotskij gällande att skapandet alltid grundar sig ”på en bristande anpassning, ur vilket det uppstår ett behov, en strävan eller önskan” (Vygotskij 1998:35).

2.1.6 Verksamhetsmodell

Låt oss sammanfatta genom att beskriva resonemanget med hjälp av en modell. Människor möter andra personer, natur, kultur och samhälle genom verksamhet. Endast genom verksamhet kan vi förstå en persons behov, motiv, emotion och kognition, eftersom dessa skapas i verksamheter. Människans behov och motiv, som vi beskrivit ovan, påverkar människan att träda in i nya verksamheter, stanna kvar i befintliga eller lämna gamla verksamheter (Knutgård 2003a). Se illustration 2 på sidan 23.

Människan utför handlingar som är kortvariga, tidsbestämda och har ett slut. Människan i en gemenskap utför handlingar som skapar en verksamhet. Människans handlingar är för det mesta riktade mot verksamhetens mål. Handlingar kan även vara misslyckade och då sker korrigerande, till exempel vid våld eller annan utsatthet i sexsäljarverksamheten. De kan vara alternativa och rikta sig mot annat mål än det ursprungliga för verksamheten. Vilket leder till att antingen förändras verksamheten eller så gör verksamheten sig av med den praktiken. Ett exempel på detta är att avsluta sexsäljarverksamheten efter fullgjorda studier.

Mänskliga handlingar bildar verksamheter som växer fram under längre perioder och som är knutna till ett samhälle eller en kultur i en specifik historisk tidsperiod. Dessa verksamheter framträder oftast i form av gemenskaper, organisationer och institutioner. De har en kravstruktur som påverkar individen till att handla på ett visst sätt för att ”överleva” i

verksamheten. Genom att underkasta sig gemenskapen lär sig individen att handla ”rätt” och erhåller därmed handlingskompetenser.

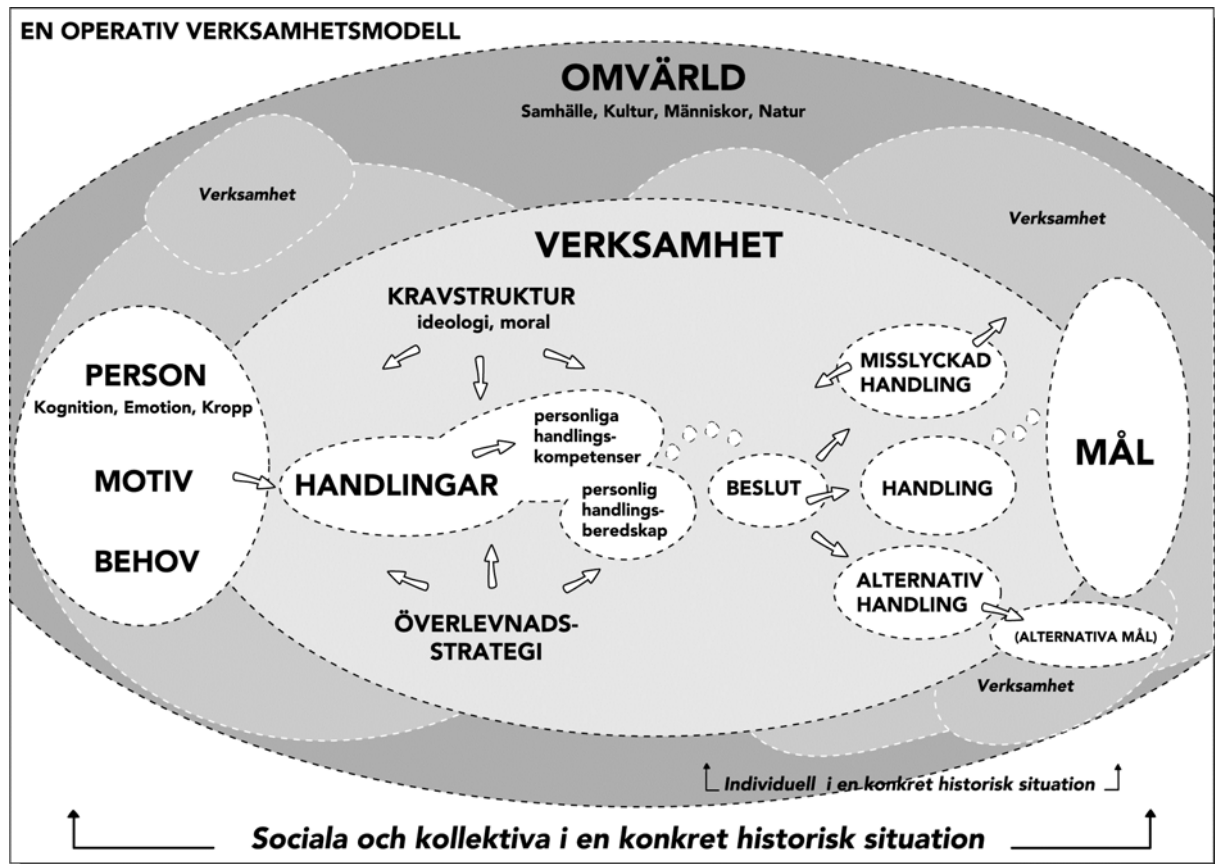

Illustration 2. Verksamhetsmodell för en person som säljer sex. Modifierat från Knutagård 2003a.

Nygren menar att människans handlingskompetenser representerar en mänsklig resurs som bland annat sätter den enskilda personen och grupper av personer i stånd till att lösa bestämda uppgifter i bestämda sociokulturella och materiella kontexter (Nygren 2004:28). Handlingskompetenserna är enligt Nygren ”dubbelt situerade”. De är situerade ”både i personens mentala processer och i den sociokulturella och materiella handlingskontexten, där de utvecklas och används i praxis” (Nygren 2004:149). Handlingskompetenserna ligger i beredskap för att mobiliseras och realiseras, när yttre och inre betingelser sätter igång handlingarna. På så sätt socialiseras individen genom deltagande i samhällets olika praktikerverksamheter. Där ingen verksamhet kan vara utanför samhället utan är istället i en annan del av samhället. På så sätt är även individen involverad i att forma sin egen framtid, likaväl som andras.

2.2 Etablerade och outsiders

Vi vill lyfta fram ytterligare ett begrepp som vi funnit användbart, nämligen *etablerade och outsiders* (Elias & Scotson 1999). Läraren John Scotson undersökte i slutet av 1950-talet ungdomsbrottslighet i ett litet engelskt samhälle med två nyinflyttningsområden kring en kärna av gammal bostadsbebyggelse. Sociologen Norbert Elias använde denna studie av Winston Parva, som de kallade samhället, och försköt tyngdpunkten till att istället belysa de allmängiltiga sociala processer mellan etablerade och outsiders som gäller i mänskliga gemenskaper. Något som Elias menar förekommer mellan sociala grupper som:

... godsägare i relation till livegna, 'vita' i relation till 'svarta', icke-judar i relation till judar, protestanter i relation till katoliker och omvänt, män i relation till kvinnor (förr), stora mäktiga nationalstater i relation till andra som är små och relativt maktlösa eller som i fallet Winston Parva, en väletablerad arbetargrupp i relation till invånare i en ny, närbelägen arbetarstadsdel... (Elias & Scotson 1999:xxviif).

I vårt fall heterosexuella i relation till homosexuella och gruppen män som inte tar betalt för sex med män till gruppen män som tar betalt från andra män på internet.

Elias visar på hur den etablerade gruppen tillskrev sig själv goda moraliska egenskaper "gruppkarisma". De utformade alltså sin självbild från den mest exemplariska delen med de bästa moraliska egenskaperna i gruppen eller verksamheten som vi kan kalla den. Däremot stigmatiserade de outsidersgruppen genom att tillskriva hela gruppen samma underlägsna mänskliga egenskaper som fanns hos dess värsta minoritet. En process som leder till upplevelse av "gruppskam" av outsidersgruppen. Detta sker när grupper står i ömsesidig beroenderelation till varandra varav någon har större makt och genom det uppfattar sig som bättre.

Den egna gruppens ideal jämförs alltså med den andra gruppens sämsta praktik, till exempel att alla svenskar har friheten att vara, välja och njuta. Alla svenskar bejakar sina kroppar, sin lust och är trygga i sin sexualitet. De Andra är förtryckta, könsstämpande, hedersvåldsutövande, homofobiska, kvinnomisshandlande eller säljer sex. De Andra fungerar här även som motbild i skapandet av den egna identiteten. Vidare menar Elias att "När maktskillnaden är mycket stor mäter sig medlemmarna av en outsidersgrupp med sina förtryckares måttstock (Elias & Scotson 1999:xxxviii)", se illustration 3.

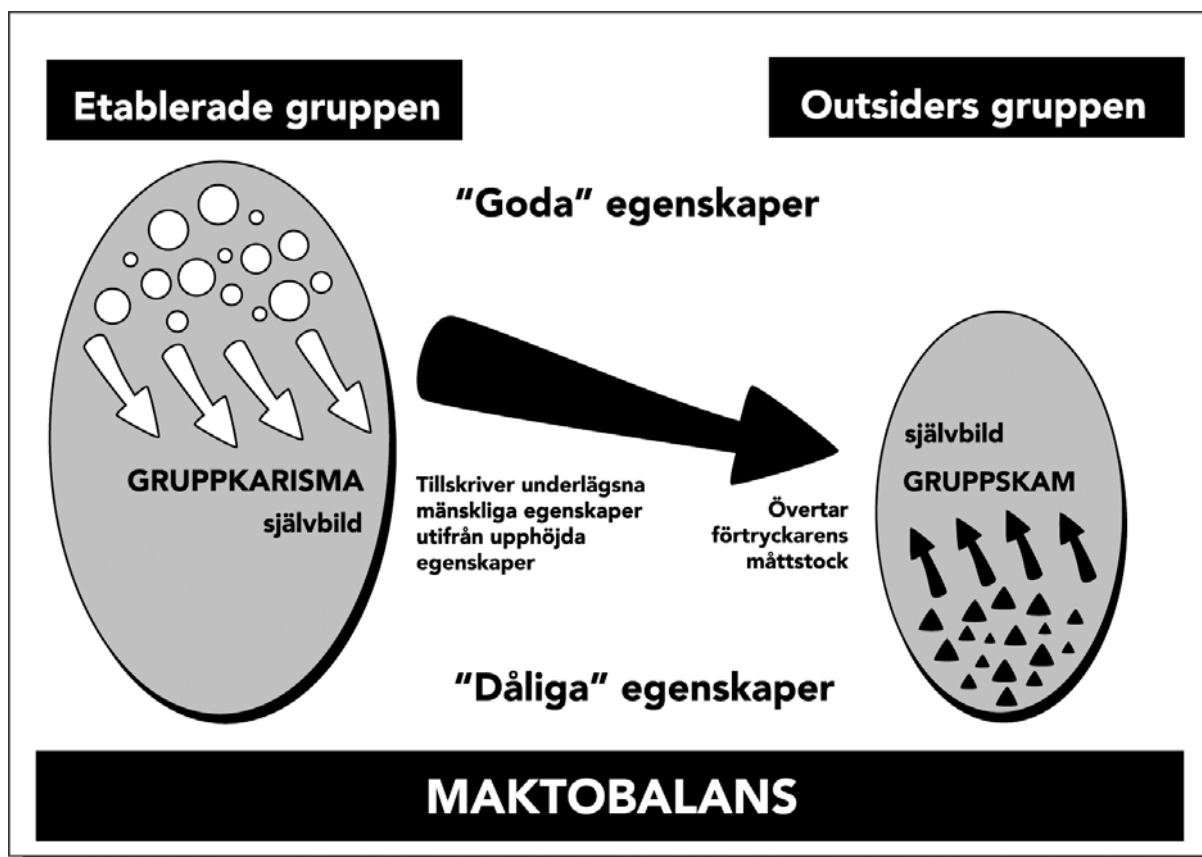

Illustration 3. Maktobalansen mellan den etablerade och outsidersgruppen (Elias & Scotson 1999).

Elias menar att "Utestängning och stigmatisering av outsiders var alltså kraftfulla vapen med vilkas hjälp den etablerade gruppen kunde bevara sin identitet, hävda sin överlägsenhet och hålla andra väl på plats" (Elias & Scotson 1999:xxx). Det är alltså viktigt att förstå skillnaden mellan en personlig fördom och den inbördes relaterade stigmatiseringen mellan grupper. Elias tillägger:

Man missar alltså nyckeln till det problem som diskuteras under rubriker som 'sociala fördomar' om man bara söker den i enskilda människors personlighetsstruktur. Man finner den bara om man beaktar den figuration som bildas av de två berörda grupperna (eller flera), det vill säga arten av deras ömsesidiga beroende (Elias & Scotson 1999:xxxii).

Vi måste även förstå att i processen mellan etablerade och outsiders är socialiserings- och individualiseringsprocesserna viktiga. En människa formar sin jag-bild utifrån den sociala kontext hon/han lever i, alltså utifrån personens vi-bild. "Dessa och andra aspekter av en persons gruppidentitet utgör en lika integrerad del av hans personlighetsidentitet som andra som skiljer honom från övriga medlemmar av hans vi-grupp" (Elias & Scotson 1999:liii). Att bli tillskriven en gruppidentitet, som männen som säljer sex, kommer alltså att påverka personlighetsidentiteten.

2.3 Välsignad sexualitet

Antropologen Gayle S. Rubin har beskrivit den uppdelning av vad som i en specifik kulturhistorisk kontext betraktas som "bra, normalt, naturligt och godkänt" respektive "dåligt, onormalt och fördömt", Den sexuella hierarkin (Rubin 1992). Se illustration 4 på sidan 26.

Sektorerna i illustrationen kan betraktas var och en för sig, och var gränsen går inom en sektor behöver inte betyda att den går på samma ställe i de andra sektorerna. Inom vissa segment av figurens parametrar finns en knivskarp moralisk uppdelning av vad som placeras inom det som Rubin kallar "den välsignade cirkeln" och utanför, "den yttre gränsen", till exempel mellan vanilj (vanlig mjuk sex) och S/M (sdomasochistisk) eller att sex inte ska köpas eller säljas utan vara gratis. I andra segment har gränsen blivit mer flytande, till exempel har homo- och bisexualitet börjat accepteras mer och mer i Sverige. Poängen är att i varje kultur finns en moralisk uppdelning av sexualiteten och dess uttrycksformer, vad som är "bra, normalt, naturligt och godkänt" respektive "dåligt, onormalt och fördömt" (Rubin 1992). I olika kulturer kan gränserna vara snävare eller vidare inom de olika områdena.

Illustrationen visar den moraliska mittpunkt, den välsignade cirkeln, vilken gemenskaper utifrån moral hierarkiskt värderar andra sexuella praktiker. Som synes hamnar rapportens män genom sin sexsäljarverksamhet utanför den välsignade cirkeln på flera områden.

I vår kulturhistoriska kontext kan det även finnas flera perspektiv på ett givet segment. Låt oss åskådliggöra detta med ett exempel på det, nämligen det obligatoriska i att sammanbinda kärlek eller förälskelse och sex med varandra. Vi uppfattar det som att, i den heterosexuella gruppen lever fler under en starkare kravstruktur med "kärlekstvång" som tvingar dem att svara upp till denna och på så sätt har de en klarare gräns mellan vad som är "bra, normalt, naturligt och godkänt" respektive "dåligt, onormalt och fördömt" sex (Rubin 1992). Medan inom den manliga homosexuella kulturen finns grupper som har en kravstruktur att sex och kärlek kan höra samman, men inte lika självklart måste göra det och på så sätt utmanar de kärlekstvånget.

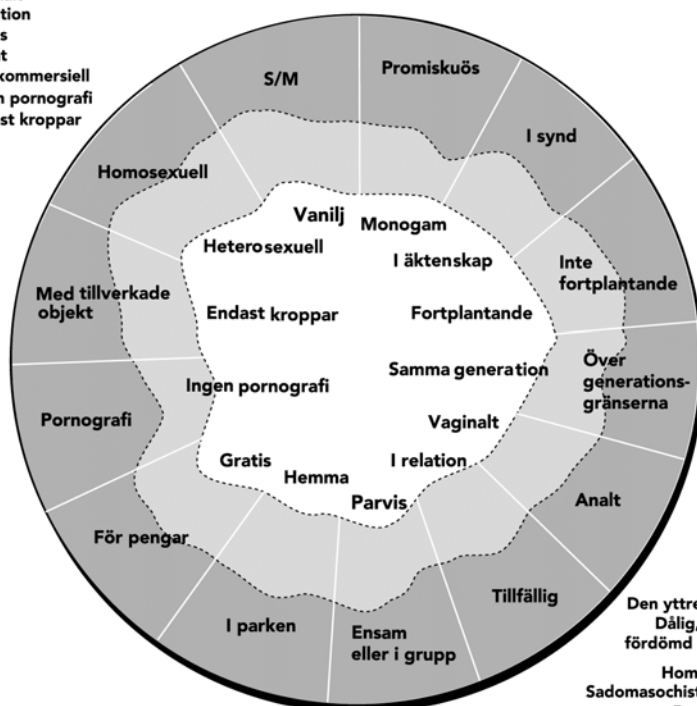
DEN SEXUELLA HIERARKIN

DEN VÄLSIGNADE CIRKELN KONTRA DEN YTTRE GRÄNSEN

Den välsignade cirkeln

Bra, normal, naturlig, godkänd sexualitet

- Heterosexuell
- Vanilj
- Monogam
- Gift
- Fortplantning
- Samma generation
- Vaginalt
- I relation
- Parvis
- Privat
- Inte kommersiell
- Ingen pornografi
- Endast kroppar

Den yttre gränsen:
Dålig, onormal,
fördömd sexualitet

- Homosexuell
- Sadosochistisk S/M
- Promiskuös
- Utanför äktenskapet
- Inte fortplantande
- Över generationsgränser
- Analt
- Tillfällig
- Ensam eller i grupp
- Offentlig
- Kommersiell
- Pornografi
- Med tillverkade objekt

Illustration 4. Den sexuella hierarkin. Inspirerat av Gayle S. Rubin (1992).

Män möts till exempel för sex med tillfällig partner i "erotiska oaser"⁴ som vissa parker eller på bastuklubb. Dessa erfarenheter, att kunna njuta av sex med tillfällig partner, utan tvång eller krav på kärlek, ger handlingskompetenser. Vi menar att man i detta möte kan betrakta njutningen hos den enskilde som bytesvara. Det hör till "god etikett" i dessa miljöer att efter den egna orgasmen stanna kvar och assistera den andra personen fram till dennes orgasm. När njutningen upplevs som bytesvara kan det då vara så att det för vissa blir en möjlighet att sätta ett pris på den i en marknadsekonomi? Vad får moral för betydelse i dessa överväganden?

⁴ För vidare beskrivning av "erotiska oaserna" se Henriksson 1995:175-199.

2.4 Moral

Enligt Nationalencyklopedin avses med moral ”uppfattning om rätt och orätt. En individs eller en grups moral visar sig i vad de gör eller underlåter att göra, medan deras etik är deras reflektion över det berättigade i vad de gör eller underlåter att göra” (Nationalencyklopedin 2005).

Den danske filosofiprofessorn Uffe Juul Jensen menar att ”moralen kommer till uttryck i förhållandet mellan människor. Förhållandet mellan människor, såväl enskilda individer som grupper, präglas av makt och beroende (Juul Jensen 1989:5–6)”. Vidare anser Juul Jensen:

... den moraliska principen fungerar när människor i vardagslivets situationer försöker bedöma sitt eget och andras uppförande från en moralisk synvinkel. Principen har sin grund i människans natur: människan som ett kollektivt väsen, en varelse, vars liv och utveckling är oupplösligt förbundna med kollektiva strävanden (Juul Jensen 1989:6).

Utifrån den grunden för Juul Jensen fram att moralen har två ansikten, dels som försvar för maktmissbruk och dels som ett skydd för den svage. Dock fortsätter författaren att ”moraliska principer har använts för att *rättfärdiggöra* användning av makt och våld mot försvarslösa enskilda individer eller grupper” (Juul Jensen 1989:12, författarens kursivering). Något som han tillskriver moralismen. Så på ett sätt kan vi säga att moral kan vara en skyddande faktor, men som moralism kan den endast användas som förtryck.

Utgår vi från vårt tidigare resonemang kring verksamhetsteori kan vi formulera följande. Varje verksamhets eller verksamhetssystemets kravstruktur, som framtvingar särskilda handlingskompetenser genom underkastelse, är också moraliskt laddad. Denna moraliska laddning består i hur handlingen ska utföras *rätt* i förhållande till gemenskapen och den kulturhistoriska situation som den sker i. Med andra ord lär vi oss inte enbart ”en handling” utan vi lär oss ”en *rätt* handling” och ”en *orätt* handling” samt att se skillnad mellan dem utifrån verksamhetens mål.

Vissa uttrycker det som att moral är människans sekulära, det vill säga icke-religiösa, samvete. Människan utvecklar tillsammans med gemenskapen moraliska normer för sitt liv och bryter man dem ”känner man sig illa till mods”.

Moralism menar vi, i enlighet med Elias, är när individer i en verksamhet jämför denna sin verksamhet med en annan och definierar både sig och personer ur den andra verksamheten utifrån förhållandet – etablerade och outsiders (Elias & Scotson 1999). Moralism är att förtrycka och fasthålla den svage i en utsatt position. Givetvis kan man även moralisera över personer i sin egen verksamhet som inte har de ”goda” egenskaperna. Se illustration 5 på sidan 28. Dessutom, menar Lena Dominelli, att en person oftast kan inneha båda positionerna samtidigt, att vara förtryckt och att förtrycka, som att en amerikansk vit medelklasskvinna kan förtrycka sin svarta kvinnliga hemhjälp, som i sin tur kan förtrycka den vite homosexuelle mannen och så vidare (Dominelli 2002).

Vi utvecklar nu Elias resonemang vidare. En person ur outsidergruppen som för övrigt motsvarar de bästa moraliska egenskaperna i den etablerade gruppen hindras från att tas upp i denna, ifrågasätts och tvingas på de dåliga egenskaperna eller blir tvungen att lämna outsiderverksamheten för någon annan verksamhet. En liknande process sker inom den etablerade gruppen med en person som uppvisar de dåliga egenskaperna. Personen dras in i

gemenskapen, definieras ut till outsidersgruppen eller blir tvingad att lämna outsidersverksamheten.

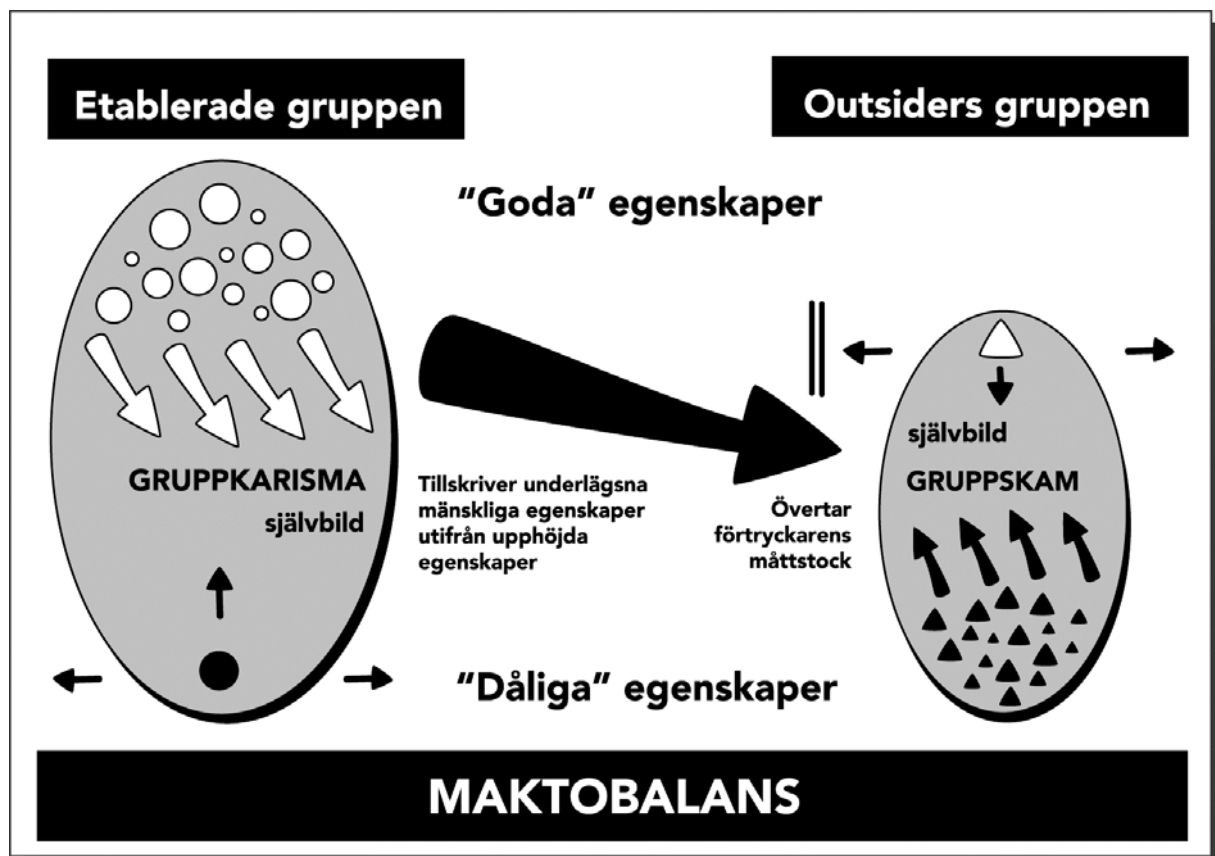

Illustration 5. Utstötning och fasthållandet av personer som inte har de förväntade egenskaperna inom grupperna etablerade och outsiders (modifierat från Elias & Scotson 1999).

Låt oss exemplifiera genom att börja med personen i den etablerade gemenskapen. Han säljer sex men är ännu inte upptäckt. När eller om han blir det startar processen att få honom att upphöra och ansluta sig till "gruppkarisman". Underordnar han sig inte de etablerades verksamhet fortsätter processen med att definiera ut honom såsom tillhörande outsidersgruppen genom att han tillskrivs "dåliga" egenskaper.

Om vi istället tar en person som säljer sex i outsidersgruppen, men vägrar överta de etablerades måttstock utan räknar sig som likvärdig med den etablerade gruppen så startar den motsatta processen. Att definiera honom som "inte tillhörande" eller inte välkommen in i den etablerade gruppen. Han hindras och processen fortsätter med att han inte erkänns ha "goda" egenskaper utan tvingas tillbaka i "gruppskammen". Dessa processer kan sätta djupa känslomässiga spår hos personen och påverka hans självbild i en starkt negativ riktning. Ibland så starkt att personen inte ens vågar anmäla grova övergrepp som han blivit utsatt för såsom våldtäkt.

Genom de ovanstående teoretiska resonemangen vill vi visa på att det är nödvändigt att anlägga ett flerdimensionellt perspektiv på män som säljer sex till män och vad som sker i sexsäljarverksamheten. De teoretiska resonemangen i kapitlet lyfter också fram begreppsliga verktyg som gör det möjligt att bättre förstå fenomenet män som säljer sex till män via internet. Detta besvarar vår första fråga. Låt oss nu se lite på metoden för undersökningen innan vi går in på respondenternas berättelser.

3. Metod

Syftet med studien har varit att öka kunskapen om målgruppens situation och behov vilken sedan kan bli en grund för att formulera framtida insatser riktade till målgruppen. För att uppnå detta är kartläggning samt kunskapsgenerering viktiga delar. Därför har vi förutom kartläggningen arbetat med att utveckla de teoretiska resonemangen i syfte att skapa begreppsliga verktyg som gör det möjligt att bättre förstå fenomenet i en samtida kulturhistorisk kontext. Detta har vi formulerat i det föregående kapitlet. Härigenom menar vi att det blir möjligt att på ett mer adekvat sätt utforma insatser för män som säljer sex till män via internet.

Kartläggningen bygger på en kvalitativt inriktad fallstudie där vi använder tematiska intervjuer med respondenterna utifrån studiens frågeställningar (Merriam 1994). Fallstudien avser att vara analytisk och syftar till att öka förståelsen för fenomenet ”män som säljer sex till män via internet”. Valet av metod innebär givetvis en rad begränsningar. Den ger inte svar på hur vanligt fenomenet är, inte heller i vilken grad de tankar och resonemang som respondenterna ger är överförbara till andra inom området. Den ska ses som ett bidrag till att ge en bredare och djupare förståelse för fenomenet. Ett område som inte är svart eller vitt med stor kontrast utan som innehåller en stor variation och ett stort spektrum av mer eller mindre grå skalor. Världen består av en mångfald av verkligheter, knappast objektivt beskaffad utan är en funktion av varseblivning och samspel med andra. Verkligheten är en subjektiv historia som snarare behöver tolkas än mätas (Merriam 1994).

Intervjuerna samlades in under år 2002 till i början av 2003 av Niklas Eriksson. Det var svårt att få respondenter att ställa upp för en intervju, och vi uppnådde därför inte målen enligt den ursprungliga planen, vilken omfattade ett tiotal intervjuer. Det tar tid att bygga upp förtroenden och rekrytera respondenter inom en verksamhet som är socialt stigmatiserad. Dessutom är verksamheten delvis kriminaliserad då köparen av sex faller under lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster.⁵ Vi kan därför inte påstå att ”mättnad” uppnåtts i insamlandet av material.

Kontakt nåddes i huvudsak på tre vägar, genom kontakter via RFSL Rådgivningen Skåne, genom kontakt på internet samt genom ”snöbollseffekten”, det vill säga att genom en kontakt så når man ytterligare en och så vidare.

Två respondenter rekryterades genom enhetens egna kontakter. När det gäller internet fanns redan en hemsida – iKurator – som erbjöd råd, stöd och information från RFSL:s kuratorer i Malmö, Göteborg och Stockholm om frågor rörande HBT-personer. Ett rudimentärt frågeformulär lades upp där besökaren kunde skriva in lite uppgifter om sig och sin e-postadress om man önskade mer information och/eller kunde tänka sig att delta i intervjustudien. De frågor som ställdes på iKurator var:

1. Ålder, kön, sexuell läggning och bostadslän.
2. Hur gammal var du första gången du sålde sex?
3. Hur tänkte du när du valde det?
4. Hur många gånger har du gjort det sedan dess?

⁵ Den som mot ersättning skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse, döms – om inte gärningen är belagd med straff enligt brottsbalken – för köp av sexuella tjänster till böter eller fängelse i högst sex månader. För försök döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

5. Vilka arenor gör du det på?
6. Har du någon annan försörjning? Vilken?
7. Har du råkat ut för problem eller bekymmer som du tycker har anknytning till att sälja sex? Vilket/vilka?
8. Upplever du behov av stöd eller hjälp utifrån den här verksamheten? Vad/hur?
9. Vill du ha information från oss eller kan tänka dig delta i en intervju? Skriv din e-postadress i fältet.

Via frågeformuläret på iKurator kom 36 svar in. De allra flesta hade valt att inte lämna någon e-postadress och ville följaktligen inte ha en vidare kontakt. Det var i många fall svårt att bedöma graden av seriositet utifrån de svar som lämnats på frågorna. Det var få som lämnade en korrekt e-postadress så att en vidare kontakt kunde tas. Av de 10 som lämnade en fungerande e-postadress ställde sedan två män upp för intervju. Av de inlämnade svaren var de flesta så knapphändigt ifyllda att vi bedömer att de utgör ett alltför tunt för material att vara en del av underlaget för en analys. Därför har vi valt att utelämna dessa.

Det huvudsakliga värdet av frågeformuläret på iKurator var att det bekräftade att Niklas Eriksson som tog kontakt med män på chattar och communities verkligen var en kurator vid RFSL Rådgivningen Skåne och verkligen hade för avsikt att göra en seriös undersökning av fenomenet män som säljer sex till män via internet och att det inte var ett sätt att förklara en presumtiv köpare. Slutligen gav snöbollseffekten två kontakter.

Sammanlagt intervjuade vi sex respondenter varav fem sålde sex och en var på väg att börja. Intervjuerna varierade i längd från en timme upp till tre timmar. Fem av intervjuerna bandades, medan en av respondenterna tillät enbart anteckningar. Banden skrevs sedan ut, för att tillsammans med anteckningar ligga till grund för analys.

En av intervjuerna är gjord med en man som planerade att börja sälja sex till män på internet. Vi bedömde det som intressant och av värde att få ta del av hans resonemang och tankar om verksamheten innan han gjorde de konkreta erfarenheterna. Motivbildningen till att gå in i respektive ut ur verksamhetsområdet kan ge intressanta nycklar till hur eventuella förebyggande insatser skulle kunna utformas.

På grund av omständigheter vi inte kunnat råda över blev det en förskjutning mellan insamlandet av empiriska data och analysen av dessa, samt färdigställandet av denna rapport. Det empiriska materialet samlades in 2002 och 2003 av Niklas Eriksson medan analysen och rapportskrivandet skedde under hösten 2005 i samarbete med Hans Knutagård och med stöd från Region Skåne.

4. Manlig prostitution i Sverige

Låt oss ge en kort historisk tillbakablick innan vi ger oss i kast med respondenternas intervjuer. Att sälja och köpa sex har historiskt sett förekommit i olika kulturer och geografiska områden vid olika tidpunkter. Mest dokumenterade är kvinnliga sexsäljare med olika benämningar till exempel ”tempeldansare” eller ”escort”. Vi utgår från att det minst lika länge historiskt varit möjligt för män att köpa sex av män. Till exempel beskriver kapten Sir Richard F. Burton 1845 ett litet samhälle med tvåusen människor i nuvarande södra Pakistan där det fanns tre bordeller med enbart yngre män och eunucker. Där såldes sex för dubbla priset mot vad man betalade för sex med kvinnor (Murray & Roscoe 1997:211).

Ser vi på Sverige nämns i antologin om homosexuella i Stockholm 1860–1960 *Sympatiens hemlighetsfulla makt* bland annat manlig prostitutionsverksamhet i Stockholm (Silverstolpe, Eman, Parikas, Rydström & Söderström 1999). Göran Söderström menar i kapitlet *Den manliga prostitutionens värld* att manlig prostitution spelade en stor roll från mitten av 1860-talet fram till 1960-talet i Stockholm (Söderström 1999). Det gällde för män ur alla samhällsklasser. Det var dessutom inte ovanligt bland vissa militärförband, främst Husarregementet, att dryga ut kassan genom att sälja sex, något som Dodo Parikas beskriver i kapitlet *Stockholms soldaters hemliga liv* (Parikas 1999). Parikas menar att soldatprostitutionen upphörde när uniformstvånget avskaffades och soldaterna fick det bättre ekonomiskt.

Soldatprostitutionen är också något som skildras i Thomas Sörensens text *Det blänkande Eländet. En bok om kronprinsens husarer i sekelskiftets Malmö* (Sörensen 1997), hur husarerna i Malmö bland annat på grund av dålig lön sålde sexuella tjänster till civila män, ”de var ju nästan anställda av de homosexuella” (Sörensen 1997:160, författarens kursivering). Före detta husaren Nils Rud Carlsson, som Sörensen intervjuade, uppskattade att de husarer som deltog i prostitutionen var så många som ”tre till fyra husarer per skvadron, ett antal som vid denna tid – på 1920-talet – skulle motsvara 8–10% av det värvade manskapet” (Sörensen 1997:160). En etnologisk rekonstruktion av en sådan husar, 20-årig Oskar Artur Stenholm, har Hans Knutagård skrivit om när han utgår från en händelse i Kungsparken i Malmö den 6 april 1909 (Knutagård 2002).

I två texter som skildrar homosexuella i Göteborg nämns även manlig prostitution som en del av samhällets och subkulturens miljö. Arne Nilsson skildrar manlig homosexualitet i Göteborg decennierna kring andra världskriget i *Såna & riktiga karlar* (Nilsson 1998). Margareta Lindholm tillsammans med Arne Nilsson skildrar i *En annan stad* det kvinnliga och manliga homolivet i Göteborg mellan 1950 och 1980 (Lindholm & Nilsson 2002). De ser hur den manliga prostitutionen nästan upphör under den perioden på grund av samhällsförändringar. De skriver:

Mot förändringar i begär svarade en förändring i ”tillgång”: ”riktiga karlar” – unga arbetargrabbar, värnpliktiga och sjömän – blev successivt färre. Det hade att göra med flera förändringar. Färre behövde av ekonomiska skäl prostituera sig. Som Bengt sade: ”Den sociala utvecklingen tog kål på prostitutionen.” Unga arbetarklassgrabbar blev alltmer skötsamma. Sjömännen liksom regementena blev färre. Kvinnorna blev erotiskt mer tillgängliga för unga män (Lindholm & Nilsson 2002:124–125).

Den skildring vi funnit ur Malmös historia är Jens Rydströms texter *Sinners and Citizens* (Rydström 2003a) och *Subkultur och sundskultur, Mötesplats för homosexuella män i Malmö 1911–1940* (Rydström 2003b) där författaren nämner manlig prostitution. Rydström, som

bygger sina texter på offentliga dokument, såsom domböcker och förundersökningar ser en förändring i samhällets syn på den manliga prostituerade eller "kriminelle ungdomen" som åkte fast för att "knacka bög" eller utpressa homosexuella. Ett rättsfall från 1924 visade hur rättens sympatier kunde vara "på den utpressade homosexuelles sida gentemot de halvkriminella halvprostituerade ynglingar som Stig Olsson och hans vänner var exempel på" (Rydström 2003:173b). Men på 1930-talet förflyttas fokus enligt Rydström: "Från att ha sett de homosexuella herrarna som offer för unga ligister förskjuts alltså perspektivet så att homosexuella ses som ungdomens förförare" (Rydström 2003:174b). Vidare beskriver författaren den mest omfattande domstolsprocessen i Sverige 1940, som rör tjugo män mellan 19 och 60 år som hade blivit åtalade för "*onaturlig otukt*". Rättegången handlade om män som sålt sex till andra män. Det som också väckte uppseende var att de "gatuprostituerade" hade följt med män från andra samhällsklasser, generationer och orter än sina egna, för sexuellt umgänge.

Vad vi lägger märke till är att den manliga prostitutionen överlag är osynliggjord förutom i texter av i huvudsak homosexuella författare. Av de få skildringarna ser vi att manlig prostitution för 100 år sedan verkade vara vanligt förekommande i storstäderna och i vissa fall rörde sig om ett stort antal personer. Kan de vara fler än de kvinnliga prostituerade? Vi saknar historisk forskning om manlig prostitution och dessutom komparativ sådan. Vidare ser vi att den manliga prostitutionen är avhängig av de sociala och kulturella förhållandena. Förändras dessa upphör en viss typ av "manlig prostituerad", speciell arena och så vidare. Det blir då intressant att reflektera över vad det är i vårt samhälle idag som gör att vi återfinner män som säljer sex till män på internet. Något som kanske kan klargöras genom vidare forskning?

5. Respondenterna

Låt oss presentera respondenterna något lite innan vi går vidare. Vi har gett dem namnen Fredrik, Gustav, Johan, Karl, Kristian och Oscar.

Fredrik är en svensk 18-åring. Började tidigt med att ha sex och sålde sex redan som 14-åring i offentliga miljöer, för att under det senaste året enbart sälja sex via internet. Han går sista året på gymnasiet och säljer sex tre till fyra gånger i veckan parallellt med studierna. Fredrik uppger att han är bisexuell, och är en av två respondenter som blivit utsatta för våld i sin verksamhet.

Gustav är 22 år och adopterad av ett svenskt par som bodde vid det tillfället utomlands. De flyttade tillbaka till Sverige när han var 14 år. Föräldrarna har en stark frikyrklig bakgrund. När han var 16 år blev han tillsammans med en jämnårig pojkvän som sålde sex och inspirerad av detta faktum började Gustav sälja sex parallellt med honom. De hade som mål att köpa en lägenhet tillsammans för att flytta ihop. Gustav är den av respondenterna som specialiserat sig på weekendresor och sålt sex längst tid. Han har också blivit utsatt för våld. Han har vanligt arbete vid sidan av att sälja sex till män.

Johan är en 25-årig svensk man. Han betraktar sex som en hobbyverksamhet som han njuter av mellan sina monogama förhållanden. Vid intervjutillfället har han ännu inte börjat ta betalt för sex, men är i full gång med att planera för det. Johan har ännu så länge tackat nej till de erbjudanden som han fått. Han har ett kontorsarbete på heltid, men behöver nu köpa möbler till sin nya lägenhet.

Karl är svensk och 26 år när vi möts. Han sålde sex under ett år när han var 21–22 år och befann sig på ett universitet i en större europeisk stad. Han upptäckte snabbt att studiemedlen från Sverige inte räckte långt för det liv han var van att leva. Av en händelse upptäckte han möjligheten att sälja sex när han besökte en centralt belägen bar där män knyter kontakter för sex. Han är uppväxt i en mellanstor skånsk stad, en uppväxt han minns med värme.

Kristian är 21 år vid intervjutillfället. Han sålde sex första gången när han var 19 år. Han är uppväxt i en svensk kärnfamilj ur medelklassen och beskriver sin barndom som lycklig. Kristian söker spänning i livet och utmanar gärna gränser. För Kristian är det viktigt att inte vara ”som alla andra”, han ser detta som en styrka. Att tänja gränser är ett sätt för honom att uppnå ökad självkänedom. Kristian älskar sex och har det ofta och med många. Han är nu ihop med en pojkvän som säljer sex och de använder enbart internet för att få köpare.

Oscar är även han svensk, och vid 28 års ålder snart färdig med sin universitetsexamen. Han var 27 år första gången han sålde sex och gjorde detta efter noggrant övervägande och planerande tillsammans med en väninna som stod i begrepp att också börja. Oscar har en social utstrålning och påfallande är hans intellektuella språk, resonemang och sätt när man möter honom. Han gillar sex med olika partners, med eller utan pengar.

Respondenternas ålder varierade mellan 18 och 27 år, alla är svenskar utom en som är adopterad från ett europeiskt land. Två av respondenterna hade börjat sälja sex som tonåringar. Tre hade börjat när de var åtminstone 21 samt en 22-årig man planerade att starta. Fem av respondenterna identifierar sin sexuella läggning som homosexuell och en som bisexuell. En av dem bor i Mellansverige och fem i Skåne. Samtliga uppger att de genom att sälja sex till män inte kommit i kontakt med några myndigheter, såsom socialtjänst eller polis. Alla uppger att de haft en hel del sex för nöjes skull med olika män redan innan de börjat ha

sex mot betalning. Samtliga använder numera huvudsakligen eller enbart internet som arena för att knyta kontakt med köpare. Alla beskriver sina uppväxtförhållanden som goda och ”vanliga”, utom en som inte vill berätta om dem.

6. Vägen in

6.1 *Fantasi*

Samtliga män i undersökningen skildrar ett liv fram till intervjutillfället med intresse för sex och är sexuellt spänningssökande, som Kristian uttrycker det. De är också stora konsumenter av sex med olika partners. Med andra ord har de deltagit i många och olika verksamheter där sex varit en del av verksamheten eller varit själva verksamheten. Det ger respondenterna ett material, enligt Vygotskij, som är byggt på ”rikedomen och mångfalden i människans tidigare erfarenheter” (Vygotskij 1998:19). Genom den kreativa fantasin har de därigenom möjlighet att föreställa sig saker de varken sett, hört eller prövat på.

Här är det på sin plats att nämna något om den *sexuella fantasin* och vad den har för funktion för oss människor, utifrån Vygotskijs tänkande om den kreativa fantasin (Vygotskij 1998). Den sexuella fantasin fyller många behov och har många funktioner för människan. Våra sexuella fantasier är ofta intensiva och det ena scenariot avlöser det andra. De sexuella fantasierna är nästan lika avancerade och stundtals lika verklighetsliknande som våra nattliga drömmar.

Något som utmärker våra sexuella fantasier är att de ofta handlar om saker som upplevs som otillåtna. Det kan till exempel vara att vi har sex med någon vi inte bör vara sexuellt intresserade av, kanske en granne eller en bankkassörska. I våra fantasier gör vi ofta sådant som är för oss otillåtet men lockande. Fantasin ger en möjlighet att inom oss själva leva ut ”förbjudna” sidor. Fantasin har i detta en viktig funktion att möjliggöra sexuellt utlopp på en ofarlig nivå.

En om möjligt viktigare funktion, som den sexuella fantasin fyller, är att vara en väg för individen att mogna och våga genomföra sina erotiska drömmar i verkligheten. Man kan säga att *den erotiska fantasin driver vår sexuella utveckling framåt*. Genom våra fantasier förbereder vi oss så att vi i framtiden kommer att våga genomföra en del av våra fantasier i verkligheten. Den unga tonårspojken onanerar och fantiserar om samlag. När han samlagsdebuterat kan hans fantasi ta en ny skepnad och han övergår till att fantisera om en ny samlagsställning. När han provat denna ställning kan fantasin ta en ny väg och han byter kanske till en fantasi om att ha sex utomhus.

Denna utveckling är något som fortsätter genom hela livet under förutsättning att vi tillåter oss att utvecklas. Den mänskliga fantasin har inga givna eller generella gränser och det behöver inte heller vår sexualitets utveckling ha.

Alla respondenterna uppger att de haft resonerande tankar om att sälja sex innan de gör det första gången. Utifrån ett verksamhetsteoretiskt perspektiv är tänkandet och fantasier ett sätt att organisera möten mellan människor i verkliga livet. Till en början är det som en idé respondenterna vänt och vridit på. De har lekt med tanken och de har funderingar om saker som hänger ihop med att sälja sex och någonstans föds den kreativa fantasin, med sin process i fem steg (Vygotskij 1998). För några tar processen upp till två år, från fantasins födelse fram tills den tagit gestalt och återvänder som en aktiv kraft till verkligheten när de gör sin första försäljning.

Niklas: Kommer du ihåg hur länge du hade lekt med tanken?

Oscar: Alltså, det hade jag nog gjort i två år innan jag sålde sex första gången eller mer. För att jag har varit, och är, överhuvudtaget rätt promiskuös under en längre tid nu. I kanske tre fyra år och har haft mycket sex med olika människor.

Kristian beskriver hur länge han fantiserat om detta:

Kristian: Säg kanske ett år eller två innan amerikanen dök upp. Alltså ganska länge, när jag var ganska ung. Men det tror jag ligger tillbaka i någon slags...

Niklas: ... du är ungefär 17 år när du fantiserar om det?

Svaren beskriver att det går en relativt lång tid innan fantasin tar gestalt. En tidsperiod som ger utrymme för att om den enskilde träder in i andra verksamheter, kan fantasin ta en annan riktning. Dessutom träder vi inte in i verksamheter utifrån en neutral position, utan istället ”deltar vi i mänskliga aktiviteter och projekt, och genom deltagande approprierar vi tankegångar, idéer och färdigheter som sedan kan användas i nya situationer” (Säljö 2005:87–88). Med andra ord grundar sig fantasierna på den socialiseringsprocess vi deltagit i en specifik kulturhistorisk kontext. Något som Kristian åskådliggör när han senare i intervjun knyter ihop fantasin med sitt behov av att uppleva spänning och söka nya upplevelser:

Kristian: Man kanske kan säga att det kan ligga i ens personlighet att man vill prova på en massa nya saker för att få nya typer av upplevelser. Framför allt se hur man själv reagerar på något för att det skulle kunna utveckla mig, att få veta mer om mig själv på något sätt.

Niklas: Skulle du kunna kalla dig för risktagare eller äventyrare? Har du något begrepp som du känner speglar den delen av dig?

Kristian: Ja, det kan man absolut se att den sidan genomsyrar mig. Kanske också när jag var yngre. Så klart var det inte därför jag blev homosexuell ... men det är också en sådan grej att bryta av från hur alla andra är. Jag hade sex med en mycket äldre man när jag var femton. Jag stal en del i butiker och åkte fast för det. Sedan har jag målat graffiti och det var förbjudet. Gjorde små inbrott. Alltså det fascinerar mig att prova på saker som ligger på gränsen av vad alla tycker att man bör och så... // Min sexualitet ligger antagligen djupare, ligger på en annan nivå än att jag bara vill prova på. Min homosexualitet är ju inte bara att jag vill prova på så klart, men de nuddar vid varandra, att jag vill ... det är väl lite exhibitionistgrejen som kommer in igen. Att det är ganska behagligt att vara lite speciell och inte vara som alla andra. Precis som jag tycker att det är ganska skönt att det inte är helt hundra procent accepterat med homosexualitet. Det är ganska kul att det provocerar lite. Att det sticker ut lite, att synas och märkas...

Här sammanfattar Kristian sin syn på sig själv, som en person som ser sin outsiderposition som något positivt och som en resurs för honom själv. Den är en del av hans personlighet som han trivs bra med och inte vill vara utan. Däremot drar Kristian en skarp gräns mot att hans homosexualitet skulle vara något som han gjorde av spänning eller för att vara en outsider. Men han ser det som en fördel att den sidan medverkar till att göra honom ”speciell”.

6.2 Första gången – spontant

Respondenterna beskriver olika vägar in i verksamheten att sälja sex. Kristian beskriver första gången han säljer sex på följande sätt:

Kristian: Sommaren för två år sedan. Jag var nitton och var på nattklubb i Stockholm. Jag hade inte planerat det. Jag hade tänkt på att prova, tanken hade slagit mig att det hade varit intressant att prova. Att eventuellt någon gång prova och känna hur det var att vara prostituerad, men jag hade inte planerat någonting. En amerikan kom upp till mig och stötte på mig. Jag sade nej tack. Sedan kom han tillbaka igen och frågade om jag hade lust om jag fick lite pengar för det. Då sade jag också nej tack, till att börja med. Men sedan funderade och tänkte jag att jag kunde prata lite mer med honom om hur mycket. Så tänkte jag att om det nu kom till mig och om jag nu skulle prova en gång så kunde jag lika bra göra det nu. Så då gick jag med honom.

Niklas: Vad betalade han?

Kristian: Han betalade sjutusen svenska kronor.

Niklas: Vad fick han för det?

Kristian: Han fick sällskap en halvtimme och sedan sex i en halvtimme. Oralsex.

Niklas: Hade ni avtalat om det tidigare, vad som skulle göras eller inte.

Kristian: Ja det hade vi. Vi hade kommit överens om att det bara skulle vara oralsex. Ja så var det.

Niklas: Hur kändes det?

Kristian: Det kändes häftigt. Att någon hade lust att betala så mycket pengar ... på något sätt komplimerande...

Niklas: Som en komplimang?

Kristian: Ja, och på något sätt överkligt, men mest positiva känslor när jag gick därifrån. För han var väldigt bra innan också. Så mest positivt.

Kristians första tillfälle kan beskrivas som en process. Det är inte något han planerat i förväg utan han tar en möjlighet som dyker upp av en tillfällighet. En amerikansk turist på en nattklubb flirtar med honom. När Kristian sedan artigt avböjer uppvaktningen bättrar turisten på sin flirt med att fråga om han kan tänka sig sex om han får pengar för det. Kristian avböjer åter vänligt erbjudandet, men börjar sedan tänka för sig själv och minns att det är något han har fantiserat om. Han ser detta som en chans att få förverkliga sin fantasi.

Här realiserar Kristian det sista steget i Vygotskijs process i fem steg där fantasin har tagit gestalt och återvänder till verkligheten som en ny och aktiv kraft (Vygotskij 1998). Han griper tillfället i flykten då han ser detta som en möjlighet att föra ut sin fantasi i verkligheten. På så sätt menar vi att Kristian är ett exempel på hur man spontant kan träda in i sexsäljarverksamheten första gången, en situationsstyrd aktivering av motiven. En annan väg in som också kommer fram hos respondenterna är det planerade inträdet, en personlighetsstyrd aktivering av motiven.

6.3 Första gången – planerat

Under sitt raggande efter sexkontakter på internet har respondenterna stött på att bli erbjudna pengar för sex, på samma sätt som man på internet erbjuder varandra andra specifika sexuella aktiviteter som kanske för många upplevs som tabu att verbalisera i möten i verkligheten eller vad man kallar ”in real life” (IRL). Det digitala filtret gör det möjligt att göra dessa förslag (Månsson & Söderlind 2005).

En av Vygotskijs grundidéer, som vi tidigare nämnt, är att språket tjänstgör som ett hjälpmedel för att kommunicera med andra personer, därefter som en resurs för tänkandet (Vygotsky 1978). Många av männen i undersökningen har också gjort efterforskningar på olika internetsidor. De har sett annonser från andra män som säljer sex till män, några har chattat med dem och också besökt några av de mer informativa hemsidorna om manlig prostitution. Det finns ett flertal hemsidor av den typen i Europa och i USA. Genom kommunikation med aktörer i sexsäljarverksamheter har de således skapat redskap för tänkandet.

Oscar till exempel planerade sin verksamhet tillsammans med en kvinnlig bekant som hade samma idé: att börja sälja sex. De diskuterade med varandra under en ganska lång tid och tog nästan fram en företagsplan, som inkluderade försäljning, priser och säkerhetsfrågor.

Dagen efter att Gustav hade blivit ihop med sin pojkvän, som även han var 16 år, berättade pojkvännen att han sålde sex. Efter ett halvår prövade också Gustav på att sälja sex till en man för första gången, han berättar:

Gustav: Jag var sexton år tror jag i alla fall. Det var tillsammans med min pojkvän som jag var ute då de första gångerna. För att liksom komma in i det på något vis. Så att det var...

Niklas: Han visade?

Gustav: Ja precis, (skrattar), någon form av inskolning var det.

Niklas: OK. Berätta hur han undervisade dig då, inskolningsperioden.

Gustav: Inskolningsperioden, det var att jag följde med honom helt enkelt, det var bara så. Att vara med.

Niklas: Så han ordnade själva upplägget på något sätt?

Gustav: Ja, precis.

Niklas: Berätta om första tillfället. Hur du tänkte och hur förslaget var? Eller hur ni pratade med varandra och vad det var för någon man?

Gustav: Först så var det ju givetvis skitläskigt alltså. Det var ju en man i femtioårsåldern som var den första, som jag var med då. Jag vet inte riktigt, men jag tyckte inte, det kändes inte särskilt rätt.

Niklas: Hur hade din pojkvän hittat den här killen?

Gustav: Han hade träffat honom någonstans, men jag vet inte riktigt var det var någonstans. Men de hade haft kontakt, pratat med varandra rätt ofta och så. Utöver att vi träffade honom då.

Svaret ger en bra bild på hur Gustav lär sig i praxis, ett "situationellt lärande" (Wenger 2002). Gustavs deltagande i sexsäljarverksamheten, liksom hans övriga sociala verksamheter, är en process för lärandet och genom vilket han formas till den personlighet han är. Han utvecklar alltså handlingskompetenser som har överlevnadsvärde innanför det aktuella sociala systemet, sexsäljarverksamheten, som han är verksam i. Gustav får därför en benägenhet att handla på ett särskilt sätt i en bestämd situation. En benägenhet som baseras på att han vid tidigare tillfällen tillfredsställt sina behov och upplevt en känslomässig laddning i en speciell social kontext.

De följer med mannen hem, har sex med honom och stannar över natten. För det får de 500 kronor var. Gustav minns hur han tänkte efteråt:

Gustav: Jag kände ju mig fruktansvärt läskig, alltså äcklig. Att jag hade gjort det överhuvudtaget, att man liksom kan komma på en sådan idé. Gå igenom något sådant, men sedan ... det är liksom något som jag sedan kom över på något vis, för jag kände att jag vill inte att mina föräldrar ska hålla på och dalta med mig hela tiden. Då kom jag över det helt enkelt. Man fick ju lov att bita ihop helt enkelt.

Niklas: Alltså berätta hur han undervisade dig. Vad fick du veta när han presenterade temat eller hur man gör?

Gustav: Han sa bara "bit ihop" på något vis. Alltså "bit bara ihop". För att man kommer över det på något sätt. Det gjorde jag ju också.

Niklas: Hur lång tid tog det?

Gustav: Det tog väldigt lång tid för att jag är helt enkelt kristen. Så att jag har väldigt hög moral. Staplar som jag behöver ta mig över. Så att det tog ju väldigt lång tid innan jag kunde ta mig över den där.

Att "bita ihop" kan uppfattas olika utifrån vilken kontext det tillhör. Ser vi enbart på begreppet "bita ihop" verkar det vara handlingskompetenser som tillhör det nya entreprenörsläktet. Johan Staël von Holstein, känd entreprenör inom IT-branschen, var inbjuden av Föreningen för entreprenörskap och nyföretagande vid Lunds universitet (Fena). På en fråga från en student i den fullsatta aulan om hans bästa tips för att starta eget svarade han: "Skriv affärsplan, sätt upp mål och börja leverera till målen. Offra allt och bit ihop."⁶ Bättre än så kan Gustavs och hans pojkväns entreprenörskap för en egen central lägenhet knappast beskrivas.

Samtidigt ser vi hur vi kan finna verksamhetens mål i dess motiv – att tjäna pengar. Genom att Gustav ger sig i kast med en planerad verksamhet får han också underkasta sig dess kravstruktur, vilken i detta fall är "att bita ihop". Utan dessa handlingskompetenser som har

⁶ Sydsvenskan, Ekonomi, sidan A32, fredagen den 28 oktober 2005.

överlevnadsvärde i verksamheten kan han inte uppnå verksamhetens och sina egna mål. Vad är det då som motiverar dem att börja och som gör att de ”står ut” i sexsäljarverksamheten?

6.4 Vad motiverar dem att börja?

6.4.1 Medel för att uppfylla mål

Flera av respondenterna uttrycker alltså att de tycker om sex, gärna mycket sex. Det är något de gör med olika och mer eller mindre anonyma partners och ser inget problem med åldersskillnad. De söker kontakter på olika platser och arenor. Temat som återkommit är ett nyfiket sökande efter spänning och nya upplevelser. Ett annat tema är självständighet, att utan stöd från sina familjer förverkliga det som samhället och de själva definierar som ett ”bra liv”. Något som är kulturhistoriskt relaterat, då vår personlighet är ett resultat av vår unika verksamhetshistoria. Låt oss gå över och se på vilka motiven är för dessa män att engagera sig i en sexsäljande verksamhet.

Överst kommer det klassiska motivet – pengar, men inte alla gånger enbart pengar för överlevnad. På en fråga till Kristian om han kan försörja sig utan att sälja sex svarar han:

Kristian: Nej, jag kan inte försörja mig som studerande. Jag har för lite pengar på grund av att min skola kostar så mycket som den gör. Så jag kan inte försörja mig bara genom mina studiemedel. Men det finns klart alternativet att skaffa ett vanligt jobb, men det har jag värderat så att jag tycker att det här ger mer. För den mängd arbete som jag utför ger det här mest möjliga pengar och därför har jag valt det här.

Kristian resonerar utifrån ett marknadsekonomiskt perspektiv. Flera av respondenterna beskriver hur de är inbegripna i genomförandet av större projekt i livet och där aktiviteten att sälja sex blir ett av medlen för att nå ett eller flera delmål. Alternativa inkomstmöjligheter såsom lönearbete på café eller bar väljs bort då det inte upplevs som kompatibelt med det övergripande projektet – att ta en specifik examen, köpa en lägenhet för att flytta ihop med pojkvännen etcetera. Många av männen för resonerande tankar kring alternativ för att generera pengar i syfte att uppnå sina uppställda mål, till exempel Kristian:

Kristian: Nej det vet jag inte – men om man diskuterar det här att man gör saker, tar beslut att göra saker som det finns risker i, men som kan påverka en negativt psykiskt eller på olika sätt – ja då kan man så klart säga – då är det här något dåligt och då borde man inte syssla med prostitution om den kan påverka mig negativt. Men det är så många andra saker i livet som också kan påverka en negativt... alltså om jag skulle ta ett urtråkigt arbete som det jag provade i (storstad i Europa) – sitta i en telefonservice och sitta där och ringa och säga samma mening om och om igen hela tiden så tror jag det skulle påverka mig minst lika mycket negativt psykiskt – om inte mer. Ett jobb som är så definitivt inte-utvecklande skulle jag nog i slutänden bli deprimerad av. Så det finns ju negativa risker i många saker i det man gör i livet och det finns det också i prostitution – definitivt – och det är ju alltid en fråga om att värdera vilket som väger tyngst.

Kristian och Karl har sålt sex medan de studerade utomlands i olika europeiska huvudstäder. Att studera utomlands är inte lätt ekonomiskt om du tillhör en svensk medelklass och är van vid en viss standard. Att hyra en lägenhet till exempel i London, Paris eller Berlin är oerhört kostsamt. För Kristian hade det blivit en prestigeförlust om han hade blivit tvingad att avbryta sina studier och flytta hem till Sverige. Han var dessutom alldeles för stolt för att fråga sina föräldrar om

pengar. Han ville inte visa dem att han inte var tillräckligt mogen att leva utifrån sin budget, utan han såg möjligheten att sälja sex som ett alternativ som passade hans situation, behov och motiv.

Karl studerade under intervjutillfället utomlands och var tillfälligt i sexsäljarverksamheten. Han upplevde att det påverkade hans partnerrelation och funderade därför på att sluta med att sälja sex så fort han var klar med sina studier. Med andra ord är hans deltagande i sexsäljarverksamheten kontextbundet geografiskt och knutet till hans studietid.

Oscar hade motivet att på kort tid få ihop pengar till en resa som han ville genomföra. I sexsäljarverksamhetens mål – resan – kan vi alltså finna dess motiv.

Oscar: Det var i anslutning till att jag skulle göra en längre resa. Jag insåg när jag räknade ihop mina tillgångar att jag inte skulle klara av min budget där. Då försökte jag låna ihop pengar av familjen och så där. Men det var så kort varsel att det var ingen som kunde bistå mig där. Plus att jag ändå inte var förtjust i tanken att låna ihop pengar för att komma på fötter. Liksom man ändrar inte sin ekonomiska ställning bara så att man har kontanta medel för tillfället.

För Johan som inte har börjat sälja sex ännu är det viktigaste motivet pengar för att ”träda in i” sexsäljarverksamheten, även om nyfikenheten skymtar i bakgrunden.

Johan: Jag tror faktiskt att det (att sälja sex) kommer från nyfikenhet, någon fantasi kanske eller någonting sådant. Sedan har man väl kanske ekonomiska vinningar och mer pengar skulle man kunna ha. Hur mycket roligare man skulle kunna ha för de pengarna, typ.

Gustav berättar hur hans motiv till att tjäna pengar på att sälja sex förändrats under åren. Från början när han har träffat sin pojkvän är hans motiv att bli ekonomiskt oberoende.

Gustav: För att jag ville vara självständigare. Skulle vilja klara mig själv ekonomiskt. Det var bara så, att jag var sexton år och ville klara mig själv ekonomiskt. Ville inte ha någonting med föräldrarna att göra överhuvudtaget.

Gustavs nästa motiv är att tillsammans med sin pojkvän få ihop tillräckligt med pengar för att kunna ha råd att köpa en lägenhet och flytta ihop med pojkvännen. Pojkvännen bodde hemma hos sina föräldrar och Gustav bodde för det mesta där istället för hos sina föräldrar. Genom att sälja sex från de var sexton år fram till de var nitton år hade de fått ihop tillräckligt med pengar till en lägenhet som de köpte tillsammans.

Niklas: Hur mycket pengar hade ni fått ihop på tre år?

Gustav: Jag vet inte riktigt. Jag tror, det måste ha vart uppemot tvåhundrafemtio tusen, har jag för mig. Jag tror vi fick, skrapade ihop lite till ifrån hans föräldrar för att få ihop det ordentligt då.

Niklas: Var det hela vägen planen att ”nu ska vi göra det här som ett projekt och sedan så ska vi flytta ihop och möjliggöra ett gemensamt boende”?

Gustav: Precis.

Niklas: Det innebär att det var rätt så ofta ni fick jobba?

Gustav: Det var väldigt ofta. Ja, varje vecka, ja, det var det, flera dagar i veckan, fyra dagar i veckan ungefär.

De hann uppfylla sin dröm innan pojkvännen dog 2000. Gustav blev förbjuden av sina föräldrar att gå på begravningen. Pojkvännens föräldrar sålde lägenheten och Gustav fick inget av allt de sparat ihop, han har endast kvar förlovningsringen, som han bär. Så hans tredje motiv blir att få en ”ekonomisk plattform”, som han uttrycker det, så han kan fortsätta leva självständigt.

Niklas: Hur stor ska den vara för att du ska känna att du har en trygghet?

Gustav: För att jag ska ha en trygghet, det är liksom en normal lön. Jag vet inte riktigt. Så att jag har liksom ingen koll på hur mycket man tjänar, för att min mor och far har ju alltid tjänat skyhöga löner. Å det är abnorma löner det, alltså det är inte normal lön. Jag klarar mig på en svenssonlön tror jag. Jag vet inte riktigt vad den ligger på, om den ligger på elva-, tolv tusen kronor.

Niklas: Efter skatt menar du?

Gustav: Ja.

Vi ser här en utveckling av motiv i verksamheten genom att den omgivande kontexten förändras, från att till en början vara en frivillig verksamhet till att bli en nödvändig sådan. Förändring av motiven sker från att i början vara en önskan om självständighet, sedan att köpa en lägenhet tillsammans med pojkvännen, över till att idag vilja upprätthålla självständigheten.

I respondenternas svar framkommer även att för-att-motiven dominerar framför därför-att-motiven (Schütz 2002). Motiven riktar sig mot att uppnå mål i framtiden, något som respondenterna enbart kan åstadkomma genom att styra sig själv dit.

6.4.2 Som spänning

Som vi tidigare nämnt är ett annat mål respondenterna beskriver, efter pengar, känslan av spänning. Det kittlar när de beträder en arena som är så tabubelagd, att träda in i verksamheter som ligger i Rubins ”yttre gräns” (Rubin 1992). Kristian beskriver sig själv som en person som gillar att engagera sig i aktiviteter som inte är all dagliga. Han ville inte vara en ”vanlig kille som alla andra” och att sälja sex till män var något han hade fantiserat om i flera år.

Kristian: Jamen det landar heller inte enbart inom det sexuella området. Jag tror att jag får utlopp för den sidan av mig på många andra ställen och det kommer jag att vilja få i min karriär inom det som jag huvudsakligen vill. Men det sexuella, antagligen för att jag är en någorlunda sexuell person eller det sexuella tar upp en del av mitt liv och det tycker jag är intressant och kul och spännande.

Niklas: Så det finns en del i det sexuella fältet som du tycker är kul och spännande och du kan njuta av det.

Kristian: Jamen säg om man en kväll träffar en kille på en klubb och så går man hem och har sex och så ser man inte varandra igen och det var kul. Om man då kunde få in pengar i det att gå hem med någon och ha sex, ja som någonstans är skönt och få pengar också, så är det ju som en extra bonus som vore intressant. När jag har tänkt på det tidigare så var det utifrån någon slags självutvecklingssynvinkel om hur jag skulle känna det att göra det, att se hur det skulle påverka mig att pengar blir inblandade. Om det överhuvudtaget skulle påverka mig eller om det skulle vara detsamma som att bara gå hem med någon one-night stand.

Lite längre fram i intervjun kommer Kristian tillbaka till spännings- och upplevelsemomentet.

Kristian: Nej, men halva verksamheten är ju det. Vad mer skulle jag vilja prova på? Ja, det är ju en del sexuella fantasier som jag skulle prova som finns kvar, men de är liksom alla andras fantasier. Men några andra, jag vill hoppa fallskärm, bungeyjumping, tatuera mig och så uppleva sådant eller som historierna om att äta levande aphjärna som finns i vissa kulturer. Ja, precis det är mycket sådant som att prova att äta. Ja, det skulle jag helt klart kunna göra. Skulle jag komma till en ny plats så där skulle jag nog vilja prova att äta några konstiga saker. Det kanske man kan säga att det kan ligga i ens personlighet att man vill prova på en massa nya saker för att få nya typer av upplevelser och för att framför allt se hur man själv reagerar på det för att det skulle kunna utveckla mig – att få veta mer om mig själv på något sätt.

Hela Kristians långa resonemang går ut på att finna nya upplevelser som kan utveckla honom själv, något som verkar vara fast förankrat i vårt samhälles betoning av vikten att uppleva och

med detta hela den nytillkomna upplevelseindustrin. Vi kan förstå det som ett resultat av, vad Vygotskij menar, internaliseringsprocessen av socialt tal (Vygotsky 1978). Samma tema – ett gränsöverskridande liv – är även Oscar inne på.

Oscar: Jag kan säkert säga att jag gjorde det inte enbart av det här rationella skälet (att få pengar), utan det beror nog också på att det var spännande. Att se hur det var liksom och vad som skulle hända. Jag tycker att det är kul att överskrida mina egna gränser och se vad som händer då. Det var ju en del av det, och jag kan väl säga att jag har ju bara en bra erfarenhet av det (att sälja sex). Jag mår bra av att göra det här.

Med den framträdande roll som upplevelser har i vårt samhälle för formandet av ens egen personlighet, verkar det inte konstigt att också sexsäljarverksamheten blir en av de arenor där spänning söks.

6.4.3 Som bekräftelse

Åtminstone hos Kristian och Oscar finns det en uttalad koppling mellan att sälja sex och upplevelsen av bekräftelse genom denna. Något som handlar om identitetsskapande, att vara värdefull för sig själv och för andra. En utveckling som inte enbart är kognitiv utan ”människors känslor uppstår, formas och uttrycks i verksamheten” (citat från Enerstevdt i Hammerlin & Larsen 1999:224).

Kristian: Det som skulle kunna spela in är någon slags exhibitionistisk ego-sida av mig. Att jag tycker om tanken att någon tycker att jag är så läcker att de är beredda att betala pengar för att vara med mig. Om man skulle lämna det är faktumet att det är för att jag behöver pengar. Men om jag skulle leta efter andra anledningar skulle det kunna vara att jag får någon slags ... inte kick ... men att jag får ut någonting av att någon tycker att jag är så fantastisk att de är villiga att betala pengar för att få träffa mig.

Oscar: Eftersom jag har min kropp som säljargument. Det behöver ju inte vara så. Hade jag inte haft en snygg kropp, så hade jag kanske gjort på annat vis. Men nu har jag en kropp som en del finner tilltalande liksom och då utnyttjar jag ju det. Återigen den kan ju folk känna igen som har haft och göra med mig i andra sammanhang.

Att känna sig bekräftad genom sexsäljarverksamhet är också något som professorn i socialantropologi Don Kulick beskriver i sin text om transvestiter i Brasilien:

Prostitution gör att den individuella transvestiten upplever sig sexig och attraktiv. Det är en av de få kontexterna de har i vilka de kan uppleva sig själva som frestande behovsobjekt och utveckla en känsla av personligt värde, självförtroende och självtillit (Kulick 1998:136 vår översättning).

På så sätt särskiljer inte sig sexsäljarverksamheten från andra verksamheter som möjliggör att bli bekräftad och dessa arenor blir fler och fler. Vi behöver enbart tänka på alla dokusåpor, som Robinson, Big Brother, Fame Factory, Farmen, Idol och Riket. Kopplingarna till den kulturhistoriska kontexten visar på komplexiteten av det fenomen vi undersöker. Sexsäljarverksamheten är ett samhällsfenomen och måste på ett multidimensionellt sätt betraktas som sådant för att vi på rätt sätt ska kunna förstå det.

6.4.4 Motiv att fortsätta

Det är en sak att börja sälja sex för ett bestämt mål, en annan sak att fortsätta. Vi har tidigare visat hur Gustavs motiv ändras utifrån förändringar av mål han har i sitt liv.

Sexsäljarverksamheten blir som en resurs som han kan ta till när han behöver. En frivillig verksamhet kan med andra ord upplevas som nödvändig. Det allra viktigaste motivet för honom att fortsätta sälja sex är pengar, men det är inte pengarna i sig själv utan vad de står för. I Gustavs fall handlar det om en känsla av ekonomiskt oberoende och självständighet, en så kraftfull internaliserad känsla att förlust av denna medför upplevelse av stark skam för honom. Är det upplevelsen av outsidersgruppens gruppskam han upplever? Upplevelsen av att vara en som inte klarar sig själv i samhället eller upplevelsen av att vara en som säljer sex till män eller är det kanske en blandning av båda?

Gustav: Det här med att jag fortfarande säljer. Det är på grund av ekonomisk brist alltså. Jag jobbar som vikarierande (nämner ett yrke). Annars jobbar jag som (nämner ett annat).

Niklas: Är det viktigt för dig det här med att vara självständig ekonomiskt?

Gustav: Ja, det är otroligt viktigt. Jag har ju vuxit upp på mina föräldrar som har pengar. Om jag skulle gå till socialen, så skulle det vara för mig ... väldigt ... nersänkande alltså.

Niklas: Men du är uppväxt i en familj som alltid haft gott om pengar?

Gustav: Ja, precis.

Niklas: Vad gör att du inte ber dina föräldrar om pengar?

Gustav: Det går inte ... Det är liksom ... där sitter en stark spärr. Så att ... jag ska klara mig själv ekonomiskt. Det har jag själv kommit på. Medan mina föräldrar, de vill väldigt gärna hjälpa mig.

När Gustav säger att det finns en stark spärr som hindrar honom att be om hjälp går våra tankar till spärrhakar, som hindrar hjulen att röra sig bakåt. Han kan med andra ord bara röra sig framåt och det ensam, kanske är det självständighetens baksida? Något som ligger i linje med Robert D. Putmans text *Den ensamme bowlaren* där författaren beskriver hur det amerikanska beteendemönstret förändrats under de senaste 25 åren som ett resultat av sociala förändringar (Putman 2001). Bowling var i Amerika tidigare en aktivitet man utförde tillsammans, i en gemenskap, numera bowlar de en och en. Är det detta vi kan finna hos Gustav och de andra respondenterna, att de snarare ser sig som enskilda aktörer på marknaden för att uppfylla individuella mål, än som medborgare i förhållande till samhället?

För Oscars del handlar det dessutom om att han kan tillåta sig att njuta av den sex han vill ha, något som vi beskriver utförligare i kapitlet om fördelar i verksamheten. Här vill vi lyfta fram det faktum att det i Oscars fall inte handlar om pengar i sig själv eller vad han kan köpa för dem. Istället är pengarna ett hjälpmedel, de innehåller ett annat bytesvärde, som gör det möjligt för honom att uppleva det han vill. Något som han annars hindras från genom skuldkänslor. Internaliseringen av samhällets syn på vad som är ”bra, normalt, naturligt och godkänt” respektive ”dåligt, onormalt och fördömt” sex leder till verksamheter som förändrar detta förhållande, kanske som en motstrategi. Kanske är det så att Oscar, liksom Gustav, har en för *hög* tillpassning till det omgivande samhällets ideologi och moral?

Respondenterna visar att de träder in i sexsäljarverksamheten efter att ha fantiserat om att sälja sex till män på internet en längre tid. För en del sker första gången som ett resultat av en spontan händelse, för andra är den resultatet av en tids planerande. Motiven som driver dem är framförallt pengar i syfte att uppnå andra för respondenterna viktiga mål, men även spänning genom gränsöverskridande, samt som bekräftelse. Vi anar samma motiv bakom att fortsätta med att sälja sex till män via internet. Med detta anser vi att vår andra frågeställning besvarats.

7. Själva sexsäljarverksamheten

7.1 Handlingsberedskap

7.1.1 Uppväxt och bakgrund

Under vår uppväxt lär vi oss handla i linje med samhällets förväntningar, genom att vi träder in i dess delverksamheter och på så sätt socialiseras. Det vi lär oss i familjen, i skolan och på fritiden utgör en beredskap till att handla i nya eller okända verksamheter. En av respondenterna, Fredrik, väljer att inte tala om sin ursprungsfamilj och uppväxt. De övriga beskriver sin uppväxt och bakgrund i neutrala eller goda termer, till exempel skildrar Johan sin uppväxt med orden: ”Jag har haft en underbar uppväxt. Mor och far har alltid ställt upp i vått och torrt. Jag har en jättebra relation till båda.” Kristian beskriver sin uppväxt på följande sätt:

Kristian: Jag har en totalt ... vad heter ett sådant ord ... som när man är uppväxt som det ska vara? Med kärnfamilj ute på landet. Med två arbetande föräldrar, medelinkomster och två syskon. Alla har vi bra kontakter med mina föräldrar och jag har kanonkontakt med mina syskon. Jag har då inte gått igenom några större trauman i min uppväxt.

Niklas: Man skulle kunna säga att det är en ganska vanlig medelklassbakgrund?

Kristian: Ja, det skulle jag säga att det är.

Vi utgår därför från att de fem respondenterna genom att ha socialiserats in i samhället tillägnat sig de kompetenser som krävs för att överleva kravstrukturen, med dess ideologi och moral, som finns i den kulturhistoriska kontext vi idag befinner oss i, antingen i Sverige, i västvärlden eller i världen i stort. De delar därmed fostran, utbildning och ”social kompetens” med de flesta av oss, men de har även skaffat sig något ytterligare.

7.1.2 Handlingskompetenser för sex

Vid intervjuerna framkommer tydligt att respondenterna har en stor erfarenhet av sexuella kontakter. De har följaktligen skaffat sig handlingskompetenser i att agera i verksamheter vars mål är snabba, anonyma och gränsöverskridande sexuella möten. Respondenterna har med andra ord mer eller mindre känslomässigt, kognitivt och socialt kvalificerat sig för att självständigt kunna hantera ett meningsfullt liv i den aktuella verksamhetens ”kultur” (Nygren 1999:135–136). De går alltså inte in i sexsäljarverksamheten som några oskrivna blad – *tabula rasa* (Locke 1690). Oscar förklarar:

Oscar: Jag har varit överhuvudtaget, rätt promiskuös under en längre tid nu. Kanske ett, ja tre, fyra år och har haft mycket sex med olika människor, enstaka tillfällen med varje person. Då hamnade jag liksom i, och jag tror att många gör det, ”Varför gör jag inte det här för pengar då?” Eftersom jag liksom kom fram till att för mig behöver inte sex vara sådär jävla allvarligt menat. Det behöver inte vara resultatet av någon sorts känslomässig storm, utan kan vara någonting man planerar att göra eller känner för. Så det spelar inte jättestor roll vem det är med alltid. Det var så jag kom på tanken att jag kan lika bra ta betalt, än göra det gratis. /.../ Det är (skrattar) själva penningutväxlandet i princip det enda som skiljer det från det jag annars sysslar med. Det spelar liksom ingen större roll. Det kan jag göra utan att bry mig så mycket.

En annan kompetens, något som Johan är ett bra exempel på, är en förmåga till att utstråla sexuell beredskap. Han berättar:

Johan: Jag älskar sex. Jag har en bekant som jag brukar träffa när jag är ute, det var i höst tror jag. Då sa han till mig ”ja, du, så fort du är här” eller ”så fort du visar dig så utstrålar du sex. Du visar vad du vill”. Han fortsatte ”tyvärr är det så att alla vill vara väldigt prydliga och snälla. Alla gör det (har sex), men ingen pratar om det, men när det gäller dig så visar du och pratar om det vitt och brett.”

Det framkommer även i intervjuerna att respondenterna samtidigt har lärt sig handskas med nya och ibland osäkra situationer.

Oscar: Jag har ju ägnat mig åt så mycket möten med främmande män. Jag har träffat män genom att hoppa in i deras bilar och det var första gången jag träffade dem när jag satt i framsätet. De skulle bokstavligt talat kunna köra ut mig till hamnen och ha ihjäl mig där då, utan att jag hade kunnat göra någonting åt det. Och den risken har jag tagit för att kunna ha sex. Hade jag inte varit i de situationerna alltså, om jag aldrig någonsin liksom hade levt det livet och sedan plötsligt börjar marknadsföra mig på den sexuella marknaden. Nej jag skulle inte klara det tror jag. Jag skulle ramla genast i korkade fällor och så där.

Vi kan lägga märke till att respondenterna verkar ha en kompetens till sexuell praktik där endast pengar gör skillnad, som Oscar uttrycker sig. Vad är det då som gör att de väljer att sätta pris på sin sexuella praktik?

7.1.3 Sexuella handlingar som vara

Vad som framskyntar i intervjuerna är att respondenterna ser sina sexuella handlingar som en vara de kan sälja eller åtminstone något som har ett bytesvärde. De har tillägnat sig den stora ledstjärnan i dagens samhälle – marknaden. Marknaden ”styr” och ”kräver”, samt för att leva ett bra liv som medborgare måste vi ta hänsyn till marknaden. I samband med detta har respondenterna upptäckt att deras sexuella handlingar inte bara har ett ”bruksvärde” när det gäller direkt egen tillfredsställelse, utan de sexuella handlingarna har även ett ”bytesvärde”. Genom att betrakta sina sexuella handlingar som en ”vara” kan de erhålla ett bytesvärde i pengar, som tillåter dem att uppfylla mål under sin levnadsbana. För det krävs aktiva subjekt som styrs av för-att-motiv.

Oscar: Eftersom jag har min kropp som säljargument. Det behöver ju inte vara så. Hade jag inte haft en snygg kropp, så hade jag kanske gjort på annat vis. Men nu har jag en kropp som en del finner tilltalande liksom och då utnyttjar jag ju det.

Att respondenterna upplever sina sexuella handlingar som en vara är inget unikt i dagens samhälle. Kroppen är i dag en arena som du själv ska och kan ta ansvar för. Den ska fungera som en representation av dig och din personlighet och signalera till omgivningen på flera nivåer *vem* du är. Kroppen kan modifieras efter eget tycke och smak, men fortfarande avhängigt av den kontext och det samhälle man lever i.

Individen kan modellera sin kropp för att utstråla kraft, sexualitet, skönhet etcetera. Eller tvärtom. I dagens samhälle är kroppen föremål för piercing och tatuering, implantering och borttagning av hår, ifyllande av silikon och fettsugning, lyftningar och förändringar av skelettet, allt för att nå den framgångsrika, evigt unga och fräscha ”idealmänniskan” – eller som en reaktion på detta gör man tvärtom. När det gäller männen visar författaren John Lash att genom historien har mannen befästs som ikon, mannen är hjälten i krig, i fred, i kärlek och har en fulländad kropp (Lash 1995). Connell påstår dessutom att mäns kroppar inte är några oskrivna blad. Tvärtom så är de ”adresserade, definierade och disciplinerade, och ges utlopp

och njutning genom samhällets genusordning” (Connell 2000:12). Vi finner här ett intressant perspektiv för fortsatta studier, kroppen och sexuella handlingar som vara i dagens kulturhistoriska kontext. Bland respondenterna är det Kristian som bygger upp sin kropp genom att gå på gym och den fungerar som ett av flera säljargument för sex med honom. Det verkar med andra ord som om samhällets allmänna kultur utgör en robust bas för att sälja sex till män, men hur lär man sig och hur gör man?

7.2 Handlingskompetenser till att sälja sex

7.2.1 Internetprofilen/chatta

För det första så har respondenterna en god och lång erfarenhet av att vara ute på internet. Flera av respondenterna har använt internet för att ragga vanlig sex för eget nöje under många år, som Oscar säger: ”Det kan ju också ha att göra med att jag ägnat ganska många år åt att liksom ragga på nätet.” De är med andra ord inga nybörjare på internet. Dessutom använder de samma arena som människor vanligtvis använder för att skapa kontakter, umgås och knyta sexkontakter.

Oscar: Jag har ju gått via olika chatkanaler som folk använder för att hitta sex med män. Där män söker sex med män och det gör dom ju oftast i sin vardag (skrattar). Deras ursprungliga syfte är ju också att de ska göra det här gratis då. Sedan dyker jag upp och är ett alternativ. Alltså en del tar personligen illa vid sig av att jag överhuvudtaget existerar och tycker att det är förolämpande för dem.

I respondenternas beskrivningar om hur man förbereder letandet efter köpare på internet ingår att skaffa sig en profil på en internetcommunity där homo- och bisexuella umgås eller knyter vanliga kontakter. Där beskriver flera av respondenterna också utmaningen i att formulera sig lagom diffust på sin profil för att bara antyda intresse för pengar eller konsumtion för att attrahera potentiella kunder och erbjudanden om sex mot betalning. Alltför uppenbara formuleringar medför att profilen eller ett visst IP nummer⁷ avstångs som användare, då det strider mot den policy som finns uppställd såväl hos RFSL som hos QX-quiser och Sylvester (svenska mötesplatser på internet för HBT-personer).

För att respondenterna ska kunna fortsätta kommunikationen efter kontakten på internet har de lagt upp en speciell e-postadress för att hänvisa presumtiva köpare dit. En speciell adress som inte används för deras vanliga kommunikation på internet. Detta konto finns hos stora leverantörer av chat-tjänster som MSN och Yahoo-messenger. På dessa är kommunikationen inte lika hårt bevakad som på svenska communityhemsidor och dialogen behöver inte vara lika vag. Fredrik förklarar:

Fredrik: Om någon skriver ”vad söker du?” så skriver jag ”en seriös och generös”, vänligt men bestämt. Skriver de att ”jag är generös”, så frågar jag nästa, ”vilken ålder?” Skriver de då sin ålder, så är de kanske 30 år, så säger jag ”OK”. Så frågar de, ”vad vill du göra?” Då skriver jag ”det är inte fråga om vad jag vill göra, utan vad du vill göra”. Sedan säger jag att jag går med på allting. Då skriver de såklart vad de vill göra. Faktiskt varenda en har alltid med ”knulla”. Då frågar jag alltid efter storleken, för jag kan inte ta emot vilken storlek som helst. De flesta har ju så bigga så jag inte kan ta emot dem (skrattar), men de accepterar ju det. Sedan säger man typ någonting annat till exempel bara ”runk och sug ömsesidigt”. Då frågar de typ, ”vad vill du ha betalt?” Så skriver jag summan som jag bestämt. Då säger ... de flesta prutar ju faktiskt, men då säger jag så att jag har en taxa och den taxan har jag. De flesta prutar med en hundralapp och det tycker jag själv är

⁷ IP nummer är det unika nummer du tilldelas som användare av leverantören av din internetjänst.

girigt. En hundralapp är ju ingenting. Och så chattar man tills när man liksom ska träffas. Så frågar jag ”Var bor du? Var vill du att man ska träffas?” Sedan säger de ”Jag måste veta hur du är klädd om jag ska kunna känna igen dig”. De vill veta om mitt utseende och sådant. Då skriver jag det och säger typ bara ”vi träffas där vid (plats)”. Står man där och väntar. Sedan kommer de då och så går man ju hem till dem. Eller så vill de inte göra det hemma och föreslår busken, men det går jag oftast inte med på. Att göra det i buskar (skrattar).

Likaså berättar några av respondenterna även om hur de skaffat ett separat mobilnummer som inte är registrerat med namn och adress hos mobilleverantören, för att kunna fullfölja försäljningen av sex som påbörjades på internet.

En annan viktig del av handlingskompetenserna är att lära sig skilja mellan ”seriösa” och ”oseriösa” köpare. Respondenterna har en handlingsberedskap hur man realiserar ett obetalt sexragg på internet till en träff i verkligheten med sig in i sexsäljarverksamheten. Men att urskilja seriösa köpare från oseriösa är något de enbart lär sig genom själva praktiken, med andra ord ett situationellt lärande. Johan, som är i färd med att börja sälja sex, menar: ”Det vet man ju egentligen inte förrän det verkligen gäller, när man bestämmer sig.” Samma förhållande gäller även hur man förhåller sig på sajterna. Johan förbereder sig inför sitt första sexsäljande:

Johan: Jag studerade reglerna för chatten, så stod det någonting om att, så länge man inte pratar summor så kan man inte bli utslängd, så fort som det börjar handla om pengar. Så jag pratar sällan pengar. När jag har chattat med någon som är intresserad att köpa så pratar jag inte summor. Men alltså, frågar han det, som jag chattar med, så blir han ju utslängd med en gång.

Vi ser att respondenterna har en god erfarenhet och förmåga att använda internet som arena för att knyta sexuella kontakter. Till detta måste de dessutom lära sig ett speciellt sätt att kommunicera, med hjälp av speciella markörer, som gör att kontakt kan uppstå med potentiella köpare. Detta måste ske parallellt och integrerat med den vanliga sexkontaktverksamheten som pågår på hemsidan, utan att de för den skull blir alltför synliga och riskerar att bli utslängda.

Låt oss avsluta detta avsnitt med några tankar om internet som medierande verktyg (artefakt) utifrån ett kulturhistoriskt perspektiv med hjälp av Roger Säljö's text *Lärande & kulturella redskap* (Säljö 2005). Människans verbala kommunikation kräver oftast närvaro av personer som befinner sig på samma geografiska plats. När människan utvecklade medierande verktyg för kommunikation som text, bild och noter förändrade det kommunikationen på ett påtagligt sätt. På så sätt var det möjligt att separera texten från talaren, bilden från ”naturen” och notbladet från kompositören. Det var möjligt att läsa, se och lyssna utan att författaren, fotografen eller kompositören var närvarande. De kunde istället tjäna pengar på sitt verk (Säljö 2005).

På så sätt lades grunden till en marknad och genom massreproduktion har det lett till en mångmiljardindustri. I samband med detta uppstod behov av utbildning för att lära sig behärska de medierande verktygen. Sätter vi in internet som medierande redskap utifrån detta resonemang förstår vi att det inte enbart handlar om ett viktigare verktyg för kommunikation än de andra, utan vi kan tala om ett paradigmskifte. Internet överträffar på alla punkter de tidigare verktygen för att det används på ett helt nytt sätt, nämligen digitalt, enbart med nollor och ettor. Genom internet är texten inte längre begränsad till en bok eller ett köpställe, den är tillgänglig överallt på jorden, på samma gång och ”alltid”. Människor kan hitta information, bilder, musik och andra människor alltid och var som helst. Vi tror inte vi på långt när förstått

vidden och djupet av denna förändring i människors sätt att kommunicera.⁸ Det är denna nya och kraftfulla plattform för kommunikation som respondenterna lärt sig behärska och använder för sin sexsäljarverksamhet. När man väl knutit kontakt, hur sker mötet i det verkliga livet?

7.2.2 Inför mötet för att sälja sex – personliga upplägg

Respondenterna beskriver olika personligt utformade upplägg inför att möta köparen. Kristian berättar hur han föredrar att etablera en personlig kontakt med den man som han ska sälja sex till, antingen via e-post under en tid eller vid en kopp kaffe. Han jämför sitt egna personliga upplägg med det som hans pojkvän föredrar:

Kristian: Vi har ganska olika tillvägagångssätt med våra kunder. Alltså jag tycker det är ganska trevligt att gå och dricka en kopp kaffe någonstans och prata lite med dem innan. Få någon slags relation till dem, för att veta lite vem de är och de får veta lite vem jag är. Tror på att få någon slags djup, kanske för att rättfärdiga det jag själv gör lite. Att det inte bara blir ett anonymt ansikte som är den prostituerade, ja för båda. Vi pratar om varför jag gör det här och varför de köper det här. Någonstans tycker jag kanske det ökar respekten i vårt förhållande till varandra. Att det blir ett sätt att förstå varandra. Medan (pojkvännens namn) tycker mer om sådana snabba träffar. Han går ut och sedan suger de av honom och så får han femhundra spänn och så är det över på en kvart och så går han därifrån. Det tycker han är trevligast.

Det finns inte ett generellt upplägg för hur respondenterna träffas, utan det beror istället på vad de själva känner sig bekväma med och vilken slags köpare det är fråga om. Låt oss se lite närmare på relationerna till de olika köparna. Under intervjuerna tillfrågades respondenterna om hur de såg på männen som köper sex av dem. Åldern på köparna varierade mellan 35 och 55 år.

En aspekt som framträder ur intervjuerna är att några av respondenternas köpare är sådana personer de ändå skulle kunna ha sex med utan att ta betalt, men de väljer ändå att sälja sex istället.

Oscar: När jag liksom har haft kvar mina gamla kunder, så är det bara det gamla vanliga, in och ut liksom. Alltså det är (skrattar) själva penningsutväxlandet i princip det enda som skiljer det från det jag annars sysslar med. Det spelar liksom ingen större roll, det kan jag göra utan att bry mig så mycket.

Niklas: *Det blir nästan en knullkompisrelation?*

Oscar: Precis, de här stammisarna blir väl det. Man har ju liksom koll på vilka de är. Vill jag inte träffa den igen så behöver jag inte det.

Oscar säger senare i intervjun att han ser köparna som ”gäster i mitt hem, om inte pengarna hade varit inblandade”. Vilket sammanfattar ganska bra det personliga upplägget med en förtroendefull relation några av respondenterna har till en del av sina köpare.

Respondenterna beskrev vidare relationen till dem de kallar ”heterosexuella” köpare. Dessa ville inte vara öppna om sitt intresse för sex med män. De kan till exempel leva i heterosexuella familjekonstellationer eller leva ensamma med en heterosexuell fasad. Om en heterosexuell man har sex med en annan man skulle detta med all säkerhet spridas i små, ja även större städer ganska snabbt. I homosamhället, som i alla små grupper, sprids hemligheter snabbt. Respondentens upplägg är att inte bara sälja sex utan också diskretionen runt kontakten. Gustav

⁸ För vidare information om kulturella redskap se Säljö 2005.

som sålde veckoslutsresor med färjorna reste under sken av att köparen och han var far och son inför andra resenärer och besättningen. Den intima relationen visade han och köparen endast när de var ensamma i hytten.

Niklas: Berätta om de här männen?

Gustav: Oftast så är det ju män som är väldigt ... De vill liksom inte komma ut öppet. De vill inte vara homosexuella. Oftast så har de fruar och barn. Allt möjligt vuxenvarning. Så är det. En gift heterosexuell människa.

Niklas: OK?

Gustav: Ja det var det. Bisexuella män, de kallar ju sig bisexuella. Medan de ändå är gifta, måste de ju kalla sig för någonting.

Oscar är klar över att han samtidigt som han säljer sex också säljer en "frizon" för köparen.

Oscar: Ja, det är ju ingen av dem som är öppen bög överhuvudtaget. Utan det är en heterosexuell familjefar. En kille som jag har träffat till exempel är singel, förmodligen bög, men som försöker leva, alltså, jag tror att han tycker att han är bög men han lever ett straight singelliv liksom, utan kvinnor. Men han har nog kommit fram till att det är killar han gillar och han är inte beredd att köpa identitetspaketet och sådär. Alltså jag tog hans oskuld mer eller mindre. För det var första gången han var med en kille.

Ett annat slags relation som finns till vissa köpare, de som några respondenter kallar för osäkra köpare, innehåller ett annat element. Vi kan till exempel finna ett upplägg som inkluderar en omtanke från Oscar i att hjälpa köparen till att bli mer säker och ta en mer central plats i det sexuella mötet.

Niklas: Hur betraktar du kunderna i övrigt som personer?

Oscar: De är helt olika. En av dem är totalt ... alltså han är så jätterädd för att ta initiativ och jag gillar inte att ta initiativ. Därför att jag tycker att det är fel att jag hittar på vad det är de vill. Vad det är som ska hända och sedan ta betalt för det. Alltså, på något vis får det vara att jag svarar mot deras förväntningar. Anledningen till att jag gör det är att det finns pengar där. Det kan inte vara att jag liksom skapar en situation där jag centralt tar plats. Men det har han ju å andra sidan börjat lära sig. Då får man ju jobba mycket med (skrattar) honom. Nej, men alltså vara lyhörd inför det, få honom att fatta att det är okej. Det här kommer jag inte att ställa dig till svars för och det här är något jag uppskattar att du gör. Sådär, han är på det sättet.

Några gånger beskriver männen utvecklandet av en slags relation, där den återkommande köparen visar villighet att hjälpa honom. Till exempel Kristian beskriver sitt personliga upplägg att skapa tillit mellan den som säljer och den som köper sex. Under studietiden saknade han pengar vid ett tillfälle. En återkommande köpare tog kontakt med honom för en träff, men han svarade att han inte hade tid då han läste inför en tentamen, men att han akut behövde pengar och därför tvekade i sitt initiala nej till köparen. Köparen valde då, istället för att vara påstridig och driva igenom mötet, att överföra 2000 kronor till Kristians bankkonto som en förskottsbetalning för nästa gång de skulle träffas.

Fredrik är den enda respondent som beskriver relationen till sina köpare som möten med "den motbjudande snuskhummer". Hans upplägg i relation till köparen bygger på att lägga en tydlig distans till de köpare som han föraktar.

Niklas: Hur skulle du vilja beskriva dina kunder?

Fredrik: Snuskhummer!

Niklas: Snuskhummer?

Fredrik: Äkta snuskhummer! Ja, väldigt många är ju väldigt skabbiga och stinker. Som man klart ville backa undan, tja det kan man ju göra, men då får man ju inte pengarna (skrattar).

Niklas: Är det någon speciell...

Fredrik: Det finns de som är jättegulliga och sådant.

Niklas: *De flesta är snuskhumrar som stinker eller? Är det hälften?*

Fredrik: De stinker! Jag säger på en skala en till tio så har det säkert varit fem ja fyra som stinker skit och sådant, snuskhummer. Men resten har också varit snuskhummer, men som inte har luktat illa, men vilda är de. Så man tar ju alltid en dusch efteråt (skrattar).

Niklas: *Är det någon speciell ålder eller är det alla möjliga åldrar eller?*

Fredrik: Det är speciella åldrar. De flesta är mellan trettio och fyrtio år.

Slutligen beskriver respondenterna sin relation till de köpare som inte är seriösa. Som vi nämnde tidigare så är internet för många människor en fantasiarena. Alla männen i undersökningen är utsatta för det fenomenet att chatta med personer som initialt verkar vilja ingå i en köp-sälj-relation, men som aldrig blir till något i verkligheten. Flera av respondenterna utvecklar kontinuerligt olika sätt att försöka undvika eller förkorta dessa kontakter.

Oscar: Att ragga upp folk, det tar också tid, de här oseriösa bokningarna som man säger. De som inte dyker upp sedan eller som bara vill (skrattar) ”wow, här har vi någon som vill prata sex, då kan jag försöka ha telefonsex med den personen utan att han märker det” alltså.

Vi kan sammanfatta med att respondenterna har en stor variation av relationer till köparna, från relationer till ”den de skulle ha haft sex med ändå” till den ”oseriöse”, något som de alla har utvecklat handlingskompetenser för att möta.

7.2.3 Vad man erbjuder

Detsamma gäller också för de sexuella handlingar den enskilde säljaren erbjuder.

Respondenterna erbjuder vad de själva känner sig bekväma med beroende på vilken slags köpare det är frågan om. Den vanligaste sexuella aktiviteten respondenterna erbjuder är att suga köparen eller att köparen får suga dem, antingen det ena, det andra eller både och. Samma sak gäller för analsex, de säljer att vara penetrerande eller att låta sig penetreras eller en kombination av båda. Dessutom kan oralsex och analsex kombineras. Förutom det säljer respondenterna umgänge, vänlighet, närhet, uppskattning, avslappning och en frizon.

I intervjuerna framskyntar tankar från några av respondenterna kring sadomasochism (S/M) och fetisch. För vissa är det tänkbart att sälja sådan sex, för andra inte. Det finns alltså begränsningar i vad männen erbjuder av sina sexuella handlingar som en vara i sexsäljarverksamheten. De säljer med andra ord segment av sexuella handlingar beroende på vad de själva är bekväma med. Vissa av dem förbehåller vissa sexuella aktiviteter till de personer de har vanlig sex med, som deras älskare.

Kristian: Jag säger nej till allting som innebär att jag skulle vara passiv, förutom att ge oralt då.

Niklas: *OK, så du blir inte påsatt till exempel?*

Kristian: Nej.

Niklas: *Finns där fler gränser?*

Kristian: Jamen, jag slår inte någon så att han får märken eller börjar blöda och jag tänker inte ha någon dirty sex. Men annars är det inte så mycket. Snarare tvärt om, jag tycker det skulle vara spännande om jag kunde sälja något sådant till någon. Det skulle vara kul och pissa på någon. Det skulle nästan vara en bonus.

Gustav, som inriktat sig på escort till män under resor förklarar hur han ser på sina gränser:

Gustav: För att de (köparna) förstod ju också våra gränser. De kunde ju inte tvinga oss till någonting. Ändå fast de betalade. De behandlade oss väldigt korrekt, gentlemannamässigt.

Niklas: Du beskrev lite för mig eller nämnde att ni satte någon sorts gräns. Förklarade ni det för de här männen innan? Visste de om var era gränser gick eller var dina gränser gick?

Gustav: Nej, utan jag sa till när jag kände att det var fel på något vis.

Niklas: Vad kunde vara en sådan gräns när det var något fel?

Gustav: Ja, det skulle bara vara normal sex alltså. Inte någon slav eller någonting överhuvudtaget, utan det skulle vara normal sex. Nu ska jag inte säga vad som är onormalt. Det kan ju vara normalt med vad som helst, men alltså för mig, normal sex.

Niklas: OK. Vad är normal sex för dig?

Gustav: Ja, normal sex det är att inte slåss och det är inte en massa sådana saker. Utan det är helt enkelt bara suga och knulla (skrattar).

Gustav och Kristian återger alltså hur de säljer olika sexuella handlingar till sina köpare. De resonerar olika kring dem och värderar dem annorlunda i relation till sig själva. För Kristian är det inte tänkbart att sälja sex där han blir påsatt analt, men han har inget problem med att suga köparen. Han vill dessutom gärna etablera en relation mellan sig själv och köparen som personer. Gustav däremot kan inte tänka sig att vara den som penetrerar köparen i ett analt samlag, utan säljer att vara mottagande i den aktiviteten.

Niklas: Var det OK på bägge hållen? Du kunde sätta på honom och han kunde sätta på dig?

Gustav: Nej, jag sätter aldrig på.

Niklas: Visste de om det när de bjöd in dig till saker eller var det klart när man träffade dig eller?

Gustav: Det var klart. För att det var oftast aktiva män som sökte oss. Så det var ju liksom inte problem med det överhuvudtaget.

Det är inte bara olika slags sexuell praktik respondenterna erbjuder utan även ”paket” som till exempel Gustav och hans pojkvän som specialiserade sig på weekendresor.

Gustav: Vi hade ju satt upp det här att vi följde med män på resor. Då sa vi det att det var 5000 kr alltså för en helg. Att vi reste bara bort på helgerna i sådant fall.

Niklas: Typ fredag till söndag?

Gustav: Ja.

Niklas: Vart reste ni då?

Gustav: Båtkryssningar över ett par dagar, fram och tillbaka. Ja, det var inte särskilt långt. Mig hände det att jag fick följa med till London en weekend, på affärsresa. Det var ju ofta människor som vi kände redan innan. De ville ju ha mer kontakt med oss på något vis. Veldig ofta, rent generellt alltså, så frågade de om vi hade träffats någon gång, om vi ville följa med på någon resa. Om man är yngre och han äldre då...

Niklas: Hur då menar du?

Gustav: Jag hade lika många vänner som inte har det som sex, som har fått den här frågan, att följa med som resällskap. Ja, ett enklare ord helt enkelt, (skrattar). Det var en av de naturliga utvecklingarna på något vis.

En annan sak som kommer fram i bland annat Kristians och Oscars svar är att man ska vara ”professionell”, man ska ge något mer än bara ”orgasmen” till köparen. Oscar berättar:

Oscar: Man ska ju vara glad, då blir ju andra människor glada och sådär. Vilket kanske inte alltid är regel annars med mig.

Niklas: Ha en professionell hållning till kunden?

Oscar: Ja, precis, lite så. Plus att det gör ju min hållning lite roligare också, om jag närmar mig arbetsuppgiften med glädje istället för tvång. Så att det liksom lyser igenom.

En viktig sak som kommer fram i respondenternas svar är att de säljer anonymitet.

Niklas: Killar som har sex med andra män? Är det egentligen huvudvaran, att få köpa sex? Jag menar, det är ju lätt att få sex med andra män om man vill ha det som man, alltså utan att det kostar en spänn. Du kan till och med få alla möjliga olika aktiviteter också, men köper de här kunderna egentligen anonymitet?

Oscar: Ja, precis, jag kom just att tänka på det. Det kan nog vara så faktiskt. Att de köper anonymitet. De vet att de kan ha en förtroendefull relation till mig. Vilket man kanske inte kan annars. Jag tror inte de skulle uppskatta att gå ut och ha tillfällig sex i parken liksom eller så. Det skulle vara för avslöjande och inte anonymt.

Johan, som ännu inte har sålt sex, är införstådd med att kommande köpare kan ”köpa tystnad”. Han är just nu i färd med att skanna av marknaden, en marknadsanalys, för att se vilken sexuell praktik som är värd vad, ersättning i relation till arbetsinsats. Om han kan erbjuda det och om det är värt det.

Johan: Den ekonomiska kalkylen har jag väl kanske tittat på (skrattar). Alltså om man tittar på vad någon har erbjudit en så verkar de vara villiga att betala någonstans mellan femhundra och femtonhundra kronor för att bli avsugna, för oralsex och något mer för hela grejen.

Niklas: *Inklusive knull och avsugning?*

Johan: Alltså, det handlade om två- till tretusen kronor och det är då ingen övernattning. Den för tiotusen, det var ju över natten, med rätt till tjugofyra timmar. Det här handlade ju om tjugo minuter upp till en halvtimme. Så proportionerna är ganska jämt. Det är väl det jag tror (priserna) ligger på marknaden, när man väl gör det. Har inte kollat upp det så där jättenoga (skrattar).

En sexuell praktik som möter mer eller mindre motstånd hos ett par av respondenterna är att kyssas. En praktik som ibland efterfrågas av köparna och som kan bli ett ämne till frustration om köparen inte får detta. Fredrik redogör:

Fredrik: Ja, att de käkar nästan upp mig eller något sådant. Å jag är ju en sådan som säger ”inga kyssar”, men sedan så kysser de ändå där. Försöker kyssa mig på munnen, då vänder man bara huvudet eller upp så de får kyssa på halsen eller något sådant.

Intressant är att för några av respondenterna verkar kyssandet inte vara förhandlingsbart utan något vissa vill ha kontroll över och reserverar för situationer som man själv väljer. Det är dock inte så enkelt som att kyssar generellt är förbehållna dem som respondenterna gratisdejar. Det är fullt möjligt att ibland känna ett emotionellt engagemang för eller vara kåt på dem de säljer sex till, varför det också kan kännas helt riktigt att kyssa dem. Vi ser åter hur verksamheten är komplex till sin praktik.

Gustav beskriver hur det han vill erbjuda ibland möts av förväntningar om något annat.

Gustav: Jag känner på något vis nu så förväntar sig folk mera av mig, nu när jag blivit äldre. Att jag ska ... kan väl gå ur det här (att sälja sex) och gå in i ett förhållande. Har jag fått för mig alltså. Det känns som det är en förväntning på mig att starta ett förhållande, helt enkelt, men...

Niklas: *Frågar männen?*

Gustav: Ja, precis! För att väldigt ofta så ringer de bara och pratar. Utan att ha något liksom konkret att säga, då känner jag att det blir för privat också. Så är det ...

Slutligen kan vi slå fast att vad alla respondenterna har gemensamt är att de inte förhandlar bort kondomen vid anala samlag. De har ett klart uttalat säkerhetstänkande åtminstone på en punkt. Vilka andra säkerhetsåtgärder har respondenterna?

7.2.4 Säkerhet

Respondenterna har en rad olika säkerhetstekniker. Att röja vissa skulle omintetgöra dessa säkerhetsstrategier. Vi vill dock lyfta fram några. Flera av respondenterna skaffar sig till exempel en säkerhet genom att kunna upprätthålla en viss anonymitet.

Oscar: Jag skaffade ju ett särskilt telefonabonnemang. Ett kontantkortsabonnemang och hade en särskild telefon för det här. Så hade jag också ett särskilt namn, mitt yrkesnamn som är (säger ett namn). För liksom att vara anonym då. För att jag slängde ju ut den här informationen till kreti och pleti liksom. Det kan ju finnas folk som vill använda den emot mig istället. Därför får jag liksom vara anonym. Sopa igen spåren. Men då hade jag ju det här kontantkortsabonnemanget som inte heller går att spåra och så. Fick de ju ringa dit då.

Oscar bedömde senare, när några av dem han sålt sex till blev återkommande kunder att de lika gärna kunde få hans vanliga telefonnummer, de visste ju ändå vem han var. Han beskriver i följande citat hur han ändå upplever ett övertag:

Oscar: Nu har jag gett dem mitt riktiga nummer. Så att de vet ju vem jag är. Jag bedömde att det är okej, eftersom det ändå är jag som har övertaget. I just detta står ju lagen (sexköpslagen) på min sida lite grann. Jag kan förstöra deras liv genom att ringa ett enda samtal till frun.

Citatet visar på att den som säljer sex kan uppleva att lagen om förbud att köpa sexuella tjänster (1998:408) kan skydda dem. Det visar dessutom på ett moraliskt kontrakt mellan parterna i sexsäljarverksamheten vilket ger den svage skydd (Juul Jensen 1989). I just denna verksamhet där bägge parter kan bli bärare av ett socialt stigma, kan man dock betrakta det moraliska kontraktet som skydd för båda parter. Bägge har personlig kunskap om den andres sociala situation och identitet och kan avslöja denne i hans sammanhang. Och på så sätt utsätta den andre för exponering av det sociala stigma det innebär att vara en person som säljer sex respektive en person som köper sex.

Vidare har flera av respondenterna lagt in olika slag av mellansteg som säkerhetscheck mellan kontakt och det faktiska sexuella utförandet. Först på internet där de begär eller erhåller bilder av köparen, liksom ett kvitto, sedan i verkligheten med möjlighet att kunna dra sig undan.

Kristian: De jag har träffat har jag faktiskt båda två först träffat på internet och chattat där. Den ena har jag mailat fram och tillbaka med ett tag innan vi träffades. Den andra gick det ganska fort, dagen efter, så har vi pratat och sedan över telefon. Så har vi faktiskt träffats, båda två och druckit kaffe dagen innan, för att träffas och känna hur det känns och sedan träffats igen efter (vi haft sex).

En annan säkerhet som några av respondenterna praktiserar är att de är öppna inför någon nära vän. Karl och Johan har en nära vän och Fredrik bor med en annan man som känner honom väl. Oscar har sin väninna och Gustav och Kristian har sina respektive partners som även de säljer sex till män.

Niklas: *Det är åtminstone inget ni håller hemligt för varandra, utan ni är öppna i relation till varandra.*

Kristian: Nä precis – snarare tvärtom vi vänder oss till varandra med det här. Alltså, vi hjälper varandra. Det är med någonting vi gör ihop aktivt, även om vi har våra separata kunder.

Oscar belyser en annan aspekt på säkerhet i ett resonemang där han berättar att han blivit tillfrågad av män som vill börja sälja sex till män om råd. Han har å ena sidan valt att inte ge dem råd då han menat att de varit för unga och sexuellt oerfarna för att gå in i en sexsäljarverksamhet och hantera denna på ett för dem bra sätt. Men å andra sidan menar han att han borde göra det så att de inte utsätter sig för skada.

Oscar: För att om folk vill det och prova på det, så är ju min grundinställning att då ska de få göra det och då är det inte dumt ifall man erkänner det här vill folk göra och se till att de inte skadar sig under tiden.

Respondenterna är medvetna om att sexsäljarverksamheten är en verksamhet som innebär vissa risker. De har dock tillägnat sig olika säkerhetstekniker som överlevnadsstrategier. Samtidigt ser det ut som att ju längre de har varit i vanlig sexverksamhet innan de börja sälja sex ju mer handlingskompetenser i säkerhet har de. Det förefaller dessutom som om de som hunnit blivit tydliga och trygga inför sin egen sexualitet, identitet, sina önskemål och sin praktik har bättre förutsättningar för säkerhet i sexsäljarverksamheten än de som inte har detta. Flera av respondenterna efterfrågar en tryckt information på svenska om säkerhet.

7.2.5 Kunskap om sexuellt överförda sjukdomar och säkrare sex

Samtliga sex män som säljer sex till män uppger att de använder kondom vid analsex och att det inte är förhandlingsbart i sexsäljarverksamheten. De har alla en god kunskap om hiv och säkrare sex. Fem av de sex hade dessutom bra kunskaper om andra könssjukdomar (STI) och deras symptom. Den yngste av männen, Fredrik, som var 18 år vid intervjutillfället, hade ingen kunskap om gonorré och syfilis. När han blev tillfrågad: "Om du upptäcker att något svider i din penis, vet du vart du ska gå?", svarade han: "Nej, jag skulle troligen gå runt på gatorna och gråta."

Några av männen betonade att eftersom de i vilket fall som helst har mycket sex kunde de lika gärna få till exempel gonorré från deras vanliga sexkontakter, inte nödvändigtvis från dem som de säljer till.

Kristian: Jag är inte orolig för könssjukdomar. Hiv, den risken är liten eftersom jag inte haft något analsex och skulle jag ha det skulle jag vara den som satte på. Och då skulle jag ha kondom. Så det är inte mer risk än alla andra som jag har sex med, mer eller mindre okända män. Men jag har så klart tänkt på den biten också. Alltså jag och min pojkvän har pratat om att ha osäker sex med varandra. Vi har pratat om att det är möjligt att någon av oss KAN komma hem med vad vet jag, flatlöss eller klamydia. Den risken är ju där och den är vi beredda att ta. Det är ju inte hela världen om man skulle ...

Niklas: Och du vet vart du tar vägen med att testa dig?

Kristian: Ja.

Vår slutsats blir för männen i undersökningen att det hiv-preventiva arbetet har nått dem och de har inte bara tagit till sig informationen utan praktiserar den i sin sexsäljarverksamhet. Hur de fått sin kunskap och via vilka kanaler framgår dock inte i intervjuerna.

7.2.6 Avslutning av verksamheten

Vad som framkommit i det föregående är att respondenterna vid intervjutillfället uppfattar sälja sex som en delverksamhet förknippat med måluppfyllelsen av deras dominerande eller ledande verksamhet. Avgränsningen som delverksamhet gör att deras identitet kan vara kopplad till huvudverksamheten. Samtliga respondenter är beredda att sluta, dels när deras mål är uppfyllda, dels om problemen med sexsäljarverksamheten skulle bli mer akuta.

Niklas: Det är en sidoverksamhet? Det är ingen del av din identitet?

Kristian: Nej precis – så är det. Det är en sidoverksamhet under en begränsad period. Skulle alla människor kunna se det som det, skulle det ju inte vara något problem att berätta det för alla, men det skulle vara många som skulle på en gång stämpla och det känns onödigt.

Niklas: Det är en sidoverksamhet. Du hade ett äventyr första gången, det var spännande som du sade att du tänkt på och ville prova. Nu är det något du gör business på. Ser du något som gör att du skulle sluta eller när tänker du sluta?

Kristian: Jag kommer att sluta i juli månad. Då är jag färdigstuderad och går inte på studiebidrag. Då ska jag skaffa mig ett jobb som kan försörja mig. Jag kan se en risk i att (sälja sex) och då har jag ingen lust till att göra det här. I mitt förhållande som jag är i nu så ska vi bäge sluta med det (sälja sex) då.

Kristians tidsbegränsning har flyttats fram sedan intervjun, då han fått nya mål på sin livsbana. För Oscars del handlar det mer om två oförenliga världar där han hoppas att hans studerande ska ge ett bra arbete att han kan sluta sälja sex. Annars får han sluta på grund av ålder om han inte hittar någon ny marknadsföringsstrategi. På frågan om han hade någon anledning till att sätta någon bortre tidsgräns svarade han:

Oscar: Jag kan se en praktisk anledning till det och det är att jag i takt med att jag kommer att tjäna mer pengar förhoppningsvis, vilket man nu gör om man gör karriär, och det hade jag satt som en utgångspunkt att göra. Så blir faktiskt behovet av det hela mindre och det blir svårare för mig i nuläget att förena de här två världarna. Just nu så känns det som att jag håller på lite grann på undantag. Man kan liksom inte hålla på länge, men jag kan inte se någon bortre gräns, förutom att återigen så är det ju min kropp som är lockbetet då och den åldras ju. Så ska jag fortsätta får jag hitta på en annan marknadsföringsstrategi eller hitta något annat liksom ...

Det ser ut som att så länge respondenternas ledande verksamhet, studier, lägenhet etcetera kräver mer pengar än de genom ordinärt arbete under större tidsåtgång kan erhålla, behålls sidoverksamheten att sälja sex. Detta även om nya mål dyker upp som till exempel Gustav som uppfyllde sitt mål med lägenheten, men nu har bytt ut det mot att ha ett självständigt ekonomiskt liv. På så sätt blir den en nödvändig verksamhet. Ju längre de är i outsidersverksamheten, ju mer formas deras jag-bild utifrån den verksamhetens vi-bild, vilken ”utgör en lika integrerad del av hans personlighetsidentitet som andra som skiljer honom från övriga medlemmar av hans vi-grupp (Elias & Scotson 1999:liii).

Oscar anser att han själv inte behöver någon hjälp att sluta, men att andra behöver det.

Oscar: Utan jag tror att ... rätt många kan behöva ... en insats från ett annat håll, för att de inte själva klarar sig ur liksom. Men jag hör inte till dem.

När det gäller Gustav vill han däremot ha ”en knuff” ut ur den cirkel han befinner sig i.

Gustav: Den här cirkeln som du (Niklas) ritade, den är ju destruktiv. Det är liksom den här knuffen att komma bort från det, liksom knuffen att komma igång med det här att söka hjälp. Att man känner att här finns det hjälp och få, ja, jag vet inte riktigt ...

Frågan är om det finns adekvat hjälp för Gustav och hans kamrater. En ”knuff” när det behövs och på det sätt de behöver den.

Sammanfattningsvis menar vi att respondenterna i detta avsnitt beskriver hur de genom erfarenheter från vanlig sexverksamhet har skaffat sig handlingskompetenser som de kan använda i sexsäljarverksamhet. De har också i sin praktik erfarit hur den sexuella handlingen kan gå från att bara ha ett bruksvärde – ett redskap till nöje – till att dessutom ha ett bytesvärde – ett verktyg med funktionen att uppnå uppställda mål. Respondenterna har under många år skaffat sig erfarenhet av att ragga män på internet, en erfarenhet som de kan använda när de säljer sex till män. De beskriver vidare personliga upplägg kring vad de erbjuder köparen och hur mötet ska gå till. Respondenterna har lärt sig olika säkerhetsstrategier som skydd för de risker de identifierat i sexsäljarverksamheten. De praktiserar säkrare sex i form av kondom vid anala samlag och de flesta har goda kunskaper om såväl hiv som andra STI. Samtliga är beredda att sluta sälja sex när målen för

verksamheten är uppnådda och några har dessutom satt upp en tidsgräns. Med detta avsnitt har vi besvarat vår tredje och fjärde frågeställning, hur verksamheten går till samt vilka säkerhetsstrategier männen har.

8. Fördelar i verksamheten

Den helt överskuggande fördelen med att sälja sex till män via internet är pengar för respondenterna. Mesta möjliga pengar för minsta möjliga tid, något som finns i vårt samhälle i stort. Exempelvis Kristian har gjort en ekonomisk kalkyl, vilket ligger i linje med respondenternas syn på sexsäljarverksamhet som en marknad.

Niklas: Vad behöver du pengarna till? Vad är drivkraften? Utan det här sexsäljandet – kan du försörja dig då?

Kristian: Nej, jag kan inte försörja mig som studerande. Jag har för lite pengar på grund av att min skola kostar så mycket som den gör. Så jag kan inte försörja mig bara genom mitt studiebidrag. Men det finns klart alternativet att skaffa ett vanligt jobb, men det har jag värderat så att jag tycker att det här ger mer. För den mängd arbete som jag utför ger det här mest möjliga pengar och därför har jag valt det här.

Det andra återkommande resonemanget är spänning, men mer i form av att överskrida gränser och då i betydelsen av att utveckla sig som vi tidigare nämnt.

Oscar: Jag kan säkert säga att jag gjorde det inte enbart av det här rationella skälet (att få pengar), utan det beror nog också på att det var spännande. Att se hur det var liksom och vad som skulle hända. Jag tycker att det är kul att överskrida mina egna gränser och se vad som händer då. Det var ju en del av det och jag kan väl säga att jag har ju bara en bra erfarenhet av det (att sälja sex). Jag mår bra av att göra det här.

Här utvecklar Oscar ett ganska långt och intressant resonemang kring fördelen med att sälja jämfört med att ha vanlig sex.

Oscar: För att det är pengarna. Det är nämligen det. Det är ganska befriande faktiskt. Därför att jag är ofta väldigt kåt och har sex med vem som helst. Jag kan få väldigt dåligt samvete efteråt, då inför mig själv. Nu har jag gjort någonting som är fel. När jag har haft sex med någon som inte alls stämmer överens med den grupp av personer som jag tycker att jag tänder på, så har jag liksom på något sätt begått våld på mig själv. Bara för att jag gått och tänkt med kuken, liksom. Men då när det gäller pengarna. Det är alltså inte riktigt jag själv som, av min egen motivation som är anledning att det här sker, utan det är faktiskt ett jobb jag gör. Då tillåter jag mig själv att ha sex med den här människan, som jag annars inte privat skulle ha sex med och det är ju ganska kul. Att liksom utvecklas, öka möjligheterna, alltså. Jag vet inte riktigt hur jag ska förklara det, med det här (pengarna). Någon skuld och skamkänslor finns inte.

Niklas: Alltså, pengarna ger dig någonstans möjlighet att slippa ifrån...

Oscar: ... ansvar. I mitt universum så finns det ganska mycket regler för vem man får ha sex med och vem man får åtrå och vem man inte får åtrå, ungefär sådär. Vem lustar får riktas mot liksom. Den är ju ganska snäv, tycker jag. Det ses ju inte med särskilt blida ögon att folk överskrider generationsgränserna, till exempel att folk som är för unga har sex med för gamla liksom. Det är fel då. Det är sådant som folk talar tyst om ifall de har haft (sådant). Jag kan själv tycka det är jobbigt när jag haft det. När jag inte kan stå för det inför alla liksom. Eller folk som liksom inte är snygga i andras ögon. Hur kan jag då tycka det? Hur kan jag då tänka på de här när alla andra tyckte han såg ful ut?

Efter en utveckling återkommer Oscar till varför det är så betydelsefullt för honom att få betalt för sex.

Oscar: Det måste jag också säga att jag tror att mina kunder gillar att jag gillar det jag gör. Det gör jag ju. Alltså jag har haft så fruktansvärt bra sex med folk för pengar. Verkligen har varit totalt i det blå med det liksom. För att jag kopplar liksom inte bort lusten bara för att det ligger pengar på bordet, utan jag tar ju också det tillfället i akt såklart att känna lust.

Niklas: Du hade vissa fördelar med att du slapp skuld-känslor kring sexgrejen. Kan det till och med vara någonting som är extra spännande eller extra upphetsande att det förekommer pengar?

Oscar: Inte direkt. Alltså jag kan ju säga att jag gillar pengar liksom. Tanken på att jag får mer pengar gör mig glad liksom. Det kanske kan spela in så, men det är inte så att jag tänder på att pengar är inblandade. Däremot kan jag nog vara mer avslappnad i mötet med kunden, just för att det som jag beskrev innan, att jag inte har någon anledning att skämmas för det här. För att det är pengarna som gör att jag gör det här och då kan jag slappna av på ett annat sätt. Alltså jag tror inte jag hade träffat så många av de här. Jag kanske hade haft sex med dem gratis, vid något enstaka tillfälle, men jag hade liksom inte haft dem som återkommande gäster i mitt hem om inte pengarna hade varit inblandade.

Ännu lite längre fram i intervjun utvecklar Oscar kärnan i sitt resonemang. Han talar om skillnaden mellan dels de personer som han har haft vanlig sex med flera gånger och på så sätt kommit till en punkt när de personerna börjar önska att definiera de sexuella mötena som en kärleksrelation, dels de personer som betalar varje gång för de sexuella mötena och genom pengarnas närvaro finns där per definition ingen kärleksrelation i det senare fallet.

Oscar: Men jag har oftast svårt för att låta samma person återkomma sådär och bli ett återkommande inslag för då uppstår situationen – Har vi en relation nu då alltså, liksom? Är jag skyldig dig någonting? Finns det några förpliktelser här och det orkar jag inte med någon som jag inte är kär i eller så. Här (i sexsäljarverksamheten) är det tydligt att de aldrig kommer att kunna kräva någonting utav mig, utan de kan komma tillbaka, men att de fattar liksom att då är villkoret, ja då får ni slänga upp pengar igen då liksom. Så gör de det och det är det enda de kan. Alltså det är väldigt tydligt för båda parter och det är faktiskt väldigt, väldigt skönt att ha den tydligheten. Det är väldigt jobbigt att ha otydliga möten med folk, utan att pengar är inblandade, som blir kära i en, och därför tycker de att de har rätt att kräva en massa grejer som jag inte har lust att ställa upp på eftersom jag inte har något intresse tillbaka. Men här har jag ett intresse tillbaka och det är pengarna.

Gustav upplever att han inte kan ta ett vanligt svenssonjobb, utan att sälja sex är då ett alternativ i den situation han befinner sig i nu.

Niklas: Vad är det som hindrar dig från att hitta svenssonjobbet.

Gustav: (skrattar) Det som hindrar mig från att hitta svenssonjobbet är att jag inte kan ha ett svenssonjobb.

Niklas: Varför kan du inte det?

Gustav: Ett svenssonjobb på ett industrigolv det klarar jag inte av. För jag har slitit ut mig tillräckligt mycket under den period som jag har jobbat med det här. Jag har slitit ut mig helt enkelt och jag känner att jag inte klarar av ett sådant jobb. Jag kan inte gå runt och skura, jag kan inte lyfta upp en handikappad i sängen eller det behöver man ju inte göra nuförtiden, men ändå. Jag är inte fysiskt lämpad för det. För hittills så har ju jag haft arbete där jag har haft eget rum. Jag har suttit på kontor hela tiden (refererar till sin sexsäljarverksamhet på internet). För en tjugotvåring så är det inte normalt (skrattar).

Fördelen med att sälja sex är även, enligt respondenterna, att det innebär flexibel tid jämfört med lönearbete, att de själva kan styra sitt arbete när de har tid och lust. En annan fördel de beskriver med att sälja sex är att verksamheten ger möjligheter till upplevelser som de annars inte haft tillgång till, till exempel i form av resor. Detta finns närvarande i vår kulturhistoriska kontext; att identiteten är kopplad till upplevelser och konsumtion av varor (Bauman 2003). Genom inkomster från sexsäljarverksamheten som ”plöjs ner” i upplevelser och konsumtion ges respondenterna möjlighet till ett identitetsbyggande. Inte bara en speciell identitet, utan investeringar i dyrare status- och märkesvaror genom vilka de kan göra en statusförflyttning. De erhåller en värderad position i samhället, där inte själva arbetet är avgörande utan resultatet. Något som också är en utbredd uppfattning i det sociala sammanhang de lever i.

Som svar på vår femte frågeställning vilka fördelar männen ser med sin verksamhet framgår det av materialet att det framför allt är pengar, men då pengar som en funktion för att uppnå

sina andra mål. Andra fördelar som respondenterna upplever är spänning i form av att överskrida gränser. För någon betyder också pengarnas närvaro en frihet från att återkommande sexpartners förväntar en kärleksrelation i utbyte.

9. Problem i verksamheten

9.1 Stigma

Vi har funnit Goffmans begrepp *stigma* användbart för vår analys, där stigma avser den ”stämpel” den etablerade gruppen (”de normala”) sätter på outsidergruppen (”de fysiskt, psykiskt och socialt avvikande människorna”) (Goffman 1965). Det som i huvudsak bekymrar männen som säljer sex i undersökningen är nämligen det sociala stigmat av att utföra en moraliskt dålig handling. Något de har införlivat genom uppfostran.

Oscar: Att sälja sex var i och för sig ett resultat av att jag hade tänkt en längre tid att jag skulle göra det här för att jag ville det. Det som jag var rädd för då var det som jag alltså har ju blivit uppfostrad med. En syn på prostituerade människor som är skadade någonstans invärtes och hur det än är så blir de mer skadade av att sälja sex då liksom. De tillfogar sig själva en irreparabel skada därigenom. Det hade jag ju ingen riktig lust med. Jag fattade då att det här inte var ett riktigt antagande, men jag vågade liksom inte riktigt experimentera med det. Att det finns någon sorts ... autentisk ... någon inre sexualitet som bara får vara gratis liksom man fördärvar genom att sälja det för pengar. Så det hade varit en viss spärr. Men jag hade varit nyfiken på det hela och så fick jag nu en praktisk anledning till att börja här och praktisera det. Så då fick det sin gång där.

I svaret kopplar Oscar ihop moraliskt dåliga handlingar med att bryta det faktum att ”kärlek är autentisk och gratis”. Något som handlar om att passera gränsen mellan det Rubin kallar den välsignade cirkeln och den yttre gränsen. Att bryta mot moralen medför negativa personliga konsekvenser för den som gör det. Man förflyttas från de etablerade till outsidergruppen. Moral är något som konstrueras i mötet med människor i samhällets delverksamheter och gång på gång återkommer respondenterna till upplevelsen av andras negativa eller fördömande bedömning.

Det blir därför väldigt viktigt att behålla hemligheten att man säljer sex för att inte bli stigmatiserad. Stigmatiseringen kan ske inom familjen, om de blir upptäckta. Den kan även ske i homosamhället om de blir kända som ”den manliga horan” i det lilla samhälle de bor i eller även i större städer som Stockholm. Dessutom kan det bli svårt att få jobb efter att ha sålt sex om det blir känt.

Slutligen är stigmat för sexsäljarverksamheten ett tveeggat svärd som vi tidigare nämnt i avsnittet 7.2.4 om säkerhet.

9.2 Trakasserier

Respondenterna hade också upplevt trakasserier från andra internetanvändare. Männen sålde sex i huvudsak på olika community- och chattsidor som vänder sig till HBT-personer. Några av de vanliga användarna, som inte är involverade i att köpa och sälja sex, känner sig fria att kränka och i vissa extrema fall hota dem som säljer sex till livet. En upplevd trygghet i att vara dold bakom det digitala filtret för den som kränker. Eller är det förhållandet mellan etablerade och outsiders som ligger bakom?

Oscar: Överhuvudtaget att hitta kunder är skitjobbigt, för man går på så jävla många minor liksom. Man utsätter sig för så många människors aggressioner och ilska liksom (skrattar). Det är överhuvudtaget illa.

Nu för tiden finns det möjlighet på alla community- och chattsidor att anmäla dem som missbrukar sidorna. Detta är inte ett stort problem, respondenterna finner sina vägar runt detta. Ett förhållande som kännetecknas av makt och motmakt.

Oscar: Det är rätt jävligt när de stänger av en. Då stänger de ju av alla identiteter som man har loggat in sig ifrån, det ip-numret. Även mina gamla vanliga sidor spärrades. Där kände jag mig så jävla förbannad därför jag hade inte gjort något med de identiteterna som inte passar med deras (leverantörerna för community- och chattsidor) bestämmelser. Varför stänger de då av de identiteterna? Och så fatta jag liksom inte. Jag kan inte argumentera. Det är precis som de vill det här. Makten är ju helt och hållet i deras händer. Det är klart att jag kan vara en arg och uppretad hora liksom, men det har sitt pris. Datorn kan ta reda på precis vem jag är och liksom det var det inte värt. Så försöker man leva med det. Däremot gjorde jag så att, vill de ha det såhär då tänker jag vara likadan tillbaka. Så jag satte upp oerhört tydliga sidor. Där jag hette saker och ting med escort eller så i nicket. Det blev mycket uppenbart vad den här sidan var till för. Alltså inte utrymme för tolkningsfrågor och sedan så marknadsförde jag mig hårt och brutalt mot alla och spammade liksom ner dem helt och hållet. Kollade vilka som svarade någonting glatt, skrev jag sedan ner på papper. Sedan tog det några timmar så var den sidan nere och därmed hela min adressbok nere, men då hade jag deras identitet på ett papper. Så då öppnade jag en ny identitet som inte alls var avslöjande och sedan fortsatte jag att diskutera med dem. Så, det går ju att missbruka det där, men det måste jag ju säga att de (skrattar) har ju en ambition att hålla sina sajter fria ifrån sexköp och de gör det ganska bra, tycker jag.

Trakasserier kan även komma från andra håll, Gustav till exempel upplever dem även från sin frikyrka, men har istället funnit en hemvist i Svenska kyrkan.

Gustav: När jag kommer hit till (C-stad) så släpper allt det där på något vis, jag känner att här får jag vara jag. Hemma kan jag vara jag i lägenheten, men går jag ut, då måste jag liksom sätta på mig den här masken igen.

Niklas: Vad består den masken av?

Gustav: Rädsla, för att jag har blivit utsatt för hot ifrån olika håll, till och med ifrån kristna samfund i (D-stad), eftersom jag är son till en pastor. Jag har fått stå ut med en massa brev som kommer från (frikyrkoförsamling) och från (fundamentalistisk församling).

Niklas: Vad? Hotar de dig?

Gustav: Nej, det är inget hot utan det är att jag känner mig hotad utav det, för att det hotar mig som psykisk person. De hotar inte mig som fysisk person, utan som psykisk person. De är jättetrevliga i breven när de skriver att jag är jättevälkommen till (frikyrkoförsamlingen) för att få förbön för att bli av med min homosexualitet (skrattar). Så är det och det kan jag stå ut med, men i längden så känner jag att det är ohållbart att stå ut med det. Det gör ju också att jag känner mig som en utomjording på något vis. För att – ”där går bögen”.

Niklas: Pastorssonen, bögen.

Gustav: Ja, precis. Det är jag. Prästbögen brukar jag också bli kallad (skrattar). Jo, men det är ju på grund av rädsla helt enkelt. För någonting som de inte känner igen. Det är ju samma rädsla som det är för spindlar. Det är ju någonting som de tycker är onormalt, ett djur med åtta ögon och åtta ben. Jag vet inte riktigt hur många. Det spelar ju ingen roll, men i alla fall, det är onormalt (skrattar). Medan i Svenska kyrkan (D-stad), där finns det absolut inga problem. När jag kommer dit ... det är också en sådan här hållplats i tillvaron på något vis. Där får jag stanna och där får jag vara den jag är. Där finns ingen som håller på och klandrar mig.

Respondenternas känslor kläs i ord när Gustav säger att han känner sig hotad som psykisk person.

9.3 Relationer

En svårighet som vi kan skönja i materialet är gränsdragningen mellan sexsäljarverksamheten och partnerverksamheten, där det sexuella är en gemensam nämnare. Respondenterna är

bekymrade för problem i sina relationer, nuvarande eller en framtida. Kanske kommer det att bli mycket svårare att finna en pojkvän i framtiden, om det blir känt att man har sålt sex?

Kristian: Jag tycker det är bekymmersamt för att jag och min pojkvän gör det här i vårt förhållande. Eller vi gör det bägge två och det är något vi kommit överens om ... jag tycker det är mest bekymmersamt för mitt förhållande. För att först så tar det upp en stor del av vårt förhållande som vi kanske inte riktigt har tid för, alltså den tiden vi tillbringar för att diskutera och prata om det här eller att tänka över att nu är min pojkvän ute och gör någonting kunde vi ju spenderat på att bygga vårt förhållande istället. Så jag tycker det är mest risker i att vi gör det i förhållandet.

Niklas: *Det är åtminstone inget ni håller hemligt för varandra, utan ni är öppna i relation till varandra.*

Kristian: Nä precis snarare tvärtom vi vänder oss till varandra med det här. Alltså, vi hjälper varandra. Det är med någonting vi gör ihop aktivt, även om vi har våra separata kunder.

Niklas: *Skulle ni kunna tänka er att ha samma kunder?*

Kristian: Ja det har vi diskuterat fram och tillbaka och kommit fram till NEJ. Jag tror ingen av oss kan tänka sig se varandra i den situationen. Jag har i alla fall ingen lust att se honom i någon slags roll, speciellt inte om jag ska vara sexuell ihop med honom samtidigt som han spelar en roll med en tredje man. Men vi har sagt att vi skulle kunna tänka oss ställa upp på sådana här live-shower. Det tycker jag också. Om det kom upp skulle det vara ett bättre sätt att tjäna de här pengarna. Jag gör hellre det. Jag har hellre sex med min pojkvän och att folk tittar på och får pengar för det än att ha sex med andra män. Så det har vi sagt att det gör vi. Sedan är det väl alltid en fråga om pengar. Kommer det upp något ... är någon beredd att betala en massa pengar för att ha sex med oss bägge två så ... tror jag nog jag skulle göra det också, men inte i första hand. Vi är medvetna bägge två om att det finns risker där.

Detsamma gäller för relationer till vänner och kamrater.

Niklas: *Du är ju ändå relativt avslappnad om det här att några vänner skulle kunna veta. Vad hade hänt om det blev mer bekant att det här är någonting du gör?*

Kristian: Jag önskar INTE att det skulle bli bekant bland många, men världen skulle inte gå under om det blev det. Jag skulle stå för det och jag skulle kunna försvara mig och varför jag gör det om det skulle bli så men det är inget jag känner för. Men det finns fler som jag utan tvekan skulle kunna berätta det för, mina närmaste vänner som jag inte har sett bara, det är ingenting som jag håller bara för mig själv. Jag kan berätta det för de jag tycker om, som vet andra saker om mig, som jag vill att inte alla ska veta. Det finns ju en massa fördomar om det eller en massa åsikter om det.

Niklas: *Ser du några risker, alltså några sociala risker för din framtida yrkeskarriär kanske, du är ju snart färdigstuderad?*

Kristian: Nej det gör jag inte. Samtidigt är det inget jag vill fokusera på här i livet. Alltså det är inte det jag vill stå för om folk ska tala om mig. Så har jag inte lust att det är DET de ska tala om mig om.

En annan sida av detta är, som vi tidigare nämnt, Oscars upplevelse av att betald sex frigör honom från förväntan om att etablera en kärleksrelation. Gör honom fri att göra vad han vill, utan att uppleva skam och skuld.

9.4 Känsloliv

Flera av männen i undersökningen var medvetna om att det kan påverka deras känsloliv att de säljer sex. Inte alla möten, men möjligheten fanns att några av mötena gav upphov till negativa känslor efteråt. Att sälja sex kunde också påverka deras partnerrelation, som vi tidigare beskrivit. Kristian och Gustav hade varaktiga förhållanden på samma gång som de sålde sex.

Kristian: Det är inte någon direkt svartsjuka i det, men det kan lätt gå över i det. Jag kommer ihåg när vi cyklade hem någon gång och pratade om att vi hade varit på internet ihop då berättade han att han hade hittat någon kund som var riktigt snygg som ville ha sex, men hade inte så himla

mycket pengar och då sade han ja. Jag får ju bara femhundra för det, men vill jag gärna göra det för han var så läcker. Och där var det plötsligt den där gränsen. Var det ett jobb eller var det ett nöje? Det kan ju vara lite jobbigt om man börjar gå över i att man har sex med de här kunderna för att man tycker att de är läckra, för den sexuella delen och inte för pengarna. Vilket någonstans snabbt kan bli och vilket är på något sätt mest behagligast om man kan få ut någonting själv sexuellt av det. Om man njuter av den situationen som man är i skulle ju det vara det ultimata för en prostituerad, men det är farligt för ett förhållande om man börjar känna så, då kan det ju vara en slags ... jag kan inte förklara riktigt bra men det kan vara besvärligt för förhållandet.

Ett annat problem som Oscar lyfter fram är att ”blanda ihop arbete och fritid” och på så sätt ”kränka det inre”. Han berättar att han låtit sig uppslukas av arbetet.

Oscar: Jag är inte säker, jag tror att jag betraktade mig som prostituerad ett tag. Inte bara det att jag sålde sexuella tjänster, men jag var faktiskt någonting på grund av det också. Det känns litet för mig samtidigt, för jag tycker att jag är verksam i en liten skala, det finns folk som gör det här på heltid. Nej, det är inte samma grej. Men vad jag tror är ju att man kan upprätthålla den skillnaden mellan att jag säljer sexuella tjänster och jag har också sex och en vanlig identitet för det. Det är just för att internet medger att jag, visserligen måste jag exponera någonting för ett obestämt antal människor, men jag väljer ju helt och hållet själv, vem jag vill exponera mig för. Jag tror inte att det är någon poäng att vara prostituerad förrän du faktiskt står på horgatan, alltså man står där och andra människor pekar på dig och säger, ”där står en hora” liksom. Det är ingen som har gjort det med mig, utan jag har ju bara varit sexarbetare inför dem som jag sålt sex till och de har ju bara vetat lite hur man lever. Så jag har liksom aldrig haft någon användning av den där identiteten egentligen. Det kan nog delvis vara lite grann svaret på varför du har svårt att få ihop människor för att väldigt få har någon anledning att förknippa det här med sig själv. Väldigt få har anledning att reagera överhuvudtaget för, alltså ”jag söker män som har sålt sin självkänsla till män”. Jag tror rätt många glömmer att de gjort det. Åtminstone de som har verkat på internet eller på andra sådana här anonyma sajter.

I Oscars svar märker vi hur identiteten kopplas ihop till den för respondenten ledande verksamheten. När sexsäljarverksamheten istället blir den dominerande upplever Oscar att han även får identiteten som ”prostituerad”, som gav honom en annan position på gott och ont. Gustav upplever att han blivit avtrubbad i sitt känsloliv, speciellt utifrån de våldtäkter han varit utsatt för.

Gustav: Man blir avtrubbad på något vis och man, jag vill inte säga att man blir starkare utan man blir avtrubbad. Det blir känslomässigt i en månad ungefär. Men sedan måste ju livet gå vidare på något vis och då får man ju hanka sig fram på det man har känner jag. Det är liksom ingenting som jag har grämt mig åt. Jag håller ju koll, jag håller ju räkning på det också, men ...

Denna avtrubbnings eller detta försvar leder till att Gustav har svårt att numera visa känslor i sitt vardagsliv, vilket är något han saknar. Den enda han kan visa känslor för är sin pojkvän.

Gustav: Det jag saknar mest, det är ju det här med att kunna visa känslor. Att kunna lita på människor så att jag kan visa känslor.

Niklas: Hur har det här att sälja sex påverkat ... hjälpt dig att etablera försvaret, om man vill kalla det för ett försvar.

Gustav: Jo, precis för att det är ju ett försvar. Det är liksom att visa så lite mänskliga känslor som möjligt. Det har ju funnits där från början. Att jag ska se snäll och trevlig ut hela tiden. Att jag liksom inte ska vara arg, jag ska inte vara ledsen, jag ska vara glad.

Samtidigt finns det hos några av respondenterna ett resonerande om möjligheten att påverkas känslomässigt negativt i sin sexsäljarverksamhet kontra att påverkas känslomässigt negativt i andra, vad man kallar socialt accepterade verksamheter, för att tjäna pengar.

Kristian: Nej det vet jag inte, men om man diskuterar det här att man gör saker, tar beslut att göra saker som det finns risker i. men som kan påverka en negativt psykiskt eller på olika sätt, ja då kan man så klart säga att det här är något dåligt och då borde man inte syssla med prostitution och den kan påverka mig negativt. Men det är så många andra saker i livet som också kan påverka en negativt. Alltså om jag skulle ta ett urtråkigt arbete som det jag provade i (namn på en stad). Att sitta i en telefonservice och ringa och säga samma mening om och om igen hela tiden så tror jag det skulle påverka mig minst lika mycket negativt psykiskt, om inte mer. Ett jobb som är så definitivt inte-utvecklande skulle jag nog i slutänden bli deprimerad av. Så det finns ju negativa risker i många saker i det man gör i livet och det finns det också i prostitution – definitivt och det är ju alltid en fråga om att värdera vilket som väger tyngst. Så prostitution behöver inte vara något som skulle förbjudas bara för att det finns risker...

Den begränsade kunskapen i respondenternas sociala nätverk om att de sålde sex hade också en negativ påverkan på männens känslor.

9.5 Våld

Alla respondenterna har resonemang om att sexsäljarverksamheten kan involvera utsatthet för risker och problem. Det kan handla om fysisk, känslomässig och social utsatthet, såsom övergrepp från köparna. Förutom Fredrik och Gustav, hade ingen av de intervjuade haft sådana upplevelser. De ansåg sig ha seriösa köpare och att sälja sex har inte gett dem några stora problem.

Gustav och Fredrik är de av respondenterna som upplevt våld i sina sexsäljarverksamheter. Gustav, 22 år, har varit aktiv med att sälja sex under sju år. Han uppger att han har varit utsatt för fem våldtäkter av personer som visste att han sålde sex. Något han beskriver som ”onödigt” i det tonfall som används i talspråk för att i efterhand beskriva något som man borde ha kunnat undvika om man ”tänkt efter före”.

Gustav: Det som jag råkat ut för är ju så *onödigt*. Alltså jag har ju blivit våldtagen ... fem gånger under den här perioden (jag sålt sex). Sist var det ett år sedan.

Niklas: Är det något som är OK för dig att snacka om?

Gustav: Det jag känner, det är bara *onödigt*. Alltså, det är ju för jävligt att göra det. För mig så har det ju känts för jävligt i någon månad efteråt.

Den senaste våldtäkten utfördes av en man som han mötte via en chatt på internet. Vi gör ett sammandrag av hans något långa och osammanhängande berättelse. Gustav fick kontakt med en presumtiv köpare och anade att där var pengar att tjäna. Köparen skrev dock tillbaka att han inte ville betala för sex. Istället undrade köparen om de kanske kunde vara vänner och eftersom köparen föreföll vara en trevlig man, chattade de vidare. Gustav blev intresserad och de blev involverade i en vänskaplig chatt. Efter ytterligare några kontakter tackade Gustav ja till att komma hem på middag hos köparen ifråga. Det var ungefär 10 mil från Gustavs hem till köparen, men köparen kom och hämtade upp honom och körde honom till sitt stora hus. Han märkte att något inte stämde. ”Jag kände bara att det var väntat på något vis”, säger han. De åt middag tillsammans och Gustav blev sedan visad runt i huset och blev då våldtagen. Efter detta tog köparen Gustav hem till hans bostad igen och räknade med att Gustav inte skulle rapportera händelsen till polisen. Det gjorde Gustav heller inte.

Fredrik är mycket förtegen kring åren med hallicken, men ger mellan raderna uttryck för att ha blivit utsatt för ett starkt fysiskt våld mot honom.

Niklas: Har du någonsin stött på problem i den här verksamheten? Någonting du tyckte var besvärligt?

Fredrik: Ja, misshandel.

Niklas: Misshandel från ...?

Fredrik: Han ... hallicken.

En annan typ av våld, det sociala våldet som att bli utfrusen, kommer även fram hos några av respondenterna.

Oscar: Jag vet inte, det känns som det huvudsakliga syftet är att frysa ut horan totalt, liksom alla i hela horans omgivning ska inte befatta sig med henne eller honom.

Även de respondenter som ännu inte blivit utsatta för våld resonerar om riskerna för att bli det. Johan till exempel resonerar på följande sätt inför att börja sälja sex:

Niklas: Tror du att det finns några risker med det? Är det bara moral eller tror du att det kan vara någon sådan här ...

Johan: Det kan ju vara att det finns någon form av feighet också, att jag inte vågar på grund av olika typer av sjukdomar. Att man kan råka ut för en galen människa. Det är någon form av feighet, men i gengäld så utsätter man ju sig alltid för de här två riskerna egentligen i vardagslivet. Går du på krogen så vet du inte heller vad som händer när du kommer hem, om du nu går hem med någon eller tar hem någon. Sjukdomar får man ju skydda sig mot. Ja, galningar kan man ju aldrig skydda sig emot. Det märks ju inte förrän efteråt, tyvärr.

Tanken på risken för våld är ständigt närvarande när respondenterna säljer sex till män på internet, kanske delvis som en konsekvens av de trakasserier som de utsätts för från de andra användarna på internet. Till detta kommer det faktum att några upplevt att de inte kunnat anmäla det våld de utsatts för eller inte räknat med att kunna få hjälp från samhället i sin situation. Sammantaget kan vi säga att de är i en utsatt position. Samtidigt finns en berättigad fråga: Varför fortsätta sin sexsäljarverksamhet efter att blivit utsatt för våld? I Fredriks fall berättar han att han rymde från den hallick som misshandlat honom och han fortsatte sin verksamhet på egen hand och med nya strategier. I Gustavs fall valde han att bara berätta om det senaste tillfället han blivit utsatt för våld och vi känner därför inte till omständigheterna kring de övriga tillfällena. Detta är en fråga som kräver mer material för bättre analys än det vi har till förfogande.

9.6 Tidsåtgång

Marknadsföring på internet tar tid. Det är en tidskrävande verksamhet och det är ett omständigt arbete. Det är många köpare som inte är seriösa, utan bara njuter av att bli sexuellt upphetsade genom att ha långa konversationer, utan att göra någon affärsuppgörelse. De intervjuade männen upplevde detta som tråkigt. Fredrik berättar:

Fredrik: Vad jag mår dåligt av jobbet? Det blir lite långtrådigt så. Man sitter och håller på, sedan så sitter man i två timmar, kommer ingen, inte en enda lirare. Blir ju helt så uttråkad. Blir trött och sitter nästan och somnar på tangentbordet. Så, det är ju, både långtrådigt, men samtidigt roligt. Har varit trött på det några gånger, så jag har bara tagit typ absolut ledigt en hel vecka eller något sådant bara. Ligga och lata sig i sängen och sova ut och så.

Återigen handlar det om respondenternas uppfattning om förhållandet mellan arbetsinsats och ekonomiskt utfall. Det är ett strikt marknadstänkande. Är inte detta till fördel kan de tänka sig att avsluta sexsäljarverksamheten till förmån för en annan mer lukrativ verksamhet.

Vi vill nu sammanfatta de nackdelar och problem som männen upplever och har erfårit i sin sexsäljarverksamhet. Ett av de vanligaste problemen som männen oroar sig för är det sociala stigma de riskerar att drabbas av om det blir känt att de säljer sex. Tanken på risken för våld är ständigt närvarande när respondenterna säljer sex till män på internet, kanske delvis som en konsekvens av de trakasserier som de utsätts för av de andra användarna på internet. Två av respondenterna har blivit utsatta för våld, den ene misshandel och den andre ett flertal våldtäkter. Några oroar sig vidare för att sexsäljarverksamheten kan påverka deras kärleksrelationer, nu pågående eller framtida sådana. Respondenterna bekymrade sig också för att det skulle kunna komma att påverka deras känsloliv att de säljer sex. Slutligen upplever respondenterna att det är både tidskrävande och tråkigt att ragga köpare på internet. Detta besvarar vår sjätte och sista frågeställning. Fredriks upplevelser av hallicken gör att vi vill reflektera något över detta innan vi går in på slutdiskussionen och förslag på framtida åtgärder.

10. Profitörer

Fredrik är den av respondenterna som tidigare haft hallick, från det han började sälja sex till män i parken. Han har frigjort sig från honom och säljer nu sex på internet självständigt.

Fredrik: Ja, jag chattade då och så fick jag bara de tankarna, jag vill tjäna pengar, få dem direkt i handen. Å då började jag på (communitysite) skrev jag ut på min sida "Ni som är 20 till 30 år ska betala 20 kr och de som är 30 till 50 år ska betala 100 spänn." Det var då jag började på nätet. Sedan tänkte jag så, nej det här funkar inte. Sedan börja jag ute och sedan fick jag någon hallick. HAN vill jag helst inte gå in på. Han var väldigt elak. Så jag arbetade både i (A-stad) och här i (B-stad) å sådant. Till slut ville jag sluta och sa jag det till min hallick, men han höll mig kvar. Till slut lyckades jag rymma och då la jag av. Sedan höll jag inte på under ett och ett halvt år. Den hallick fick jag faktiskt tag på och bestämde en träff med honom, men han var en idiot. Mer vill jag inte gå in på.

Fredrik är den av respondenterna som beskriver sina erfarenheter av att ha haft en hallick initialt i sin sexsäljarverksamhet. En upplevelse som var så negativ att han inte vill tala mycket om den. Han lösgjorde sig och verkar sedan självständigt utan hallick med internet som arena.

Vad som klart framgår av respondenterna i vårt material är att de verkar självständigt i en sexsäljarverksamhet på internet. Att sälja sex på internet är en helt ny arena, med helt nya spelregler. Professorn i socialt arbete Sven-Axel Månsson nämner i sin text *Könshandelns främjare och profitörer* att förutom:

... de *direkta* parterna i könshandelsavtalet – köparen och säljaren – uppträder en rad *indirekta* parter. Bland dessa kan man urskilja minst två grupper: *främjare* och *profitörer* (Månsson 1981:109 författarens kursivering).

De främjare och profitörer som Månsson menade förekom i den svenska könshandeln vid den tiden var:

- hallickar
- sexklubbsägare
- fastighetsägare
- hotell- och restaurangägare
- tidningsutgivare

Andra profitörer:

- kontaktklubbsägare
- transportörer (researrangörer, "slavhandlare" och andra transportörer)
- sprit- och narkotikalangare

Andra främjare:

- den s k sexindustrin (Månsson 1981:110)

Utifrån intervjuerna med respondenterna verkar det som internet, som ytterligare en ny arena för att sälja sex, gör det möjligt för dem att verka självständigt utan egna direkta relationer till hallickar eller andra profitörer, såsom ovan nämnda. Däremot ger internet som arena möjlighet till andra sätt att profitera på sex. Enligt Månsson & Söderlind (2005) är det framför allt att styra och generera trafik på internet som ger ekonomisk vinst för profitörer. Dessa profitörer har dock ingen koppling till den sexsäljarverksamhet som våra respondenter verkar inom.

I *Könshandeln* (SOU 1995:15) nämner författarna olika kontaktvägar i könshandeln. Först nämner de gatuprostitution. Nästa väg betecknas som inomhusprostitution och till den räknas massageinstitut, hemprostitution, hotell- och restaurangprostitution, escortservice och call-girl-verksamhet samt sexklubbar och videofilmbutiker. Andra vägar författarna nämner är taxi, organiserad öststatsprostitution och gråzoner och med det menar de till exempel äktenskapsförmedling via katalog. Slutligen nämns sexbutiker, filminspelningar, telesex och datateknik. De skriver:

Ny teknik öppnar också möjligheter till nya kontaktvägar mellan köpare och säljare på könsmarknaden. Kontakt via datanätet förekommer, liksom marknadsföring av sextjänster genom videofilmer (SOU 1995:15:84).

Av innehållet i betänkandet framgår det också klart, nu 13 år senare, att ”prostitution” är kulturhistoriskt betingat både till innehåll, form och på vilka arenor. I Socialstyrelsens rapport *Kännedom om prostitution 2003* delar författarna upp prostitutionen i Sverige i två kategorier, gatu- och inomhusprostitution (Socialstyrelsens rapport 2004). De har dock lämnat Månssons främjare eller profitörer som vi menar är användbara begrepp för analys. Under inomhusprostitution räknas internet som en ny och viktig arena, med sin annonsering via hemsidor och sin möjlighet till att betrakta utan att synas. Det är här vi anser att vår rapport avtäckar ytterligare ett segment; nämligen internet som arena för män som säljer sex till män.

Vi vill påstå att internet som kommunikationsverksamhet har inneburit ett paradigmskifte mot tidigare kommunikationsverksamheter. Detta har oanade konsekvenser för mötet mellan människor i det globala och senmoderna samhället. En sådan tydlig konsekvens verkar vara att Månssons främjare eller profitörer inte har någon funktion för män som självständigt säljer sex till män på internet. Snarare verkar det som om samhällets retorik om *marknaden* är den stora främjaren av sexverksamheten, liksom att marknaden blir en stor profitör som får utbildade människor, boende i bra lägenheter etcetera utan att ha gett dem tillräckliga materiella och sociala förutsättningar för det.

11. Diskussion

Berättelser skapas utifrån vissa mönster eller protokoll så kallade "formula-stories" (Loseke 2003). Dessa sätt att resonera överförs i tid och rum till andra, vilket betyder att vi kan producera klientgrupper genom dessa berättelser. Till exempel i beskrivningar av män som säljer sex till män där dessa tillskrivs vissa egenskaper som sedan överförs till andra män som säljer sex till män. Att reducera dessa egenskaper till ett fåtal innebär en kategorisering som utesluter en mer komplex verklighetsbeskrivning. Filtreras dessa egenskaper tillräckligt riskerar vi att få fram en typologisering och mannen som säljer sex till män blir en stereotyp. Berättelserna reproduceras om och om igen och bevaras i det "kollektiva minnet" (Säljö 2005).

I svensk forskning (Borg m.fl. 1981 & SOU 1995:15) framkommer ett antal berättelser om män som säljer sex till män, eller motiv till att de börjar. Vi kan konstatera att männen i vår undersökning skiljer sig på en rad punkter från de tidigare berättelserna som etablerats om män som säljer sex till män. Detta betyder inte att dessa berättelser kan gälla för andra män som säljer sex till män än dem som finns i vår undersökning. Vi menar istället att vi genom föreliggande undersökning börjat avtäckta ytterligare ett segment av gruppen män som säljer sex till män och därmed bidrar till att göra berättelserna mer komplexa. I Borg m.fl. berättas följande om män som säljer sex till män:

Det finns flera olika grupper av prostituerade. En utgörs av (som tidigare har nämnts) unga heterosexuella pojkar eller män. Bland dessa finns många gånger ett inslag av invandrartonåringar. En annan grupp som överlappar den föregående, är unga pojkar eller män som prostituerar sig helt tillfälligt. Deras erfarenhet av prostitution sträcker sig kanske över en sommar eller över några månader under en annan del av året. En annan grupp är yngre män med alkohol- eller narkotikaproblem. För dessa är prostitution ett medel att få pengar till sitt missbruk. Ytterligare en grupp är unga män som är djupt osäkra om sin egen sexuella identitet. I prostitutionsförbindelser kan de i viss mening 'pröva' denna utan att känna sig alltför hotade av vad de gör. En sista grupp är män som har en klar egen homosexuell identitet och som prostituerar sig mer eller mindre regelbundet och under längre tidsperioder. Dessa använder sig ofta av annonsering för att knyta prostitutionskontakter (Borg m.fl. 1981:507).

Låt oss se närmare på de grupper av män som säljer sex till män som finns beskrivna i detta avsnitt och hur våra respondenter lägger ytterligare en dimension till denna berättelse:

Män som säljer sex till män är "unga heterosexuella pojkar eller män". Ingen av våra respondenter är heterosexuell. En av dem beskriver sig som bisexuell. Tillhör han då de heterosexuella? Den amerikanska filosofiprofessorn Naomi Zack (1997) ställer retoriskt frågan varför mulatter inordnas under kategorien svart. I linje med det kan till exempel frågan ställas varför bisexuella måste inordnas under kategorien homosexuella och inte under kategorien heterosexuella. Det handlar alltså om kategorisering (Tilly 2000). Vi ställer oss frågan varför den sexuella identiteten framställs som viktig i detta sammanhang när det handlar om säljande och köpande av sexuella handlingar. Vi har ännu inte sett en problematiserande diskussion kring lesbiska kvinnor som säljer sex till män.

"Bland dessa finns många gånger ett inslag av invandrartonåringar." I vår undersökning har vi inte kommit i kontakt med invandrartonåringar som säljer sex till män. Vårt bidrag till berättelserna är att motiven går att finna i verksamhetens mål och inte i männens etniska bakgrund.

”En annan grupp som överlappar den föregående, är unga pojkar eller män som prostituerar sig helt tillfälligt. Deras erfarenhet av prostitution sträcker sig kanske över en sommar eller över några månader under en annan del av året.” I vår undersökning har vi inte kommit i kontakt med heterosexuella invandrar tonåringar som säljer sex helt tillfälligt. Däremot är det flera av våra respondenter som beskriver sin sexsäljarverksamhet som något de gör under en avgränsad tidsperiod för att uppnå specifika mål.

Män som säljer sex till män är ”yngre män med alkohol- eller narkotikaproblem. För dessa är prostitution ett medel att få pengar till sitt missbruk”. Ingen av våra respondenter uppgav under intervjuerna något sådant.

Män som säljer sex till män är ”djupt osäkra om sin egen sexuella identitet. I prostitutionsförbindelser kan de i viss mening ’pröva’ denna utan att känna sig alltför hotade av vad de gör”. Våra respondenter definierade sig själva som homosexuella och en som bisexuell långt innan de började sälja sex.

Män som säljer sex till män ”har en klar egen homosexuell identitet och som prostituerar sig mer eller mindre regelbundet och under längre tidsperioder. Dessa använder sig ofta av annonsering för att knyta prostitutionskontakter”. Denna berättelse ligger delvis mer i linje med respondenterna i vår undersökning. Möjligen med skillnaden att de har tydligt uppställda mål för verksamheten och ofta under en avgränsad tid.

Förutom dessa finns det i *Könshandeln* några berättelser som vi vill nämna innan vi går vidare (SOU 1995:15:122ff).

Män som säljer sex till män har inga möjligheter att komma in på den vanliga arbetsmarknaden och är därmed i en utsatt finansiell situation. Alla männen i vår undersökning hade en annan huvudinkomstkälla, åtminstone ett deltidsarbete eller studiebidrag. De hade också möjligheten att ta extra arbeten, även om de inte var så väl betalda.

Män säljer sex till män för de haft dåliga uppväxtvillkor, bristande vuxenkontakter och upplever social isolering. Respondenterna i vår undersökning kom från stabila medelklassfamiljer och beskriver sin uppväxt som stabil och kärleksfull. En av dem ville inte uppge något om sin ursprungsfamilj.

Män säljer sex till män för att man är hemlös och har ingenstans att ta vägen. Samtliga respondenter hade eget ordnat boende.

Utifrån de få berättelser vi har i vårt empiriska material är det givetvis inte möjligt att utmana de tidigare berättelserna, däremot att hävda att våra berättelser måste ingå som en självklar del för att komplettera de befintliga. Vad vi kan konstatera är att våra respondenter inte bara på en punkt utan på nästan samtliga punkter avviker från de tidigare berättelserna om män som säljer sex till män. När det gäller de vanligt förekommande beskrivningarna om män som säljer sex till män menar författarna att: ”Ingen av de prostituerade har alla dessa problem, men alla har några av dem” (SOU 1995:15:125). Respondenternas berättelser pekar mer i riktning mot att de flesta inte har några av dessa problem eller egenskaper, men att någon av dem har något problem eller någon egenskap av dem. Vad som heller inte framkommit i de tidigare berättelserna är sexsäljarens egen lust, vilket hindrar oss från att betrakta aspekten: när nöje blir funktion. Vilket föranleder oss att reflektera vidare över dessa förhållanden.

Vi vill gå tillbaka till illustration 5, vår modifierade modell av Elias & Scotsons resonemang om maktobalansen mellan de etablerade och outsidersgruppen. I den visar vi på de stigmatiserande mekanismerna där en person i outsidersgruppen, som i övrigt uppvisar alla de ”goda” egenskaperna från den etablerade gruppen, tvingas på de etablerades måttstock som tillskriver honom de underlägsna egenskaper som förväntas hos outsidersgruppen, oavsett vilka egenskaper han faktiskt har. Berättelserna om outsidersen i den etablerade gruppen hindrar de enskilda personerna i denna grupp att se variationen av personer i outsidersgruppen på grund av den stereotypa bild som finns i det kollektiva minnet.

Vi vill därmed peka på risken att genom att hålla fast vid dessa berättelser, som inte nämnvärt förändrats sedan 1981, kan vi befinna oss i en liknande situation. Där förebyggande åtgärder och insatser kan få en fasthållande funktion eller i varje fall inte är adekvata i relation till gruppen eller individerna i sexsäljarverksamheten. Ett resultat av förtryckande moralism (Elias & Scotson 1999)? Detta speciellt med tanke på de kvantitativa data som vi inledningsvis redovisat att fler män/pojkar än kvinnor/flickor har erfarenheter av att sälja sex. Vi vill i nästa kapitel föreslå några åtgärder för att komma förbi detta dilemma.

Vidare vill vi lyfta fram ytterligare ett resonemang. En orsak till olikheten i berättelserna kan vara att internet som arena radikalt förändrat förutsättningar och motiv för att sälja sex mellan män. Flera forskare menar att ”internet är ett kraftfullt medium som på ett dramatiskt sätt påverkar mänskliga relationer och sexualiteten” (Månsson, Daneback, Tikkanen, Löfgren-Mårtensson 2003:110).

Månsson m.fl. menar vidare att ”De nya möjligheter som internet öppnar upp, får troligen även konsekvenser för det övriga samhällets syn på relationer, kärlek och sexualitet” (Månsson m.fl. 2003:110). Vi menar att vi som samhälle ännu inte till fullo förstått vilket paradigmskifte internet innebär för oss som individer eller samhälle. Internets nya verksamhetsarenor möjliggör helt nya kommunikationsmönster oberoende av tid och rum. Detta ger i sin tur upphov till möjligheter för nya marknader att uppstå. Några exempel är eBay och Blocket som gör det möjligt för privatpersoner att sälja föremål som det annars inte funnits en marknad för lokalt. Det kan gälla allt från kläder och böcker till memorabilia från gamla filminspelningar, som bara intresserar ett fåtal personer eller som i vårt fall att sälja och köpa sex mellan män.

Konsekvenser i samhället av kommunikation via internet som visar sig i vår nutid är att banker och postkontor stänger. Försäljningen av fysiska CD-skivor hotas inom kort genom att köp av digitala musikfiler växer. Dating eller äktenskap är inte längre begränsat till den lokala restaurangen/klubben eller staden utan har hela världen som möjlig arena. En växande tillgång på höga överföringshastigheter via allt snabbare bredband öppnar hela tiden nya verksamhetsarenor, till exempel videokonferenser i realtid via MSN eller iChat. Den digitaliserade mellanmänskliga relationen kan sedan innehålla nära nog alla element som en fysisk kärleksrelation kan ge. Relationen kan sedan övergå i en fysisk form eller enbart stanna i det digitala kosmos.

Slutligen vill vi peka på att sexsäljarverksamheten är ett område där man kan bli utsatt för ett antal olika riskfaktorer. Männen som intervjuades ombads att försöka identifiera dessa. Det faktum att säljaren med all sannolikhet inte vill vara öppen för myndigheter om sin aktivitet gör honom till ett lätt byte för kriminalitet och övergrepp. Något som framkom i rapporten ”... *det var bara en bögdjäväl*” (Knutagård 2003b). Förövaren litar på att en som säljer sex inte kommer att rapportera övergrepp och kriminalitet till myndigheterna.

Konsekvensen är densamma för köpare. Köpare av sexuella tjänster faller under sexköpslagen i Sverige, samtidigt som det också är en fråga om socialt stigma. Detta gör även köparen till en lätt måltavla för förövare som vill stjäla eller råna. Vi känner till flera fall där detta har hänt. Där det har varit ett förslag att sälja sex och säljaren visar sig istället vara någon som vill komma hem till köparen och råna honom. Något som även framkom i ovan nämnda rapport.

12. Framtida åtgärder

Med hänvisning till vad som framkommit i undersökningen, och särskilt då att internetarenan innebär ett paradigmskifte i kommunikationen och möten mellan människor, har vi några preliminära rekommendationer hur ett fortsatt arbete kan utvecklas på en rad olika områden i relation till målgruppen män som säljer sex till män.

Det är viktigt att män som säljer sex till män och deras behov blir synliggjorda i samhället.

1. För att synliggöra krävs att de som kommer i kontakt med män som säljer sex till män via internet, som polis, socialtjänst, hälso- och sjukvård, skolhälsovård och hiv-preventiva organisationer, får utbildning och kunskap, men också att de vet hur de ska förhålla sig till dem. Vi vill se mer nätverksarbete bland professionella som i sin verksamhet kommer i kontakt med denna grupp men som möjligen inte ser dem för tillfället.
2. För att synliggöra krävs också att handlings- och styrdokument uppmärksammar män som säljer sex till män på internet. Att även beslutsfattare och administratörer har kunskap om och förstår problematiken. Till exempel har Region Skåne tagit fram ett dokument 2005 *Strategi för sexuell och reproduktiv hälsa i Region Skåne*, som lyfter fram männen i den här verksamheten. Ett annat strategidokument som nämner män som säljer sex till män är Malmö stads *Strategi för utveckling av arbetet mot prostitution i Malmö* från 2002.
3. Det behövs insatser där den här gruppen blir synlig för polis och åklagare i den mån man utsätts för brott.
4. Vi vill se ytterligare kvantitativa studier om hur omfattande fenomenet är.
5. Vi vill också se vidare kvalitativa studier för att förstå mekanismerna runt män som säljer sex till män på internet. Varför börjar de med det, varför stannar de kvar och hur lämnar de det? Vi vill se mer forskning kring vad som händer under dessa faser. Denna rapport är ett första steg i den riktningen.
6. Vi vill att man fortsätter att utveckla de teoretiska resonemangen i syfte att skapa begreppsliga verktyg som gör det möjligt att bättre förstå fenomenet i en samtida kulturhistorisk kontext.

Vi ser det vidare som viktigt att stöd och hjälpresurser tillskapas för män inom sexsäljarverksamheten till män.

1. Det behövs hjälp- och stödåtgärder som är specialriktade till män som säljer sex till män på internet och andra män som har sex med män arenor (MSM-arenor) samt att resurser avsätts för detta ändamål.
2. Det behövs målgruppsanpassad information till män som säljer sex till män. Tänkbart är en liknande broschyr som RFSL Rådgivningen Skåne har tagit fram rörande hatbrott, *Skyddsängeln's guide*.

3. Det behövs utveckling av nya interventionsmetoder samt verktyg för förebyggande arbete på internet samt utbildning och träning för att utföra detta.
4. Vidare vill vi se studier om hur internet fungerar som ”medierande verktyg” mellan människor. Till exempel den kulturhistoriska verksamhetsteorin har spännande perspektiv på detta som skulle kunna lyftas fram.
5. Slutligen vill vi att det samlas goda exempel och praktiska erfarenheter från andra länder och skapas en kunskapsbank över projekt som arbetar med män som säljer sex till män via internet.

13. Referenser

- Bauman, Zygmunt (2003). *Liquid love*. Cambridge: Polity Press.
- Borg, Arne; Elwien, Folke; Frühling, Michael; Grönwall, Lars; Liljeström, Rita; Månsson, Sven-Axel; Nelin, Anders; Olsson, Hanna & Sjöberg, Tage (1981). *Prostitution, Beskrivningar, Analys, Förslag till åtgärder*. Helsingborg: Liber Förlag.
- Connell, R. W. (2000). *The men and the boys*. Berkeley: University of California Press.
- Dominelli, Lena (2002). *Anti-Oppressive Social Work. Theory and Practice*. Ebbw Vale: Palgrave Macmillan.
- Elias, Norbert & Scotson, John L. (1999). *Etablerade och outsiders*. Bjärnum: Arkiv förlag.
- Enerstvedt, Regi Theodor (1979). *Mennesket. Kjønn og personlighet*. Kragerø: Forlaget Ny Dag.
- Eriksson, Niklas; Hallin, Staffan & Wikström, Tobias red. (2004). *Hidden Stories. Male prostitution in Sweden & Northern Europe*. Malmö: RFSL Rådgivningen Skåne.
- Goffman, Erving (1965). *Stigma. Notes on the management of spoiled identity*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Hammerlin, Yngve & Larsen, Egil (1999). *Menneskesyn i teorier om mennesket*. Århus: Klim.
- Henriksson, Benny (1995). *Risk Faktor Love: Homosexuality, sexual interaction and HIV prevention*. Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för socialt arbete.
- Helweg-Larsen, Karin & Bøving Larsen, Helmer (2002). *Unges Trivsel. En undersøgelse med fokus på seksuelle overgreb i barndommen*. Danmark: Statens Institut for Folkesundhed.
- Juul Jensen, Uffe (1989). *Moraliskt ansvar och människosyn. Attityder till social- och hälsovård*. Lund: Studentlitteratur.
- Knutagård, Hans (1995). *European Youth Work Conference*. Hässleholm: Bågen.
- Knutagård, Hans (2002). "En av skönhet fullkomligt sagolik" husar är till salu. Rekonstruktion, Etnologiska institutionen, Lund.
- Knutagård, Hans (2003a). *Introduktion till verksamhetsteori*. Lund: Studentlitteratur.
- Knutagård, Hans (2003b). "...det var bara en bögdjäväl". På väg mot en strategi att förebygga och motverka homofientligt våld. Rapportserie 2003:1. Malmö: RFSL Rådgivningen Skåne.
- Kulick, Don (1998). *Travesti. Sex, Gender, and Culture among Brazilian Transgendered Prostitutes*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Lash, John (1995). *The Hero. Manhood and Power*. London: Thames and Hudson.
- Leontiev, Aleksej (1986). *Verksamhet, medvetande, personlighet*. Moskva: Progress.
- Lewin, Bo red. (1998). *Sex i Sverige. Om sexuallivet i Sverige 1996*. Folkhälsoinstitutet 1998:1, Uppsala: Uppsala Universitets Förlag.
- Lindholm, Margareta & Nilsson, Arne (2002). *En annan stad*. Uddevalla: AlfabetaAnamma.
- Locke, J. (1690). *An essay concerning human understanding*. Oxford: Oxford University Press.
- Loseke, Donileen R. (2003). *Thinking about social problems*. Andra upplagan. New York: Aldine De Gruyter.
- Løgstrup, K. E. (1997). *Ethiske begreber og problemer*. Köpenhamn: Gyldendal.
- Malmö Stad (2002). *Strategi för utveckling av arbetet mot prostitution i Malmö*. Malmö: Stadsdelsfullmäktige Centrum.
- Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (2002). Vad är ett socialt problem? I Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans red. *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Merriam, S. B. (1994). *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.
- Murray, Stephen O. & Roscoe, Will (1997). *Islamic Homosexualities. Culture, History, and Literature*. New York och London: New York University Press.

- Månsson, Sven-Axel (1981). *Könshandelns främjare och profitörer. Om förhållandet mellan hallick och prostituerad*. Karlshamn: Doxa.
- Månsson, Sven-Axel; Daneback, Kristian; Tikkanen, Ronny & Löfgren-Mårtensson, Lotta (2003). *Kärlek och sex på internet*. Nätsexprojektet 2003:1. Göteborgs universitet.
- Månsson, Sven-Axel & Söderlind, Peder (2005). Teknologi och pornografi – om pornografi på nätet. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 12:4, 294-310.
- Nationalencyklopedin (2005). www.ne.se. 2005-12-03.
- Nilsson, Arne (1998). *Såna och riktiga karlar*. Uddevalla: Anamma Böcker.
- Nygren, Pär (1999). *Professionell omsorg for børn og familier – fra teori til værktøj*. Slangerup: Dansk psykologisk Forlag.
- Nygren, Pär (2004). *Handlingskompetanse – om profesjonelle personer*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Parikas, Dodo (1999). *Stockholms soldaters hemliga liv*. I Silverstolpe, Fredrik; Eman, Greger; Parikas, Dodo; Rydström, Jens & Söderström, Göran, *Sympatiens hemlighetsfulla makt. Stockholms homosexuella 1860–1960*. Borås: Stockholmia förlag.
- Pedersen, Willy & Hegna, Kristinn (2003). *Children and adolescents who sell sex: a community study*. *Social science and medicine* 56 (2003) 135-147.
- Putman, Robert D. (2001). *Den ensamme bowlaren*. Angered: SNS Förlag.
- Rogala, Christina & Tydén, Tanja (2001). *Unga mäns sexualvanor*. Rapport till Statens Folkhälsoinstitut.
- Rubin, Gayle S. (1992/1984). Thinking sex: Notes for a Radical Politics of Sexuality. I Vance, C. red. *Pleasure Exploring Female Sexuality*. London: Pandora.
- Rydström, Jens (2003a). *Sinners and Citizens. Bestiality and Homosexuality in Sweden 1880-1950*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Rydström, Jens (2003b). Subkultur och sundskultur. Mötesplatser för homosexuella män i Malmö 1911-1940. I Martinsdotter, Kerstin red. *Med Malmö i Minnet*. Malmö: Malmö kulturhistoriska förening – Gryps nr 8.
- Schütz, Alfred (2002). *Den sociala världens fenomenologi*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB.
- Shibutani, Tamotsu (1955). Reference Groups as Perspectives. *American Journal of Sociology* 60:522–29.
- Silverstolpe, Fredrik; Eman, Greger; Parikas, Dodo; Rydström, Jens & Söderström, Göran (1999). *Sympatiens hemlighetsfulla makt. Stockholms homosexuella 1860–1960*. Borås: Stockholmia förlag.
- Socialstyrelsens rapport (2004). *Kännedom om prostitution 2003*. Stockholm: KopieCenter.
- SOU 1995:15. *Könshandeln. Betänkande av 1993 års Prostitutionsutredning*. Stockholm: Socialdepartementet.
- SOU 2004:71. *Sexuell exploatering av barn i Sverige*. Stockholm: Regeringskansliet.
- Säljö, Roger (2005). *Lärande & kulturella redskap. Om läroprocesser och det kollektiva minnet*. Falun: Norstedts Akademiska Förlag.
- Söderström, Göran (1999). *Den manliga prostitutionens värld*. I Silverstolpe, Fredrik; Eman, Greger; Parikas, Dodo; Rydström, Jens & Söderström, Göran, *Sympatiens hemlighetsfulla makt. Stockholms homosexuella 1860–1960*. Borås: Stockholmia förlag.
- Sörensen, Thomas (1997). *Det blänkande Eländet. En bok om kronprinsens husarer i sekelskiftets Malmö*. Malmö: Team Offset & Media.
- Tilly, Charles (2000). *Beständig ojämlikhet*. Lund: Arkiv.
- Vygotsky, Lev S. (1978). *Mind in Society, The Development of Higher Psychological Processes*. London: Harvard University Press.
- Vygotskij, Lev S. (1998). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Uddevalla: Daidalos.

Wenger, Etienne (2002). *Communities of Practice. Learning, Meaning, and Identity*. Cambridge: Cambridge University Press.

Zack, Naomi (1997). *Race/Sex Their Sameness, Difference, and Interplay*. London: Routledge.

Rapporten *sexmänsäljer.se/x* utgår från intervjuer med män som säljer sex till andra män via internet. Den belyser ett fenomen som tidigare inte lyfts fram i svensk forskning och tillför ny kunskap. Rapporten fokuserar dels på att ge några av dessa män en röst och möjlighet att formulera hur de ser på sin verksamhet, dels på att försöka utveckla en teoretisk ram och begrepp för att bättre förstå ett viktigt samtida fenomen. Undersökningen utmanar och kompletterar de befintliga berättelserna om män som säljer sex till män genom att avtäcka ett nytt segment. Internet medför ett paradigmskifte i kommunikationen och möten mellan människor och det är nödvändigt att som samhälle förstå mer av detta specifika fenomen i en samtida kulturhistorisk kontext. Rapporten utgör dessutom ett viktigt exempel på hur insikter och kunskaper kan formuleras genom ett unikt insiderperspektiv från en organisation, RFSL Rådgivningen Skåne, som arbetar nära och inifrån sin egen målgrupp homo- och bisexuella, samt transpersoner.

RFSL Rådgivningen Skåne
Drottninggatan 36, 211 41 Malmö
radgivningen.malmo@rfs.se
www.rfsradgivningen.se

Rapporten har gjorts möjlig via stöd från Statens folkhälsoinstitut och Region Skåne.

